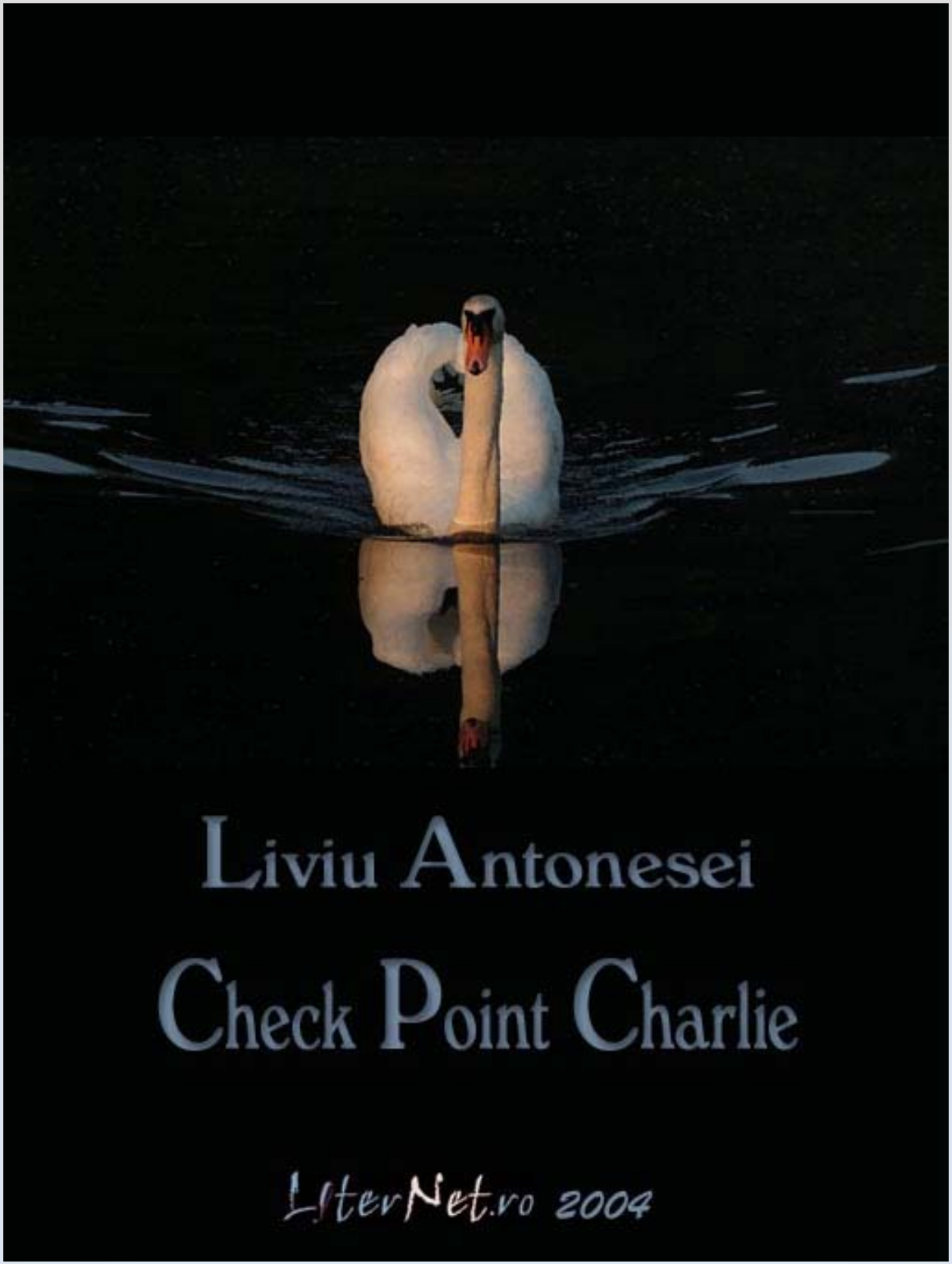
Liviu Antonesei
Check Point Charlie
LiterNet.ro 2004

Redactori: Răzvan Penescu rpenescu@liternet.ro
Anca Şerban aserban@liternet.ro

Editor format **.pdf** Acrobat Reader şi coperta: Anca Şerban aserban@liternet.ro

Ilustrații: © Dirk Vermeirre, http://www.pbase.com/dievee/the_swan_lake

Text: © 2004 Liviu Antonesei
Toate drepturile rezervate autorului.

© 2004 Editura LiterNet pentru versiunea **.pdf** Acrobat Reader
Este permisă difuzarea liberă a acestei cărți în acest format, în condițiile în care nu i se aduce nici o modificare şi nu se realizează profit în urma acestei difuzări. Orice modificare sau comercializare a acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet este interzisă.

ISBN: 973-8475-45-7

Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro
office@liternet.ro

CUPRINS

PREFAȚĂ NARATIVĂ 4
Clipa în care tragi linia 5
Cum a început 5
Cei şapte ani sterpi 6
Despre buna folosință a crizelor 7
O întîmplare şi o altă criză 8
Realism, ficțiune, erotism, autobiografie 9

CHECK POINT CHARLIE 11

ÎNTÎLNIREA, MEMORIA... 20

LA MORRISON HOTEL, ÎN PÈRE LACHAISE 37

MARIA 46

POVESTEA CALULUI ŞI A CĂRUȚAŞULUI 60

O SCRISOARE SOSITĂ DIN CYBERSPAȚIU 76
Avertisment 77
Relatarea sosită din cyberspațiu 77
Smerită propunere de comentariu datorată destinatarului 82
Un epilog 83
Post scriptum: Cînd credeam că e gata... 84

TRAMVAI ÎN CEAȚĂ 87

Prefață narativă

sau
ce gînduri îi pot trece omului prin minte cînd se apropie semicentenarul

Clipa în care tragi linia

Cînd se apropie, cînd ți se apropie semicentenarul, cînd devii un fel de rudă, ceva mai îndepărtată, din pricina diferenței dintre geologic şi organic, cu monumentele istorice, ai toate motivele să cazi pe gînduri, să faci bilanțuri, să-ți evaluezi şansele ce ți-au mai rămas. Sau dacă ți-au mai rămas. E clipa în care pui mîna energic pe creion şi tragi linia, o linie groasă, bine conturată, şi dedesubt adaugi şi scazi. Nu e neapărat o operație cu totul neplăcută, pentru că vîrsta, dacă nu ți-a adus foarte multe lucruri palpabile, cum ar fi o avere fabuloasă ori o faimă universală, puțină înțelepciune se poate presupune că ți-a pus în căruță şi, atunci, te poți bucura şi de cîştigurile ceva mai mici. Oricum, important e să nu disperi şi, cel puțin deocamdată, acest lucru nu s-a întîmplat, ori, dacă s-o fi întîmplat, eu nu mi-am dat seama, ceea ce e cam acelaşi lucru. Şi, dacă tot eşti la ora bilanțului, te întrebi mai întîi cine eşti şi ce eşti. Şi ajungi la concluzia că, înainte de orice, eşti un scriitor. Pentru că ai scris o duzină de cărți, nu neapărat de duzină!, dar mai ales pentru că toate cele ce s-au întîmplat, ce ți s-au întîmplat, ce mi s-au întîmplat, în această jumătate de veac, au convers ori s-au refugiat într-acolo, înspre acel teritoriu pe care n-am obosit să-l socotesc unul magic, aşa cum l-am socotit de la bun început. Parafrazîndu-l pe Mallarmé, totul pare să fi existat, totul pare să se fi întîmplat, pentru a sfîrşi în literatură – lirică, de idei, de ficțiune epică, documentară şi memorialistică, nu are importanță, tot literatură a fost, tot literatură este. Sau, poate, pentru a se salva prin literatură? Indiferent cîte definiții diferite i-au dat experții, şi cu atît mai mult cînd literatura ți se pare a fi totul ori măcar imaginea cea mai adecvată a acestuia. Pînă la urmă, literatura, cum mă chinui să argumentez într-un eseu amplu la care încă lucrez, literatura pare a fi universul şi reduplicarea acestuia laolaltă, ca într-un fel de bandă Moebius, fără interior şi exterior, fără început şi fără sfîrşit, fără distincție între corporalitate şi incorporabilitate. Aşa precum lumea, literatura pur şi simplu este.

Cum a început

În istoria culturii, lucrurile par simple, ne spun antropologii, istoricii culturii, filosofii acesteia. Mai întîi a fost poezia, care s-a extras dificil dintr-o masă în care coexista cu muzica şi dansul, dintr-o compoziție sincretică vizînd o finalitate magică ori religioasă. Proza a sosit mult mai tîrziu şi, oricum, a trebuit să treacă prin poezia epică, prin iliade, odisei şi enneide. Proza, ne spun experții, e un fenomen cultural de maturitate. Şi, atunci, de ce oare mie

poezia nu mi-a spus nimic la început? De ce a trebuit să aştept să mă îndrăgostesc prima oară ca să se declanşeze, cum să-i zic?, „fiorul liric”? Nu ştiu, habar n-am, ca să fiu mai precis. Oricum, pare limpede că istoria personală nu se pliază neapărat istoriei generale. Ceea ce-mi amintesc e că aventura mea literară a început cu proza. Ce spun proză? Cu romane de-a dreptul. Romane cu nemți şi partizani, pentru că tocmai rulau remarcabil de maniheistele filme tematice sovietice. Puțin după aceea, romane cu piei roşii şi cowboys, că doar nu degeaba începuse liberalizarea. Tocmai atunci cînd terminasem de citit *Cavalerii teutoni*, primul roman ce-mi căzuse în mînă, masiv, în două volume groase şi flendurite de lecturile altora, pe care l-am dat gata în cîteva zile dintr-o vacanță de iarnă cu munți de zăpadă, ieşind complet amețit la finele lecturii. Într-adevăr, unde sînt zăpezile de altădată? Scriam deci romane, spre totala descumpănire a colegilor de joacă, ca să nu mai vorbesc de părinți, totuşi mulțumiți în felul lor că mă abțineam astfel de la alte tîmpenii ale vîrstei, romane pe care le ilustram aplicat cu desene de un *kitsch* impecabil, bucurîndu-mă de apariția creioanelor *cariocas*. Cît să fi ținut cariera mea de romancier? Doi sau trei ani? Din iarna clasei a treia pînă prin cea a clasei a cincea? Cam atît probabil. După care literatura a dispărut pur şi simplu, dacă nu pun la socoteala „poeziile” scrise la şcoală, la îndemnul profesoarei de literatură, pentru a omagia mama şi 8 Martie, bine cunoscuta zi internațională... Literatura a dispărut pur şi simplu, nu prin vreun act de voință, nu cred să fi deliberat vreo clipă în legătură cu asta, ci pur şi simplu sub invazia cumulată a filmelor, fotbalului şi a altor sporturi. A dispărut literatura ca practică, pentru că de viciul lecturii nu am reuşit să scap niciodată. Şi nici nu cred, acum, să mai fie şanse de vindecare. Dacă mă gîndesc bine, ca să ajung să mă socotesc scriitor, a trebuit mai întîi să fiu cititor.

Cei şapte ani sterpi

Literatura s-a ascuns deci, şi avea să rămînă în amorțire, ca masoneria în vremuri de primejdie, vreme de şapte ani. Cînd a reapărut, inima zburdalnică, mai mult decît ochii care nu erau alunecoşi, şi-a spus cuvîntul, pentru că avea să reapară sub chipul poeziei. De dragoste, mai întîi, „filosofică” după aceea, limpezită foarte tîrziu, după atingerea sfertului de secol. Şi, aproape în acelaşi timp, eseistica, „proza de idei”, ca să spun aşa, că nu degeaba dădusem în clasa a XI-a peste *Filosofia compoziției* de Poe şi peste admirabilele eseuri ale lui Baudelaire, cîte se traduseseră pe atunci. Mallarmé avea să sosească mult mai tîrziu, spre sfîrşitul studiilor universitare, poate chiar după aceea, sub forma ediției integrale din *Pléiades*. Of, Mallarmé, cu lectura scrisorilor, cu exercițiile de prozodie

strictă, cu ermetismele, cu traducerea poeziilor sale în proză, adică aşa cum procedase el însuşi cu poeziile lui Poe. Aproape cinci ani de studiu şi senzația finală că am nimerit de fapt într-o fundătură, că risc să copii inutil o experiență inimitabilă. Aproape cinci ani de chin. În afară de ce voi fi deprins prin acel enorm travaliu ca tehnică poetică, aproape nimic nu păstrez din acea perioadă. Nimic scris de mine, vreau să spun, pentru că un teanc de caiete cu conspecte, traduceri, rezumate, comentarii, exerciții prozodice aşteaptă încă momentul în care să participe la scrierea unei cărți atunci visate şi tot de atunci, de atîta vreme, mereu amînate. Cîndva va trebui rezolvat acest contencios, deşi mă întreb, după atîtea remarcabile cărți dedicate solitarului poet, ce Dumnezeu aş mai putea scrie eu pe această temă. Poate descrierea unei experiențe spirituale, aproape magice, personale? Poate, dar mă întreb cui i-ar putea servi această experiență, un asemenea transfer de experiență, exact în măsura în care ea a fost şi foarte personală. Ar putea servi doar în măsura în care aş ajunge eu însumi un mare scriitor, ceea ce nu s-a întîmplat încă. Dar să nu disperăm, parcă aşa era vorba! Da, un cincinal cu Mallarmé, aproape exclusiv cu Mallarmé, ca experiență spirituală. Era normal să apară saturația, disperarea, criza, că un cuvînt mai potrivit e greu de găsit.

Despre buna folosință a crizelor

Era deci normal să apară criza care nu s-a manifestat doar ca o revoltă împotriva lui Mallarmé, ci împotriva poeziei în general, a întregii arte în cele din urmă. Că altfel, în acea zi de martie 1978, cînd mă pregăteam de atingerea sfertului de centenar, aş fi distrus numai exercițiile mallarméene, eventual numai poeziile, nu şi chitara, transformată în sute şi mii de aşchii, instrument pentru care, e drept, avusesem mai degrabă bunăvoință decît vreo înclinație specială. Din acea „renunțare la artă”, decisă, rapidă, totală, au reuşit să supraviețuiască totuşi aproape toate notațiile legate de Mallarmé din caiete, dar şi mai puțin de zece poezii care, în 2000, cînd am tipărit un volum, mi s-au părut demne de a fi recuperate. Cîțiva critici, comentînd volumul, le-au remarcat precizia tăieturii. Cum vor fi fost celelalte, cîteva sute? Nu ştiu, dar după un ciclu de psalmi mi se face dor cîteodată. Am încercat să-i reconstitui, dar a fost curată pierdere de vreme. Încerc să mă consolez cu gîndul că nu mai sînt. Am mai găsit schița, schema unei piese de teatru mitologice, bănuiesc că datînd din primul an de facultate cînd mă ocupam de greci, cu titlul *Eol, tatăl lui Sisif*, care se dovedeşte întru totul inutilizabilă. Nu-mi amintesc nici măcar mirabilul context al elaborării, darămite ce voi fi avînd în minte pe atunci. Şi a urmat o lună de eliberare totală – nu doar că nu am scris nimic, dar,

pentru prima dată în viață, nu am citit nimic, nici măcar ziare ori reviste, o perioadă atît de lungă. Şi, apoi, odihnit probabil de oboseala literaturii, reîntoarcerea. Dar o reîntoarcere paradoxală, pentru că aproape tot anul nu am scris decît proză, cîteva zeci de povestiri. O veritabilă năvală a prozei, o inundație pe două registre – unul simbolic şi parabolic, cumva borgesian, celălalt „realist" şi intens erotic. Cele din primul registru, o parte dintre ele, aveau să se regăsească în secțiunea „Întîmplări cu civili şi cărturari" din *Semnele timpului*, volumul de debut tipărit peste vreo zece ani. Un volum de eseuri, e adevărat, dar acele proze mi se păreau, mi se par şi acum un fel de fuziune între eseu şi ficțiune, nişte eseuri narative. Asta erau, asta sînt, nişte ficțiuni teoretice, un gen căruia-i găsisem un nume atunci, un nume pe care nu mi-l amintesc exact şi nici nu vreau să mă ridic de la computer, ca să verific. Însă prozele din celălalt registru au rămas în adormire de atunci şi probabil că ar fi rămas în aceeaşi stare dacă n-ar fi fost o întîlnire întîmplătoare şi o nouă criză, desigur. Cine a făcut o criză cum se cuvine la un sfert de secol n-o să rateze alta cînd se apropie jumătatea!

O întîmplare şi o altă criză

Întîmplarea a făcut ca, pe la jumătatea lunii decembrie a trecutului an, să merg la Bucureşti pentru o lansare de carte. O carte de proză, editată de revista pe care o conduc. Tot întîmplarea a făcut să-l întîlnesc acolo pe junele Jean Lorin Sterian care mi-a dăruit volumul său de proze „postume". Din întîmplare, mi-am amintit că lucrează la *Playboy* şi că, în anul prozei, scrisesem, între altele, *Mad sau culoarea fericirii*, o proză erotică, pe care, mînat de nu ştiu ce impuls, i-am propus-o pentru revista la care lucrează. Între timp, proiectul s-a evaporat, dar important este altceva. Că am revenit acasă în stare de criză. Că luasem pe drum hotărîrea să renunț la televiziune, la articolele pentru ziare şi să mă dedic exclusiv literaturii, literaturii ca atare. Cum a venit vacanța universitară, dar şi una la televiziune, m-am reapucat, aproape cu aceeaşi fervoare ca în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, de scris proză, de rescris proză. Pentru început, am rescris *Mad*..., schimbîndu-i şi titlul, am rescris-o din perspectiva tranziției, pentru că fusese scrisă din perspectiva stagnării şi am simțit nevoia unei „actualizări". În mod curios, a rămas în afara acestui volum, deşi îi datorez reîntoarcerea. Din păcate, nu „intră" împreună cu cele de aici, oricîte pasaje erotice ar exista în unele dintre acestea, nu intră pentru că e din altă paradigmă, e de ficțiune pură, ca un poem de Mallarmé, pe cînd cestelalte au anumite intruziuni realiste şi autobiografice. Am rescris apoi alte cîteva texte vechi, dar, intrînd

oarecum în atmosferă, am produs şi cîteva noi. Între Ajunul Crăciunului şi cîteva zile după Bobotează, s-au adunat aceste şapte proze, care pot sfîrşi într-un volum, pentru că au anumite invarianțe stilistice, tematice şi de viziune. Acest volum.

Realism, ficțiune, erotism, autobiografie

Timp de o lună şi ceva după încheierea volumului, l-am supus unor probe, trimițînd prin e-mail povestirile spre lectură mai multor colegi şi prieteni. Nu neapărat scriitori, însă cititori de literatură. Am avut parte de aprecieri, de critici, de observații utile de care, adesea, am ținut seama. Dar am avut parte şi de identificări amuzante şi emoționante datorate „lecturii naive", lectură pe care acum m-am învățat să n-o mai disprețuiesc, pentru că, în cele din urmă, ea ştie ceva ce criticii de meserie, mai ales după experiența structuralistă, nu mai ştiu. Ea ştie că, dincolo de toate trucurile narative, de toate proiecțiile, de întreaga meserie, tu, autorul, eşti acolo în text, că tu nu ai plecat niciodată, pentru că nici nu aveai cum şi nici unde pleca decît în moarte. În acest sens, nu există decît literatură „realistă", de fapt numai „autobiografică". Da, însă cu minima condiție de a înțelege că tu, autorul, eşti acolo nu doar cu toate întîmplările tale, ci şi cu toate fantasmele tale, cu tot ceea ce vezi, auzi, citeşti, „furi", de a înțelege deci că Lumea şi lumea ta sînt într-o perfectă interpătrundere, ambele fiind, în acelaşi timp şi în aceeaşi măsură, „reale" şi „ficționale". În cele din urmă, aceste proze, îmbibate de detalii realiste şi autobiografice, care intervin în funcție de mersul capricios al memoriei şi imaginației autorului, sînt întru totul ficționale. Unele lucruri s-au întîmplat, însă în alte contexte, altele mi-am imaginat că s-ar fi putut întîmpla ori chiar s-au petrecut, dar într-un univers paralel cu cel al întîmplării, în sfîrşit, cît de mult, Doamne!, mi-ar fi plăcut să se petreacă unele dintre cele petrecute pur şi simplu doar în fantasmele mele. În fond, asta e literatura, asta e orice literatură demnă să poarte acest nume. Dacă nu ar exista fantasme, nu ar exista nici literatură. Întîmplările sînt suficiente numai reportajului. Nu disprețuiesc reportajul, constat doar că aş fi un prost reporter, tocmai din cauza unei funcții fantasmatice exacerbate.

Am întîlnit unele rețineri în ceea ce priveşte cîteva pasaje erotice, poate chiar obscene din unele proze. Alt argument decît acela că erosul face parte din viață, mai mult, că este însuşi izvorul vieții, nu am găsit. Am reuşit să-mi conving cît de cît interlocutorii. Sper să-mi conving şi cititorii. Almanahul tematic de anul trecut al *Academiei Cațavencu* constata o foarte parcimonioasă reprezentare a erosului fizic în istoria literaturii noastre. Cred că e timpul

să renunțăm la pudibonderii. Că vrem noi să observăm ori nu, erosul oricum există şi e aberant să credem că-l eliminăm dacă-l supunem ocultării, dacă nu-l băgăm literar în seamă. Iar dacă ne deranjează atît de mult, nu înțeleg de ce nu renunțăm la erotism şi în „realitate”, nu doar în „ficțiune”! În ce mă priveşte, încerc şi eu, cu modestele mele puteri, să contribui la evacuarea, măcar la diminuarea acestei lacune. Unii dintre cititori au fost deranjați mai mult de unele cuvinte decît de imaginile ca atare. Am ezitat şi eu adesea. Ceea ce m-a convins să ies din această stare de incertitudine a fost un interviu cu Andrei Codrescu, care dovedea fără putință de tăgadă că un anume cuvînt neaoş sună mult mai bine decît echivalentul englezesc „cunt”. Cum şi alte cuvinte neaoşe sînt foarte frumoase, n-am mai ezitat, însă am încercat nici să nu abuzez de frumusețea lor! Literatura se face cu cuvinte, spunea Mallarmé? Aşa este, dar nu doar cu cuvinte! Poetul ştia asta, dar i-a lăsat pe proşti s-o ghicească!

Liviu ANTONESEI
11 Februarie 2003, în Iaşi

Check Point Charlie

Era aici, era la cîțiva metri, nu foarte mulți, la cîțiva paşi de *Check Point Charlie*. Nici nu mai ştia de cîtă vreme aştepta clipa asta. Nu să meargă „afară”, nu să vadă alte țări, de soare ori de cețuri pline, ci să ajungă în locul al cărui nume îi suna de atîta vreme magic. Cînd îl apucase oare obsesia asta? Cînd văzuse într-o veche revistă, un *Match* ori un *Nouvel Obs*, schimbul dintre Bukovsky şi Corvalan? Cînd citise romanul lui John Le Carré, cu geniala şi trista scenă a unei exfiltrări eşuate? Oricum, cu mult înainte de a afla că Oana a rămas, a rămas trecînd chiar pe aici, pe la *Charlie*. Nu putea să fixeze momentul cu precizie, poate nici nu există un asemenea moment, ceea ce-i sigur este că s-a trezit pronunțînd adesea în gînd magicul nume, că îl scria absent şi automat pe orice hîrtie avea la îndemînă în momentele de vagabondaj al gîndurilor. Nici nu se iluziona că ar împărtăşi singur această experiență. Mai citesc şi alții, mai văd şi alții fotografii, mai au şi alții obsesii. *Check Point Charlie*. Dar şi aici ajunsese oarecum pe ocolite. Deşi la plecarea spre Copenhaga, „Cobenhavn”, cum îi plăcea să pronunțe în gînd numele oraşului aidoma locuitorilor săi, deşi la plecare se oprise în Berlin, pentru a schimba avionul cu trenul redegist, redegist doar pînă în octombrie, pentru că *Zidul* a căzut!, dacă a mai apucat să vadă cîteva fragmente azvîrlite pe ici-colo, epave ale unei puteri prăbuşite, ale unei lumi scufundate, de-abia la întoarcere deci, după o săptămînă de discuții plicticoase despre societatea civilă, care societate civilă?, despre dimensiunea umană şi pacea mondială, se oprise cu adevărat în Berlin, ca să-l vadă. De altfel, nu foarte departe, văzuse locul unde concertaseră cei de la Pink Floyd. *The Wall*. *Zidul*. Avea senzația că iarba încă poartă urmele paşilor mulțimii, că muzica bîntuie încă printre copaci şi clădirile neîngrijite din sectorul estic. Pentru o săptămînă era aici, la Berlin, locul fracturii, locul reunificării! Cu numai vreo şase luni mai înainte, plînsese ca un vițel cînd auzise la Europa Liberă că *Zidul* a căzut, că nemții trec dintr-o parte în alta ca prin brînză, că oribila construcție ajunsese la propriu un fel şvaițer, unul rafinat cu mai multe goluri decît plinuri. Iar în jurul lui părea că nu mişcă nimic! Şi nici nu mişca nimic. Iar acum, acum se oprise în Berlin, după ce fusese la Copenhaga, Cobenhavn, unde discutase despre viitorul Europei, al lumii întregi, cu tot felul de tipi din toate colțurile continentului. Merită să trăieşti ca să prinzi aşa ceva, chiar merită! Îşi spuse în minte „Ich binn ein Berliner”. Şi chiar aşa se simțea. În fond, Berlinul dăduse semnalul, iar apoi totul se prăbuşise ca o castel de cărți de joc izbit de bulgărele zăpadă, totul se rostogolise ca bulgărele de zăpadă pe o pantă măturînd totul în cale.

Dar cel mai mult merită să ți-o pui lîngă *Check Point Charlie*, cît mai aproape, chiar pe pod dacă ar fi posibil! Willy a fost drăguț, l-a însoțit doar pînă la ieşirea din metrou, apoi, pe o mică hartă, i-a explicat cum ajunge aici. Dar

dacă Oana nu vine? La telefon, păruse nerăbdătoare să-l vadă, să se revadă după mai bine de doi de cînd ea trecuse podul, dincolo, de cînd alesese libertatea, fugind chiar în seara de dinaintea concertului ce trebuia să-l susțină în Est. În „Noile Landuri", cum se spune acum, deşi-s vechi, ruinate şi decrepite, de parcă ar fi trecut un tăvălug din afara timpului real peste ele. Şi erau şi atunci la fel de vechi, la fel de îmbătrînite. Cum naiba reuşise, că nu avea decît viza pentru RDG? Un paşaport fals? De unde să-l fi procurat? O fi găsit o filieră... dar de unde banii? Lucrase, oare, cu băieții? Imposibil, îşi spunea el, deşi zvonul circulase. Dar ce dracu` ar fi putut face ea pentru ei, cu mintea ei complet alandala, cu instabilitatea cronică, cu împrăştirea ei simpatică şi păguboasă? Desigur, în afară de muzică, acolo se transforma cu totul, devenea alta, un fel de Jekyll şi Heyde, fără crime la activ, fără porniri ucigaşe, numai erotice cîteodată. Ce mai rîseseră în țară cînd auziseră vestea! Un cvartet de coarde fără o coardă! Deşi, nu era chiar asta, era doar foarte disponibilă, se îndrăgostea prea repede, i se făcea milă de supiranți, ceda din slăbiciune ori poate nici n-o interesa cu adevărat nimic din afara muzicii. Dar dacă se schimbase? Dacă nu scapă de hansul ei? Dacă îi trage clapa? Dacă se lungeşte naibii repetiția? Ezitase mult s-o sune deşi, la plecare, era totuşi iubitul ei en titre, mă rog, principal. Deşi erau oarecum la rece, autosuspendați, că el se autosuspendase, după ce aflase că o vizitase o dată burtosul şi placidul Song, ori care i-o mai fi fost porecla, un ex stupid de altfel. Dar nu mai ştia nimic despre ea de la plecare. Era chiar o minune că-i găsise numărul de telefon, nu ținuse legătura cu nimeni, nici măcar cu familia. Nimeni nu ştia ce se întîmplase cu ea în cei doi ani. Despre hansul ei aflase din întîmplare, la Copenhaga, Cobehavn, de la un alt hans, care nu era însă al ei, unul de la *Literaturhaus*. Era să spună *Literaturhans*. O singură literă schimbată, ce simpatică e uneori limba germană!

În plimbarea din seara precedentă, cînd Willy îi arătase în fugă oraşul, se uitase la fetele de pe *Unter den Linden*, de la *Poarta Brandenburg*, de pe *Charlottenalee*, dar nu văzuse nimic cu adevărat atractiv. Chiar mai rău decît în țară, mult mai rău decît la Inter ori la Piața Kogălniceanu, de pildă. Cele mai multe est-europene de-ale noastre – tot felul de unguroaice, rusoaice, moldovence. Şi o româncă parcă şi mai de-a noastră, plesnită peste bot, cu ochii vineți, zgîrieturi pe față, ciorapii rupți şi tocurile scîlciate. Localnicele nu iartă dummpingul! Şi cu atît mai puțin ausslanderele cu ceva vechime în muncă. Să ceri 20-30 de mărci, în loc de 80-100, e într-adevăr intolerabil şi nici nu e tolerat! Văzuse proba pe corpul fetei, schimbase şi cîteva vorbe cu ea. Era de două săptămîni de-abia, se refugiase după mineriadă, după ce-o încasase binişor în Piața Universității. Bătută acolo, bătută şi aici, dar măcar acolo, vorba ei, şi-o mai trăgea şi de plăcere, cu luptătorii pentru libertate şi democrație, nu doar pentru bani. Era simpatică, amuzantă şi inteligentă, decrispată în ciuda urmelor violenței – în opinia ei, puştiul de vreo optsprezece ani, rezemat

de stîlpul de la intersecție, care „dădea cu curul în nemți”, strica imaginea țării, în vreme ce ea este o adevărată refugiată politic! Ăla nu fusese bumbăcit de mineri! Pînă la urmă, poate că fata are dreptate, *non idem est si duo dicunt* (facunt?, facint?) *idem*.

Ce exotic părea Berlinul în pragul reunificării. O amestecătură ca pe vremea marilor migrații demografice de la sfîrşitul antichității. Se mai încheie o antichitate, nici vorbă. Pe străzi, toate tipurile antropologice posibile şi imaginabile, toate culorile, se aud toate limbile pămîntului. Vietnamezii vînd cu 2-3 mărci bucata pachetele de țigări aduse prin contrabandă din Polonia, de unde le achiziționează cu numai o marcă, pentru că ăia n-au inventat încă accizele. Aici, oficial, costă 5 mărci. Iar nemții cumpără, că doar nu-s tîmpiți să cumpere mai scump ceea ce pot cumpăra mai ieftin, economie de piață, nu? Românii şi sîrbii şi-au împărțit sectoarele de operare, deocamdată mai puțin furtul, şi mai mult alba-neagra. Ai noştri cu rotundurile de cauciuc, ai lor cu bila albă ascunsă sub capacele de la cutiile de chibrituri. Un neamț beat pierduse vreo mie de mărci într-un sfert de oră, oricît îl trăgea nervoasă de mînă şi de haine gagică-sa. Pierduse la ai noştri, aşa că merge bine acumularea primitivă de capital. Țiganii, şi-ai noştri şi-ai lor, ai sîrbilor, ai lor mai fericiți dacă e să ne amintim titlul unui film din îndepărtata copilărie, s-au întins cu cerşitul, mai peste tot, dar mai ales piețele centrale. Gara de lîngă aeroportul estic părea sub ocupație. Nemții treceau cu mirare şi chiar teamă pe lîngă cîrdurile aşezate mai ales pe lîngă locurile de trecere. Peste tot hîrtii, cutii de carton, sticle goale de coca cola, şomoioage de vată, radiocasetofoane de mîna a doua, strălucitoare şi pline de beculețe colorate, haine de lucru, cu petece multicolore. Cîteva țigănci, cu țîncii în poale la alăptat, aveau inscripții în nemțeşte, destul de corecte mi-a spus Willy, cu „victime ale Revoluției din 1989 de la Timişoara” ori ale „pogromului din 13-15 iunie de la Bucureşti”, deşi vorbeau cu apăsat accent moldovenesc ori de mahala bucureşteană. În mai multe locuri, aproape peste tot, pe tarabe improvizate, uniforme ale armatei de ocupație sovietice. Văzuse mii de vestoane galonate, chipiuri, caschete, epoleți de rezervă, decorații, căşti de oțel, chiar arme uşoare, grenade defensive şi ofensive. Totul de vînzare. O armată, cînd îşi pune pe tarabă însemnele, a cam pierdut războiul. Mulțumesc Gorby, thank you bătrîne Bush, danke schonn Herr Kancelar. Nu prea avea bani, cheltuise cam mult la Copenhaga, la Cobenhavn, dar tot reuşise să cumpere o pereche de epoleți de polcovnic, o baionetă de Kalaşnikov şi o decorație cu cea de-a şaptezecea aniversare a revoluției bolşevice. Simțea că-l deposedează pe inamic de putere, ca şi cum l-ar fi lăsat pe Samson fără plete, ca şi cum ar fi castrat ursul ghețurilor nordice, ca şi cum i-ar fi tras-o fiarei din toate pozițiile. E bine să profiți de somnul ursului, de hibernarea sa. Dă-i bătăi, Europo, cumpără-i duşmanului totul de pe tarabe, violează-i însemnele puterii pierdute, ia-i toată snaga pînă nu-şi revine, că dacă dă dracul şi-şi revine, te fute şi iar te fute, Europo, de nu te vezi, de rămîi deşălată pentru vreo mie de ani!

Privea ba către pod, ba înspre direcția din care-şi imagina că va sosi Oana. Se uitase în jur şi singurul loc acceptabil i se păruse un fel de şopron improvizat din cîteva bucăți de zid lipite lîngă o fostă gheretă a grănicerilor estgermani. Părea pustie şi destul de retrasă de zona aglomerată de trecători, de turişti şi de tot felul de gură cască. Era şi un hotel recent renovat în apropiere, în culori neruşinate, ruşinos de vii, de parcă ar fi dorit să ascundă trecutul, dar nu e acelaşi lucru, conchise fără ezitare. Iar dacă-i va propune ea soluția asta, va refuza hotărît. Nu de asta venise, hoteluri sînt peste tot, gagici la fel, chiar dacă nu ca Oana, pe care în aproape doi ani nu reuşise s-o scoată nici din mintea, nici din trupul său. Nu doar imaginile, dar şi mirosul, gustul ei îl asediau cîteodată de-i venea să urce pe pereți. Nu, nu, era totuşi o fată spontană, va accepta locul pe care îl reperase. Nu omagiezi libertatea, nu poți sărbători regăsirea într-un hotel de doi bani, nici măcar în unul dintre cele mai scumpe de altfel. Pentru libertate se luptă, `tu-i morții mă-sii! Nu? Atunci, e clar c-or să se lupte!

Odată, cînd se întorceau de la festivalul de poezie de la Sighişoara, şi-o montaseră în toaleta vagonului prea aglomerat de tren, aproape sub ochii călătorilor şi ai controlorului, iar cum erau trenurile pe vremea lui nea Nicu, ce să mai vorbim! Chiar nu fusese rău, în ciuda spațiului strîmt şi prost distribuit, a imposibilității schimbării pozițiilor şi a inubliabilului miros de cefere. Doamne ce miros, doamne cum te inunda în toate colțurile ființei. Se lăsă pradă reveriilor retrospective. Îi scosese pantalonii de catifea, îi aşezase pe chiuveta rece şi crăpată de porțelan ieftin şi se bucurase că aceasta era la înălțimea potrivită. Glasul roților de tren, vorba cîntecului, le acoperea gemetele şi strigătele mai bine decît orice sistem de antifonare. Se bătuse de cîteva ori la uşă, dar cui îi păsa? Ea striga din spatele uşii blocate că lui îi este rău şi să-i lase naibii în pace, că doar mai sînt şi alte toalete în trenul ăla. După ce terminaseră, rîseseră ca nebunii, chinuindu-se să-şi estompeze sunetele, au rămas să fumeze înăuntru, iar după o vreme au început din nou. Ciudat, în spațiul acela meschin şi sordid, trăise unul din cele mai sublime futaiuri, futaiul mileniului, îşi spuse, parafrazînd replica unui film celebru, care se referea însă doar la secol. Cînd au ajuns la Bucureşti, nu mai erau în stare nici să se mişte. Îşi aminteşte precis cum adormise pe partitura viorii, sau a violei?, la ce naiba cîntase ea atunci?, totuşi la vioară, dintr-un cvartet de Bach. Era plăcut să adormi cînd Oana exersa, cînd relua obsesiv un motiv ori altul, un interval ori altul sau cînd nu mai ieşea minute întregi dintr-un pizzicatto.

Bun, dar acum era cu fața spre *Check Point Charlie*, găsise un loc bun în apropiere, măcar mirosul era mai plăcut, şi-şi reaminti exfiltrarea ratată a spionului ce se întorcea din frig. Şi nu era singur. Şi nu eşuase singur. Şi nu murise singur. Ar trebui să o recitească, nu doar scena, ci cartea cu totul. Poate ar trebui să caute undeva caseta cu filmul. Ediția lui avea poza lui Richard Burton pe copertă. Cealaltă, pe care o citise prima oară, împrumutată după

lungi şi secrete tratative de la Titus, avea coperta ilustrată cu silueta subțire a unui bărbat în costum maron cenuşiu, cu pălăria de aceeaşi culoare în mînă, pe fondul Zidului, blocuri de beton cenuşiu cu rînduri de sîrmă ghimpată pe creştet. Nu putea fi Burton în desen, dar ar fi putut fi Leamas, pentru că John le Carré nu intrase excesiv în detaliile fizice ale personajului. Şi, totuşi, personajul rămîne, e consistent, deşi are o personalitate fluctuantă, fluă, merge şi Burton, merge şi desenul de pe cealaltă copertă, ar fi mers şi Nicholas Cage ori Marcel Iureş. Îi place Iureş în rolurile dur-melancolic-dezabuzate. Sau Nicholson? Nicholson da, merge la orice vîrstă, dar parcă mai bine s-ar potrivi cel de prin anii şaptezeci şi optzeci, cînd începuse să pună ceva pe el şi să i se răreascâ freza. Dar nu Tom Cruise, o, nu, nu, orice, dar nu păpuşica, piticania de Cruise, la naiba cu el şi cu tîmpita lui de Nicolă cu tot, dacă vrei să strici o poveste ca asta, îi bagi pe ei şi, gata, s-a rezolvat! Definitiv. Implacabil. Nu mai poți repara nimic.

Deodată, apăru. Exact de unde nu se aşteptase. Venea pe pod în sensul invers celui de la plecarea ei de acum trei ani. Ei, nu, asta chiar nu-i trecuse prin minte, o sesizase întîmplător cînd se întorsese din nou să privească podul. În prima clipă, aproape n-a recunoscut-o, dar o încordare, o crispare dureroasă şi plăcută a cărnii s-a produs înaintea recunoaşterii conştiente. O percepuse trupul, carnea, înaintea ochilor, înaintea minții. Era într-o rochie înfloratâ şi subțire de vară, aproape transparentă, cum nu crezuse c-o va vedea vreodată îmbrăcată, ea adepta atît de hotărîtă a pantalonilor de tot felul. Îşi schimbase stilul, era din cauza căldurii, se gîndise la ce vorbiseră amîndoi cîndva, într-un timp în care făceau planuri de evadare împreună? Dar evadase singură. Era din întîmplare? Nu conta, rochia era totuşi importantă pentru că simplifica procedurile. Învățase cuvîntul la Copenhaga, Cobenhavn, şi-i plăcea să-l utilizeze chiar şi mental. Mai ales mental. Procedurile, sună frumos, sună competent, sună europeneşte. Şi tradiție instituțională sună aproape la fel de bine, doar că e din două cuvinte. Părul tuns ceva mai scurt, dar nu scurt de tot, cum se cam săturase să vadă şi pe aici şi pe acasă. Moda lansată de irlandeza aceea zărghită, care se luptă cu biserica, cu Papa, poate şi cu Dumnezeu. Prin rochie i se devoalau picioarele neschimbate. Din față nu reuşea să-i vadă fundul pe care-l ştia pînă la ultima aluniță şi cea mai fină adîncitură a cărnii. L-a zărit şi ea şi a fluturat mîna dreaptă prin fața capului, acoperindu-şi şi descoperindu-şi de cîteva ori repede chipul, exact ca înainte, ca şi cum ar fi deschis şi închis o cortină, de parcă n-ar fi trecut aproape doi ani, de parcă n-ar fi trecut nici măcar o zi. A ajuns, s-au îmbrățişat îndelung, l-a mîngîiat pe față, pe păr, cu amîndouă mîinile şi nu ştiau ce să-şi spună. Se priveau în tăcere. A condus-o, a tras-o mai degrabă spre o terasă, s-au aşezat, a comandat o cafea pentru el şi o bere pentru ea şi au început să vorbească amîndoi deodată, aproape fără să se asculte unul pe celălalt, parcă dorind să se golească fiecare de prea multele cuvinte nevorbite, adunate în ei ca în nişte saci uriaşi de pîslă. S-au calmat un pic cînd a venit

comanda. Şi-a aprins o ţigară, i-a aprins şi ei una *lights*, nu mai fuma ţigări tari şi fără filtru!, şi au început să povestească, să depene amintiri separate ca şi cum ar fi dorit să recupereze timpul, să ţească un fel de cocon catifelat, moale şi cald care să-i adăpostească...

Într-un tîrziu, cînd soarele coborîse deja spre orizont, a luat-o de mînă fără să-i spună nimic şi s-au îndreptat spre locul reperat de el cu atîta atenţie cîteva ore mai devreme. De aproape, locul arăta mai rău decît i se păruse la prînz, mult mai rău. Ocoliră printre bucăţile de *Zid* şi vrură să intre în adăpostul improvizat cînd se opriră brusc, înăuntru, în doi saci de dormit cu fermoarele deschise, dormeau, zăceau doi bărbaţi de treizeci şi ceva de ani, blonzi, murdari, nebărbieriţi, cu feţele tumefiate şi probabil beţi praştie. Dormeau cu faţa în sus, cu balele scurgîndu-se pe lateralele obrazului, gîfîind şi gemînd, articulînd vag prin somn, mai degrabă mormăind, nişte cuvinte în ruseşte. Tot ruşii, la dracu'! Nu te mai poţi nici măcar scărpina la cur de răul lor! Cum se-ntîmplă ceva nasol, cum dai peste ruşi! S-au reîntors descumpăniţi spre piaţetă, iar ea i-a propus să intre în hotelul renovat. A refuzat. Bine măcar că nu-i propusese asta de la început ca să rateze totul, a mai rămas ceva autentic în ea, n-o stricase complet lumea asta stupidă, mecanică şi aseptică. Şi, totuşi, colcăitoare de un fel de viaţă de împrumut, de la toţi veneticii ăştia veniţi de peste tot, care construiesc parcă alt Babilon. I-a sugerat apoi să meargă acasă, că e destul de aproape, că Jurgen e plecat cu afaceri, cu organizarea unor concerte şi recitaluri la Hanovra, iată, nu-l cheamă Hans, cum îşi imaginase că trebuie să-l cheme pe hansul ei, ci Jurgen. Nu. Tot farmecul se rupsese, se risipise ca şi cum nici n-ar fi fost. Nici Oana, nici Berlinul, nici futaiul nu-i mai spuneau nimic, dorinţa concentrată vreme de doi ani se evaporase. Se simţea inadecvat, străin, corp străin într-o lume străină, alături de o străină ce-i fusese totuşi atît de apropiată. De ce n-o putuse uita vreme de doi ani, nu-şi mai putea explica. Nu-i spunea nimic, nu simţea nimic în afara tandreţei ce-o trăieşti spontan faţă de orice fiinţă umană pe care cîndva ai cunoscut-o. I se făcu brusc dor de casă, de dulcea, eterna, fascinanta şi, bineînţeles, mereu surprinzătoarea. Ca de obicei cînd i se făcea dor, îi veni în minte imaginea uşii din scînduri cenuşii şi putrede de la magazia de lemne din copilărie. Care nu mai exista de la cutremur! Dar care, prin nu ştiu ce miracol, reuşea să apară din memorie cu o precizie a detaliilor care nu exista, pe care nu o avea, desigur, pe vremea percepţiilor propriu-zise. Acesta era, de altfel, principalul său defect, cea mai importantă sursă de confuzie şi adesea de suferinţă. Trecutul nu dispărea niciodată cu totul, rămînea undeva ascuns în întregime şi irupea în prezent, uneori mai puternic, mai cotropitor decît toate senzaţiile prezentului. Cum şi viitorul e şi el cu totul ascuns undeva, de unde-şi trimite semnalele cînd te aştepţi mai puţin. Se întreba dacă asta nu cumva falsifică viaţa. Nu, nu o falsifică, desigur, însă o complică îngrozitor. Invers decît la Borges, grădina nu este a cărărilor ce se bifurcă

la infinit, ci se încrucişează mereu, se intersectează în cele mai neaşteptate locuri şi momente, se fixează la cele mai aparent neînsemnate întîmplări. Falsifică asta viața? O, nu, nu, nu, o face mai bogată, mai plină, în cele din urmă chiar mai vie. Şi mai complicată, bineînțeles, că nu e defel simplu să trăieşti la intersecția tuturor drumurilor vieții tale nu doar prezente, ci şi trecute şi viitoare. Dacă există un continuum al vieții, un continuum spațio-temporal cum cred savanții, chiar acesta este. Spre deosebire de cafea, viața nu este niciodată instant, ea există păstrînd mereu şi toată aroma plantației şi mirosul transpirației sclavilor. Nu în spațiul fizic, desigur, acesta nu este decît o scenă pentru jocul nostru, al protagoniştilor, ci în cel intim, subiectiv, de fapt intersubiectiv, pentru că, trăind, îl iei cu tine şi pe celălalt în trăirea ta. Dacă nu cumva te decizi, ca în acest moment al poveştii de lîngă *Check Point Charlie*, să-l alungi, să-l arunci afară, să-l expulzezi pentru ultima oară, de astă dată definitiv. Definitiv? Altă iluzie! Ca şi cum ai fi proprietarul vieții tale, nu un biet locatar, un chiriaş temporar, care uneori uită pînă şi să-şi plătească chiria. Poate pentru că se şi crede proprietarul adevărat, poate din neglijență, poate pentru că pur şi simplu nu înțelege nimic ori nu-i pasă. Şi de ce i-ar păsa?

Da, da, da! Trebuie să plece! Trebuie să plece imediat de aici, nu doar de lîngă *Check Point Charlie*, nu doar de lîngă Oana, nu doar din Berlin, ci din lumea asta mult prea igienică, încît nici nu-ți poți imagina un avort septic, şi vag idiotizată, care începuse să-l irite, să-l scoată din sărite, chiar să-l sufoce, poate fără un motiv plauzibil, dar nu şi fără violență. Aici nu e de trăit, cel puțin nu pentru el, îşi spuse în minte. Nu e nici de trăit, nici de futut, dacă n-o fi cumva acelaşi lucru! Iar în unele împrejurări e chiar acelaşi lucru, îşi zise, cu o hotărîre atît de violentă de parcă ar fi dorit să desfidă pe cineva. Iar acel cineva nu putea fi decît el însuşi, el cel cuprins de un fel de criză nelegată de o vîrstă anume, ci de o situație anume. Aici, ca şi la Paris, după cîteva luni se afla în starea aceea ciudată în care nu ştii de fapt ce să faci, nu ştii dacă vrei să rămîi ori să te întorci şi atunci îți trebuie o soluție precum cea care a rezolvat, altădată, cu mii de ani mai înainte, pentru cineva infinit mai important decît el chestiunea gordianică. Numai că importanța problemei nu e acelaşi lucru cu importanța persoanelor şi de aceea se afla, măcar aparent, şi de fapt deloc aparent, într-o situație fără ieşire. De fapt, dacă ar fi cedat impulsului cu care venise, cu siguranță că soluția n-ar fi fost una aleasă de el, ci s-ar fi impus cu invulnerabilitatea fenomenelor naturale. Ar fi fost soluția ei. Dar se săturase de soluțiile ei.

A întors-o cu fața spre el, a privit-o cîteva lungi minute în tăcere, a îmbrățişat-o pentru un adio pe care-l voia, pe care-l credea, pe care-l ştia definitiv, ce glumă!, totuşi, chestia asta cu definitivul, a sărutat-o în fugă pe obraz, apoi i-a

îndepărat chipul şi a mai privit-o o dată, şi a plecat repede în direcția din care venise cu alte gînduri, cu totul alte gînduri, ce gînduri avusese, Dumnezeule!, cîteva bune ceasuri mai înainte...[1] Aproape că-i venea s-o pălmuiască, cum îi mai venise de atîtea ori pe vremuri şi cum nu o făcuse niciodată. Aruncase doar greoiul Kant după ea, o dată cînd îl enervase cumplit, dar n-o nimerise. Absurd, de altfel, pentru că, acum, nu ea era de vină, nu ea se situa în inadecvare, ea părea să se potrivească foarte bine aici. Venise cu alte gînduri, cu alte planuri, cu alte iluzii. Dar acum? Cum naiba o să reuşească să-şi schimbe data plecării? Cum o să urce foarte repede, imediat dacă se poate, în aceeaşi clipă, într-un avion către casă? Dacă nu dispare acum, locul acesta îl poate prinde ca o pînză de păianjen, mai degrabă ca o mlaştină otrăvită. Tot Willy săracul, cine altcineva, că doar de asta e bine să ai prietenii împrăştiați cu grijă pretutindeni în lume!

Crăciun 2002 – Bobotează 2003

1. Bineînțeles că nu aşa s-a terminat povestea, dar cum s-a terminat cu adevărat chiar nu vreau să vă mai spun, pentru că m-am săturat să fiu citit numai pentru scenele hard. Nu vă mai purtați ca nişte lăbari. Vreți să mă citiți cu o singură mînă, în loc să vă deschideți inimile şi mintea. Mai deştepte-s tîrfele, ba chiar toate femeile, ele nu povestesc, nu citesc, nu scriu, pur şi simplu fuck! Ce naiba, am pus în aceste proze şi lucruri ceva mai subtile decît descrierea futaiurilor personajelor mele! Scene care, pînă la urmă, în ciuda imaginației auctoriale şi a bunăvoinței personajelor, nu au cum să nu fie repetitive, nu pot să nu-ți lase o senzație jenantă de déja vu. Cum ne dovedesc şi *Kama Sutra* şi cartea lui Tong Hsuan şi *Ars Amatoria* lui Ovidiu şi toate celelalte celebre manuale la un loc, lucrurile se petrec la fel între un bărbat şi o femeie de la facerea lumii încoace. Pe dinafară. Nu şi pe dinăuntru dar, din nefericire, nu aveți răbdarea, nu aveți puterea să fiți atenți la asemenea detalii. De aceea vă şi pedepsesc, păstrînd doar pentru mine exteriorul, dar şi o parte consistentă a interiorului, oferindu-vă numai cadrul, forma, schema. Sînteți în stare să puneți la lucru imaginația, puteți umple cu sufletul vostru forma, vă puteți in-forma imaginația? Da? E OK. Dar atunci de ce nu ați început încă? Cele trei puncte de suspensie marchează un spațiu infinit pentru jocul imaginației voastre, pentru imaginația ei, pentru imaginația şi memoria mea. E un cyberspațiu, ba nu, e chiar un hyperspațiu. Să începem exercițiul! Să înceapă reînceperea!

Întîlnirea, memoria...

Şedeam la birou şi priveam teancurile de cărți din rafturile bibliotecii. O imagine fotografică, cu munți sălbateci şi dezgoliți, cu cerul de un albastru neverosimil, nefiresc de intens, îmi ocupă pentru o clipă privirea. În primul plan, cîteva coloane alb-gălbui, decapitate, încearcă să spună ceva despre o Grecie dispărută. Zgomotul repetitiv din apartamentul vecin, cred că pregătesc carnea pentru şnițele, îmi zădărniceşte încercarea de a mă concentra. Scrisoarea noului meu prieten era deschisă pe birou: îi plăcuseră povestirile publicate în revistă şi ar fi dorit să vadă şi altele. Mi-am aprins o țigară şi am inspirat adînc fumul în piept. Am privit din nou cartea poştală, cărțile, ceaşca de cafea pe jumătate goală. Mi-am amintim deodată, cu o bruschețe şi o violență incredibile, culoarea cerului de la Sintaru, în ziua în care coborîsem din micul tren de munte care mă adusese din O., oraş ce purta încă numele defunctului lider comunist. Era miezul zilei, soarele ardea în mijlocul albastrului intens, limpede, albit puțin doar înspre linia orizontului. Nici o pală de vînt nu mişca frunzele încă strălucitoare ale copacilor. Departe, în înălțimi, vîrful Măgurii plutea în senin şi nepăsare. Nu ştiu dacă ilustrata, primul fum al țigării – şi, atunci, la coborîrea din tren îmi aprinsesem o țigară, speriat poate de atingerea țintei călătoriei, de aerul prea tare şi prea pur, ori poate doar dintr-un simplu reflex –, cum nu ştiu nici dacă nu cumva dorința exprimată în scrisoare de prietenul meu pe care nu l-am cunoscut încă mi-a pus rotițele în mişcare.

În acel an, venisem la Sintaru mai tîrziu decît de obicei şi găsisem ocupat locul din echipa forestieră de degajare-întreținere. Aş fi putut grăbi începerea lucrului, dar am preferat să aştept cîteva zile pentru a revedea liber pe deplin locurile părăsite în urmă cu aproape un an. Am regăsit cabana peste care mă înstăpînisem cu un perete şi o parte din acoperiş deteriorate. Arăta mult mai mai rău decît cu an în urmă, aşa cum toate arătau aici mai rău de la an la an, pe măsură ce socialismul cunoaştea noi mărețe, dacă nu biruitoare succese. Am lăsat bagajele înăuntru şi-am plecat în colonie să mă aprovizionez. Iulia stătea într-un colț al magazinului alimentar. Am zărit-o imediat. I-am admirat silueta subțire şi elansată, bine subliniată de ținuta sportivă neagră, părul lung, mai negru parcă decît îmbrăcămintea, lucios şi foarte dens, aproape compact. Am cumpărat pîine, cîteva cutii de conserve, ciocolată. Altceva nici nu mai era, în afară de zahăr, ulei şi orez, care nu-mi trebuiau, nefiind chiar cel mai talentat bucătar din lume. La ieşire, m-am oprit, mi-am spus numele şi-am întrebat-o cine este. „Nu ştiu precis”, mi-a răspuns ea zîmbind, după care m-a întrebat dacă nu ştiu cînd pleacă trenul spre Scăldătoare. Mai erau aproape cinci ore aşa că am

invitat-o entuziast să-i arăt, în lipsa stampelor japoneze din romanele lui Chase sau, poate, Chandler, cele cîteva locuri remarcabile din colonie şi împrejurimi. Totdeauna mi-au plăcut numele cu rezonanță imperială ori măcar masculină cu care sînt uneori botezate fetele şi am jubilat în gînd atunci cînd l-am aflat pe al ei. Nu cred că auzise de nestatornicul împărat, dar desigur că nu i-am făcut vreo vină din asta.

Făceam plajă pe malul rîului. Aruncam din cînd în cînd pietre în apă şi habar n-aveam ce să-i spun. Deşi eram deja un vorbitor destul de bun, mă cam blocasem de la prima replică, din magazin. Părea preocupată de ceva, îşi ducea mereu mîna la păr de parcă i l-ar fi deranjat un vînt care nu bătea de nicăieri. Strălucirea lui mă atrăgea. Îl priveam pe furiş şi de-odată am prins curaj, am întins mîna şi l-am atins ezitant. S-a întors şi mi-a atins obrazul încet cu palma. Nu era nici o lovitură, nici o mîngîiere, doar o atingere imprecisă. Am mişcat foarte lent capul şi i-am atins degetele cu buzele. „Ce-i?”. Nu i-am răspuns. Am cuprins-o în schimb cu brațele şi am sărutat-o mai degrabă stîngaci şi crispat. „Dar tu cine naiba eşti?”. Cum nici eu nu ştiam precis, am tăcut. Am rămas totuşi îmbrățişați, o amețeală ciudată mă cuprindea şi m-am lăsat pe spate, într-o mişcare neverosimilă, de parcă jucam nişte roluri dintr-o înscenare la *Sara pe deal*!, păstrînd-o cu dificultate în brațele mele. Îi simțeam trupul lipit de al meu, iar mirosul pielii de-abia arse de soare îmi gîdila plăcut nările. M-am gîndit să-i spun că o iubesc, sau măcar că îmi place, că e frumoasă ş.a.m.d., dar cuvintele mi s-au părut deodată uscate, reci, lipsite de corporalitate. Era foarte cald, dar tremuram uşor din tot corpul, de parcă aveam friguri. Simțeam că se întîmplă ceva fără să ştiu ce anume. Nu era nici ca la zece ani, cînd îl... îl ce?, îl violase, să zicem, vecina căreia îi fusese luat bărbatul la puşcărie, cînd tocmai se întorsese încălzit, cu harbuzul pe care-l rugase să i-l cumpere din piață. Nu-şi amintea mare lucru din întîmplare, o întîmplare fascinantă şi terifiantă totodată, doar nişte mîngîieri, o senzație ciudată în abdomen, zgîrietura de pe ceafă care-l făcuse să urle, s-o ia la fugă spre casă şi să-i spună mamei nu ştiu ce printre sughițuri, zgîrietură ce lăsase în urmă o cicatrice roşie ce se păstra încă. De ce vorbesc acum la persoana a treia? Nu mă regăsesc în puştiul speriat de atunci? Ba mă regăsesc foarte bine, poate vorbesc aşa dintr-o inutilă pudoare. Țin minte că, printre lacrimi nu mă puteam împiedica să duc degetele la nas, ca să simt mai bine mirosul cu care se impregnaseră cînd mi le purtase cu violență spre crăpătura ei umedă şi, aveam impresia, ascunsă într-o adevărată pădure. După aceea, cînd o întîlnea, cînd o întîlneam pe vecină, îmi plecam privirea ruşinat, dar nu mă puteam împiedica cu nici un chip s-o privesc pe furiş, să încerc să ghicesc ceea ce simțisem, ceea ce se ascundea între faldurile fustei, ceea ce doream cu înfrigurare, dar îmi devenise interzis dintr-o spaimă prostească ori, naiba ştie, firească. Cînd stătea pe banca din fața

casei, o pîndeam de după perdelele trase încercînd să întrevăd umflătura de la împreunarea coapselor. Cu siguranță că sigur ştia ce fac, altfel de ce şi-ar fi mişcat voluptuos picioarele frecîndu-le unul de celălalt, de ce şi-ar fi clătinat alene bustul bogat, de ce şi-ar fi purtat mîinile de-a lungul coapselor, într-un fel mîngîieri neatente, întîmplătoare, de ce-ar fi privit țintă spre perdelele după care țîncul de atunci se ascundea dedîndu-se unor jocuri vinovate? Acum, atunci, nu era nici cum se întîmplase cu Lili Țiganca, pe acoperişul blocului ori în pivnița plină de lemne şi butoaie, odată chiar la ea în casă, mereu cu spaima de a nu fi prinşi de taică-su, odată chiar era să fim prinşi, cînd se întorsese pe neaşteptate de la serviciu, poate tocmai pentru a o surprinde. Pericolul potențial nu făcea rău nepărat, dar nu reuşiseră niciodată să aibă vreme să se bucure în linişte de acele momente. Totul prea în mare grabă, prea repede, prea exclusiv fizic, prea nepregătit pînă la urmă, pentru a înțelege cu adevărat ce se întîmpla. Pentru vîrsta ei, a lor, a noastră, de fapt, Lili era aproape monumentală. Monumentală, temperamentală şi neîngrijită, o idee cam vulgară, dar atractivă poate tocmai din cauza asta. Şi care, probabil, îl scăpase de ceea ce fusese potențial maladiv în întîmplarea cealaltă. Şi de la ea îi rămăsese mirosul puternic, tare, sălbatec, un miros de pădure afumată, parcă păstrat de la strămoşii săi, un miros ce se impregnase definitiv în memorie. Dar gustul? Cînd căpătasem memoria gusturilor? Nu ştiu exact, dar oricum mult mai tîrziu, cînd eram deja student. Majoritatea oamenilor se încred doar în imagini şi sunete, însă habar n-au ce pierd pentru că nu-şi educă sistematic simțurile celelalte. Acum, atunci, mirosul era mai uşor, dar parcă mai insinuant şi mai tulburător. Miros de săpun fin, începuse să se găsească *Rexona* şi, cred, *Camey*, dacă nu cumva începuseră deja să şi dispară, miros de piele uşor arsă de soare, de transpirație delicată, controlată de deodorant. Dar a pățit-o, Doamne, am pățit-o, nici nu şi-a dat seama, ei da, nici nu mi-am dat seama cînd, în vreme ce-i masam încet sexul cu mîna stîngă şi mă pregăteam, cu cealaltă mînă să-mi dau jos slipul. Şi el care crezuse că e doar o biată expresie latinească pe care o reținuse din cărțulia de educație sexuală ce i-o lăsase taică-său pe noptieră, aşa din întîmplare!, deşi şi cu Lili avusese cîteva finişuri mai precipitate, dar acelea fuseseră totuşi nişte finişuri, ceva apucase să înceapă, nu se oprise la porți, durase cît durase şi se terminare! Asta e şi gata! Spaimă, tulburare, descumpănire, ruşine, eliberare, toate amestecate. Am intrat în apa rece a rîului, am traversat din cîteva mişcări şi am dispărut între copacii de pe celălalt mal...

Mai încercasem de cîteva ori să transcriu întîmplările, ultima dată acum vreo doi ani, cînd mă gîndeam să fac un fel de scenariu de film, însă rezultatul a fost mereu numai bun să mă învețe şi reînvețe ce înseamnă disperarea în fața eşecului. O, doamne, incertitudinea blocantă din fața paginii albe! După cîteva nopți de încercări inutile,

începusem să simt un fel de gol absorbant în piept, iar mîna refuza să mai primească stiloul. Acum, clapele computerului par mai ospitaliere, sau sînt mai ospitaliere, poate că el face toată munca. Ce chin, ce nebunie! Scenele îmi fugeau din fața ochilor, se amestecau într-un vîrtej amețitor, pe care nu-l puteam surprinde, nu mai vedeam decît copacii, pădurea de evenimente, dar toate acestea nu există de fapt decît pentru a-ți ascunde adevărata față a lucrurilor şi întîmplărilor, în ea, în pădure, te rătăceşti fără scăpare şi, pentru că nu ai puterea să păstrezi o singură direcție, este imposibil să mai ajungi la marginea ei. Titlul îmi suna cunoscut, mă trimitea la *Aşteptarea, uitarea* din care tradusesem cîteva pagini, în urmă cu mulți ani, acum am senzația că foarte mulți, pentru o revistă studențească. Dar care fusese titlul inițial, cel de dinaintea aşteptării şi a uitării şi, mai ales, care fusese oare chipul adevărat al evenimentelor?

M-am reîntors după vreo jumătate de oră de rătăcire buimacă prin pădure şi am găsit-o aşezată pe o piatră, cu corpul în soare şi picioarele în apă. Soarele ardea încă foarte puternic. Am băgat capul în şuvoi şi am stropit-o în timp ce-mi scuturam părul ca să se usuce. Zîmbea uşor ironic, amuzată, nu supărată, nu nervoasă, era aproape, o simțeam acolo, o simțeam cu mine. Simțeam că e în ordine, că nu s-a întîmplat nimic grav. M-a luat de mînă şi m-a condus la cearceaful kaki cazon, gros însă moale la pipăit, aşezat la umbra unor tufişuri de bozie şi aluni, şi m-a întins cu fața în sus. Printre crengi, soarele îi păta chipul. M-a privit cu aceeaşi expresie uşor amuzată, şi-a dezlegat părul şi a început să mi-l poarte pe pielea înfrigurată. Era foarte plăcut, foarte excitant, uşor enervant cînd atingea unele zone şi mai cu seamă cînd le părăsea. Cînd părăsea sfîrcurile de pildă. Din cînd în cînd, mă atingea, mai degrabă îmi aplica mici ciupituri cu buzele şi dinții. Şi-a coborît coama neagră spre abdomen, o legăna uşor dintr-o parte în alta, o rotea deasupra slipului în care simțeam cum cresc. Privea umflătura în expansiune cu aceeaşi expresie amuzată ce n-o părăsise de cînd mă întorsesem. Încercam s-o ating şi eu cu mîinile, dar se scutura, se ferea uşor, deşi cu o anume precipitare. Şi-a scos singură costumul de baie, un costum rar, greu de găsit pe atunci, grecesc după eticheta vizibilă de pe sînul drept, fără a-şi fi încetat o clipă jocul părului pe trupul meu, de parcă ar fi participat la un concurs de abilitate în mişcări. Printre firele negre şi lucioase îi vedeam buzele mari de culoare roz spre cenuşiu, printre care se întrevedea rozul pur şi simplu exploziv al celor ascunse. În ciuda situației, mă simțeam calm, cu simțurile sub control. Mi-a scos slipul şi s-a răsturnat pe spate trăgîndu-mă peste ea. Nici nu mi-a dat seama cînd eram înăuntru, mişcîndu-mă uşor şi ritmic. Era umedă, caldă şi muşchii ei mă strîngeau ca o mînă pulsatorie. Atunci am înțeles ce înseamnă o pizdă adevărată şi cît de puțin democratic este ea răspîndită în multitudinea de sexe

femeieşti. Mai mult de trei n-am mai întîlnit în toți anii care au trecut de atunci, iar pentru unul, pentru una din ele, care era aşa doar episodic, cînd avea şi ea chef, a trebuit să ajung aproape de Marea Nordului, pe tărîmurile chihlimbarului! Nici nu ştiu cît am rămas aşa, n-aş fi vrut să se termine vreodată, dar nu pot să uit izbucnirea rîsului ei din final, un rîs gîlgîietor, venind cumva din abdomen, poate mai de jos, un rîs plin, cum nu pot uita privirea ei întunecată ascunsă în ceață, ce părea fie să treacă cu totul prin mine, fie să nu fi ieşit complet din ochii ei, oricum o privire care nu mă privea, nu mă fixa, nu mă încadra nici măcar aproximativ. Egoismul final al femeii? Dar ce contează, cînd drumul spre final a fost cel care a fost! Mi-a trecut prin cap că, deosebit de bărbați, care sînt un fel de cîini fideli şi recunoscători, femeile se comportă mai degrabă precum pisicile. Primesc ce au nevoie şi se reîntorc să toarcă în sinea lor autosuficientă. Mi s-a părut o prostie şi am îngropat gîndul înainte de a-i da drumul, cum voisem s-o fac. „Îți fac bine plimbările prin pădure!” De-abia acum am izbucnit şi eu în rîs, un rîs mai degrabă isteric, pe care nu-l puteam stopa şi contaminant pe deasupra, pentru că ne-am trezit rîzînd amîndoi ca proştii în soare. Ne-am liniştit în cele din urmă şi ne-am întins îmbrățişați, pe o parte, privindu-ne calmi, senini, apropiați şi detaşați, cu bucuria recunoaşterii calme, cum aveam să scriu mai tîrziu într-un eseu despre dragoste, pînă ce am adormit. Eu. Poate şi ea... Am avut din nou senzația că nu vreau să se termine niciodată, că mi-ar plăcea să se întindă timpul ca o plastilină, să se extindă clipa aceea la nesfîrşit. Doar adolescența îți poate face asemenea daruri, ori maturitatea tîrzie, cînd te iluzionezi că o iei de la capăt, că jocul reîncepe şi cînd, tocmai din pricina acestei iluzii, năvălesc peste tine amintirile.

Doamna Maria i-a oferit pe loc găzduire pentru cîteva zile, fără să-i ceară vreo explicație, fără s-o întrebe măcar cum o cheamă, ori de unde vine şi încotro se duce. De altfel, de la moartea bărbatului ei, fosta învățătoare devenise foarte tăcută. Stătea ceasuri întregi privind fotografiile ce acopereau aproape în întregime unul din pereții camerei de zi. Iuliei i-a cedat camera cu ferestrele spre pădure. Departe, vîrful Măgurii se profila pe cerul senin. „Mîine va fi frumos”. „Da, mîine va fi frumos, doamnă Maria”. Camera era foarte ordonată, văruită în alb strălucitor, fără vreun model țigănesc cu albastru de Voroneț!, cu mobilă sobră şi alte cîteva fotografii. Într-una din ele, Doamna Maria, în uniforma severă a Şcolii Normale, rochie neagră cu guleraş alb, părul strîns energic sub pamblică, zîmbea decent şi puțin mecanic obiectivului. Trecînd peste puținele ravagii lăsate de ani şi peste melancolia ce-i cuprinsese chipul după moartea domnului Anton, nu se schimbase aproape deloc, doar părul şi-l aranja altfel, mai scurt, mai funcțional, cum s-ar spune acum. Am privit profilul Iuliei în timp ce-şi desfăcea valiza şi am ieşit fără să spun nimic. M-am oprit la

cîrciuma din centrul coloniei, am luat doi covrigi, am cerut un carcalete, apoi altul, schimbînd impresii despre vreme şi pescuit cu..., cum Dumnezeu îl chema?, parcă Viorel?, Viorel să fie. Se însera. Am luat-o cumva pe ocolite spre cabană. Trăgeam puțin de timp, rememoram, imaginam, făceam planuri. Mă simțeam pe atunci, mă comparam cu Paul din *Animale bolnave* sau, mai degrabă, din *Printre colinele verzi*, pentru că mai întîi văzusem filmul cu Dan Nuțu, care a continuat să-mi placă tocmai din pricina acelui rol şi după aceea, cînd dispăruse, şi de-abia mai tîrziu, înainte de plecare, îmi dăduse cineva şi cartea, pe care o luasem s-o citesc aici la Sintaru, printre colinele mele verzi.

Se trezise deja, mînca plăcinte cu mere şi bea lapte la masa din curte. Am băut o cafea cu năut, cu năut puțin, pentru caimac, cum bine ştia s-o facă Doamna Maria, nu cu năutul mai mult decît cafeaua, sau chiar cu năutul înlocuit cu ghindă, cum avea să se întîmple mai tîrziu, cînd criza începuse, şi am luat-o să-mi viziteze proprietățile. Mă ținea de braț, ceea ce mă irita puțin, pentru că mă simțeam oarecum legat, imobilizat, în schimb nu eram deloc iritat cînd se lipea de mine ori mă săruta lîngă ureche. În ciuda jocurilor noastre, mi se părea puțin tristă, oricum cel puțin melancolică. Îmi amintesc cu precizie acea încercare de zîmbet care începea dar nu se mai termina, cu colțul buzei lăsat uşor spre dreapta. I-a plăcut cabana, chiar cu peretele ei deteriorat şi acoperişul spart, trăgea puternic pe nări mirosul cetinei cu care acoperisem o parte a pardoselii găurite. Am aprins lampa de spirt să mai fac o cafea, eram totuşi gazdă. Iulia a început să răsfoiască maldărul de cărți ce-l adusesem cu mine. Cred că s-a uitat şi-n caietele mele de însemnări, chiar şi în jurnal, deşi notasem pe copertă că e un document intim şi secret. La cafea, i-am arătat cum se ghiceşte în *Biblie* şi i-a căzut versetul din *Corinteni II*, care îmi place foarte mult. Nu i-am spus că exemplarul meu a stat multă vreme deschis acolo şi nimereşti aproape de sine în acel loc. O clipă am vrut să-i spun, dar m-am decis să las hazardului ceea ce ar fi trebuit să fie al său de la bun început. „De ce-ai plecat atunci, de ce nu ai mai rămas aseară?”. „Dacă vrei, plec şi acum.”. Pusese, de fapt, două întrebări. Bineînțeles că nu voiam asta şi mi-a părut imediat rău pentru replica idioată. Doamne, ce greu mă abțineam, ce greu mă abțin încă de la replicile tîmpite! Am băut cafeaua în tăcere. A încercat să fumeze, dar fumul a făcut-o să tuşească, apoi a izbucnit într-un rîs nervos. Am oprit-o punîndu-i mîna la gură. S-a prefăcut că mă sărută şi m-a muşcat cu putere, ca o sălbăticiune, de podul palmei, nici nu ştiu cum a reuşit. A început să vorbească deodată, fără pauze, parcă fără să se gîndească la ce spune, de parcă ar fi fost în transă: ”Vreau să rămîn cu tine, aici, n-am să te deranjez deloc, cînd o să citeşti ori să vrei să fii singur, o să plec să mă plimb în pădure, vreau să rămîn aici, cu tine, cît o să vrei tu să stau, nu mă alunga de aici, n-ai să mă alungi, nu-i aşa?”. Vorbea prea repede, atît de repede încît n-o puteam opri, nu puteam strecura

nici măcar o confirmare. „Nu vreau să merg la Scăldătoare la neamuri, nu vreau să mă întorc acasă, nu încă, păstrează-mă naibii aici pînă te plictiseşti de mine. Pînă mă înveți cîte ceva despre puterea de a sta singur...”. Ce să-i fi spus despre puterea asta, despre puterea mea? Că suportam foarte greu acest exercițiu anaul de recluziune, cumva chiar de ascetism? Că nu-l duceam, niciodată pînă la capăt? Că trişam cît puteam? Puterea aceea, dacă există, se poate deprinde doar în singurătate totală, absolută, fără rest, fără scăpare, o singurătate de care eram perfect incapabil. Ştiam deja că nu vreau să o pierd şi că oricum nu aş fi putut continua experiența mea imperfectă după plecarea ei. Cred că o iubeam, oricum credeam că o iubesc. A urmat o săptămînă în care am fost unul pentru altul o otravă de care nu te poți despărți, un dulce drog, un fel de anestezic cotropitor. Nu suportam gîndul de a fi despărțiți nici măcar o secundă. Zilele şi nopțile, dacă mai puteau fi distinse unele de altele, treceau într-un delir de nestăpînit, într-o perpetuă cutreierare a pădurii, a pădurilor, pădurea mare şi pădurea ei, peştera ei, labirinturile ei ascunse. Nesfîrşite jocuri în apa rece a rîului, în lumina fierbinte a soarelui de sfîrşit de iulie, speram că nu şi sfîrşit de Iulia, îmbrățişări nesfîrşite, violente, aproape mortale. O senzualitate ori foarte sănătoasă, animalică aproape, ori maladivă, fără scăpare, din care ieşeam doar pentru a ne prăbuşi în perioade de somn ce nu mai țineau seama de ritmul natural al trecerii timpului. Dispariția circumstanțelor spațio-temporale se consumase, nu exista decît un etern prezent al simțurilor libere, înfrigurate, lacome, nesătule. Aproape nu vorbeam, înțelegeam prin gesturi ori telepatie intențiile şi dorințele celuilalt. Nici nu ştiu ce mîncam, dacă mîncam ceva în afara fructelor de pădure, nici dacă am băut altceva decît apă. Era foarte vie, cu trupul în veşnică pîndă, se juca agresivă şi senină ca o lupoaică în călduri, ca o zeiță îndrăgostită. Aşa mi-aş fi imaginat-o pe Artemis-Diana. Toți aceşti ani nu pot şterge din memorie nimic, totul e incasabil, doar zădărnicia sunătoare a cuvintelor par să înfăptuiască un inutil şi necesar sacrilegiu. Pentru că altfel nu există, nu poate exista eliberare. Cuvintele, măşti ale lucrurilor şi măşti ale faptelor, toate rîd, tragicul pare să se fi refugiat dincolo de ele. Sau dincoace, în această neputincioasă încleştare, în acest efort comic de recuperare şi depăşire a propriei memorii imaginare.

Găsisem un loc mai larg pentru înot, undeva la un cot al rîului, ascuns între pereții înalți de stîncă, aproape verticali, cenuşii, lucioşi. Se chema Zăglov, nume dat de nişte aviatori americani ori englezi ce se paraşutaseră aici, de nevoie, în timpul războiului. Şi într-adevăr, locul semăna cu o mănuşă. Apa rapidă a rîului încetinea aici şi părea a se întoarce îndărăt, apoi, după rețeaua de pietre pe jumătate ieşite afară, o lua din nou la vale bolborosind nepăsător. Ajungeam acolo venind pe cursul rîului, călcînd din piatră în piatră, ținîndu-ne de crengi şi de rădăcinile smulse de

apă. Ne aşezam la soare pe o plajă foarte îngustă, acoperită de pietricele mărunte şi moi şi petece rare de nisip. În apă, sînii ei tari şi ascuțiți, încă în creştere, ce căpătaseră, ca şi restul pielii o culoare mată, se acopereau se mii de picături. Mă apropiam de ea şi-mi udam buzele de pelicula ce-i acoperea. Apoi, cu mîinile ude, într-un straniu delir de gelozie, încercam să o şterg. Aş fi vrut să nu fie atinsă decît de pielea mea în perpetuă excitație. Se prinsese în joc şi se arunca în apă mereu, apoi se rotea în jurul meu rîzînd pînă ce reuşeam s-o prind în brațe şi să ne rostogolim pe prundişul fierbinte care ne zgîria uşor, ne înroşea trupurile, ne încărca de electricitate.

„Îți pare rău că am rămas?”.

„Nu vorbi prostii, îmi pare rău că o să ne despărțim cîndva. Nu-mi pot imagina cînd şi cum o să se întîmple asta, nici cum voi suporta despărțirea, dar asta se va întîmpla cu siguranță”.

„*Acum* sînt aici”.

„Da, *acum* eşti aici. Cred că te-am aşteptat de cînd mă ştiu, parcă am bănuit mereu că o să vii şi te-am aşteptat în această colonie rătăcită, în această cabană la fel de rătăcită şi incompletă. Chiar aşa mi te-am imaginat, puțin mai mare, dacă vrei, mai matură decît mine. Te-am recunoscut din prima zi, în magazin, cînd...”.

„Mă iubeşti ori îți place doar să mă fuți?”

Țin minte că nu m-a şocat cuvîntul pe care-l auzeam prima dată pronunțat de ea. Şi nu suna rău, nici vulgar, nici măcar fals, avea consistență! Era un cuvînt rostit plin, dar neprovocator, mai degrabă interogativ-constatativ, dacă asocierea e corectă. Cred că nici eu nu-l folosisem încă, cu ea, cel puțin nu în forma asta frustă.

„Nu ştiu exact. Nu ştiu cum se cheamă starea asta. Te iubesc? Poate”.

Probabil că mai exact ar fi fost răspunsul afirmativ, dar nu avusesem puterea să-l formulez – dacă nu te îndrăgosteşti, în adolescență „din prima” de o femeie frumoasă, senzuală şi puțin stranie, cu numai cîțiva ani mai mai mulți decît tine, atunci de cine şi cînd o să te îndrăgosteşti? De o babă, de o pocită, ori cînd ajungi la pensie? Nu spun că nu se poate, dar e păcat!

Stăteam cu fața în sus pe pînza de cort, priveam prin spărtura acoperişului cerul negru şi înstelat. Scorpia alerga încet şi neobosită după Orion, iar acesta se refugia la fel de încet şi continuu în imensitatea spațiului negru ca cerneala. Fumam trimițînd rotocoalele de fum spre gaura din tavan. Simțeam pe sub prelată împunsăturile crengilor de brad şi ne schimbam mereu poziția căutînd una mai comodă, parcă eram nişte păsări uriaşe în cuib.

De fapt, cred că o iubeam de-a binelea, dar cum naiba să i-o fi spus? Neîncrederea în cuvinte mă bloca ori de cîte ori voiam să comunic ceva cu adevărat important. Am ştiut de la bună început că lupta cu imperiul cuvintelor porneşte din această jalnică neînțelegere, dintru-un *malentendu* penibil, vrei să locuieşti cuvintele pentru că te înspăimîntă, pentru că nu le poți stăpîni, nici măcar controla, ori supraveghea. Altcum, ți-ar fi indiferente. Ar fi ca o anexă, un simplu instrument ca oricare altul, ca roata de pildă. Mă salvam atunci invocînd probleme mult mai importante, mult mai impersonale, mai îndepărtate şi mai abstracte. Moartea. Dumnezeu. Universul infinit. De aceea mă şi depăşea mereu prezentul, care îmi scăpa printre degete, căutînd mereu, ca şi acum, urmele unui trecut care nu-mi mai aparținea, ori nu-mi aparținea pur şi simplu, şi semnele unui viitor pe care-l înnobilam cu blazonul necunoscutului şi al probabilității. Mințeam, mint enorm şi simt monstruos, simt totul, dar mai ales ceea ce nu există ori ce nu mai există. Trupul său gol, puternic, în brațele mele îl percepeam deja ca pe o lipsă, ca pe o viitoare frustrare. O iubeam, pentru Dumnezeu, dar ce i-aş fi putut eu spune despre iubire în afara îmbrățişării unui trup tînăr, neexperimentat, aproape lipsit de memorie? Un prost, dacă n-o fi fost vreun structuralist, sau poate era criticul Alex?, a spus cîndva că sentimentele fac rău literaturii, că literatura nu se face cu sentimente dar, dacă nu se face cu asta, cu amestecul de amintiri, iluzii şi nostalgii, atunci cu ce Dumnezeu se face ea? Poate se face cu cuvinte, cum mințea Mallarmé? Dar dobitocul, labagiul dracului!, nu observase că singuratecul acela doar ascunsese sentimentele, le amestecase printre cuvinte, uneori în spatele acestora, le epurase, dar nu le eliminase, pentru că nici nu pot fi eliminate. Şi, pînă la urmă, ce avem în afară de amintiri, trăiri, iluzii, şi de reacțiile, deci sentimentele provocate de acestea? Nu avem nimic altceva, poate moartea, cînd dispar şi sentimentele şi evenimentele pe care acestea le provoacă. Un scriitor fără sentimente? Ei, da, unul mort înainte de a fi plecat la drum! Un cyborg, un android, un monstru impersonal, un onanist complexat ca şi cel amintit mai înainte.

Trenulețul urca spre munte încet, gîfîind, scîrțîind din toate încheieturile vagoanelor goale. Era după-amiază, soarele începuse să se îndrepte spre amurg. La Scăldătoare, lumea era adunată grămadă în fața sediului Ocolului silvic – un vînător reuşise să împuşte ursul carnivor care ucisese mai multe vite şi acum povestea cu patimă, cu înverşunare aventura. Leşul maro-cenuşiu, enorm, era trîntit lîngă peretele de lemn vopsit în verde şi oamenii îl priveau mirîndu-se de mărimea sa neobişnuită. Am coborît. Cu vîrful piciorului am atins fiara, simțind muşchii tari prin talpa tenişilor, apoi am pipăit cu palma deschisă blana aspră şi i-am căutat cu privirea rana. O gaură oribilă, ca lăsată de trăsnet, sfărîmase locul dintre ochii fiarei, o alta se căsca rînjind roşie la rădăcina gîtului. Trăsese bine. Am urcat

pe platformă. O băbuță de-un stat de palmă, în haine închise, s-a aşezat lîngă noi. Un fel de neg foarte mare, vînăt, îi crescuse pe obrazul drept, în apropierea rădăcinii nasului. Carcinom. Altfel, era plăcută. A turuit aproape tot drumul despre tot şi despre toate. Trenul se puse în mişcare. Linia îngustă şerpuia avînd la dreapta peretele aproape vertical şi cenuşiu al muntelui, acoperit din loc în loc de pete verzi-maronii ale tufelor şi muşchilor. În stînga, pădurea cobora pînă la albia rîului, frontieră iluzorie, neputincioasă, după care erupea într-o frenezie nestăpînită pînă departe, unde se zăreau înalți şi pustii, ca un pîlc geologic primitiv, munții din Vrancea. Cînd am ajuns la Stîncile Gemene, era deja noapte şi răcoare. Ne-am aşezat puțin pe banca din fața cantonului şi-am prins-o pe Iulia în brațe ca s-o încălzesc. Respira profund, din adîncul plămînilor, din abdomen, din adîncurile ei secrete.

Undeva în față spre stînga vedeam oamenii ca nişte furnici demente şi utilajele ca nişte cutii de chibrituri distrugînd muntele, tăind copacii, decopertîndu-l, anulîndu-l ca să scoată sulf. Sau despre sulf fusese vorba mai tîrziu, în timpul unei excursii cu scriitorii în Bucovina? Sau mangan? Se poate scoate manganul aşa, metamorfozînd un munte în teren plat? Nu ştiu, nici nu contează. Important este că, la aproape douăzeci de ani de la moartea Tătucului, continua „planul stalinist de transformare a naturii”, cum se chema o broşură a lui Bogza, pe care o găsisem într-un anticariat bucureştean, cel care scrisese mai înainte despre Țara de Piatră! Priveam şi simțeam cum se duce dracului totul, gîndeam că toate astea se vor răzbuna pe noi cîndva. Am încercat să-i comunic Iuliei impresiile mele, dar studentă la economie fiind, părea mai degrabă încîntată. Puterea omului, ta-ra-ra, ta-ra-ra!, toate lozincile stupide şi nici măcar nu era vreo proastă, ba dimpotrivă, apucasem să-i sesizez subtilitatea, finețea argumentelor sale în alte privințe. Am lăsat-o moale, am lăsat-o jos, cum se zice acum, în fond, nu voiam nici o dispută, n-aveam chef de discuții în contradictoriu, care-va-să-zică dialectice.

De fapt, vînătorul acela vorbea cu o intensitate şi o elocvență inimitabile, gesticula, se întorcea în toate părțile, arătînd, invocînd sau evocînd mereu animalul, martorul tăcut al aventurii sale. Cînd părea că termină de povestit, o lua de la capăt într-o circularitate aproape perfectă. De la o vreme, oamenii încetaseră să mai privească leşul, uitîndu-se fix, parcă hipnotizați de cuvinte, la cel ce vorbea. E uşor să te gîndeşti acum, la cîteva zeci de ani de la întîmplare, retrospectiv, la rolul de netăgăduit al povestirii, la preeminența narațiunii asupra faptelor. În urmă cu foarte mulți ani, înaintea comuniştilor, oamenii aceştia îşi încărcau toamna căruțele cu obiecte cioplite în lemn, cu merele şi perele lor mici şi rezistente la trecerea timpului şi coborau spre cîmpie. Nu se opreau la poalele munților, nu se duceau aproape niciodată în acelaşi loc, mergeau mai departe, tot mai departe, pentru că trebuiau să vadă alte

chipuri, alte locuri, alte întîmplări. La întoarcere, spre intrarea în iarnă, începea lungul anotimp al povestirilor neîntrerupte, cu vorbitorii schimbîndu-se între ei după un scenariu nescris de nimeni, cu intervențiile şi observațiile menite să lămurească un amănunt, să completeze un portret, să nuanțeze o interpretare prea abruptă. Pentru că, dincolo de orice, aveau ceea ce noi nu mai avem, simțul esențializării şi pe cel al nuanței contopite. Chipul ori întîmplarea piereau în încrucişarea infinită de detalii, acestea se retrăgeau apoi în mlaştina uitării, rămînea în cele din urmă povestirea pură, simplă, clară, fără contradicții, debarasată de aluviuni. Aşa s-a născut şi întreaga mitologie. Care, şi ea, se ducea, se duce dracului, odată cu noi toți! Eram destul de radical, de prăpăstios în adolescență, chiar şi mai tîrziu, poate şi acum, cînd mă bîntuie nostalgia clasicității, cînd încerc să recuperez rămăşițele mitologiei. Însă pe mine, acum, mă interesează un anume chip şi o succesiune nelămurită de întîmplări înscrise fără scăpare în carnea mea, în memoria mea atît de precisă şi în acelaşi timp la fel de înşelătoare.

Am pornit apoi către schit. Era întuneric şi, de la mare distanță, am văzut focul din fața colibei lui Antim. Îşi pregătea cina, ardea şi nişte vreascuri rămase de la ceva ce lucrase peste zi.

„Nu credeam că mai vii anul acesta. Nu eşti singur”.

„Nu spuneai dumneata că aici, în lume, sîntem singuri cu toții, că ne regăsim de-abia dincolo?”

„Iar te joci cu vorbele, frate. Ți-am mai spus că e cel mai mare pericol care te pîndeşte”.

„Cine-i de vină, părinte?”.

Eram răutăcios degeaba. Antim îmi dăduse, cînd îl întîlnisem în urmă cu vreo trei ani, cîteva cărți de Cioran şi Eliade de dinainte de război, o antologie din misticii germani şi jurnalul lui Kierkegaard. Studiase literele şi filosofia la Bucureşti în timpul războiului, scăpase de front, scrisese în ziare şi reviste, publicase două volume de versuri cu numele său adevărat, pe care nu-l ştiam, pentru că rupsese coperțile cărțuliilor sale şi nici nu mi-l spusese vreodată. Însă, pe vremea „epocii defuncte”, cum o numesc iluzionîndu-se scriitorii zilei, ai acelei zile, trebuise să şteargă patru ani din calendarul personal pentru participarea prea entuziastă la întîlnirile unui mic grup de tineri literați. La ieşire, reuşise cu greu să se călugărească, pentru că regimul detesta monahismul, ori poate era speriat de acesta, precum de orice nu putea controla cu uşurință, schimbase cîteva mînăstiri dar, pentru că şi acestea i se păruseră exagerat de lumeşti, se retrăsese la acest schit singuratec. Auzisem cîte ceva despre el, tot felul de bîrfe printre puținele adevăruri, încă de la prima mea venire la Sintaru şi voisem să-l cunosc. Un bărbat înalt, atletic, cu barba şi părul lungi ce începuseră să încărunțească. Mă primise amabil şi reticent. Mă tratase cu fructe şi şerbet, un şerbet minunat de

parfumat pe care-l făcea chiar el în fiecare vară. Îi pronunța numele franțuzeşte. De-abia în cel de-al doilea an, cînd i-am spus că mă hotărîsem să studiez filosofia şi după ce încercase şi nu reuşise să mă determine să renunț, devenise mai comunicativ. Părea bucuros că mă interesează „cărți de astea" şi mi-a împrumutat, iar în toamnă mi-a şi dăruit cîteva. În fiecare vară, stăteam cîteva zile la schit conversînd cu Antim. Era amuzant cum îmi răspundea aproape la fiecare întrebare cu o altă întrebare ce făcea zadarnică orice încercare de răspuns. Deşi nu era deloc relativist, chiar şi în chestiunile referitoare la Dumnezeu, credință şi cele sfinte proceda la fel. Tîrziu, foarte tîrziu, mi-am dat seama că procedase cum trebuie, fiind vorba de chestiuni foarte personale, intime. Antim continua să scrie poezii, pe care le intitula invariabil psalmi şi le numerota, chiar dacă uneori erau doar frînturi de imagini ca nişte haikuri ori pasteluri aproape clasice. Găsesc printre hîrtiile mele un astfel de psalm al cărui final continuă să mă tulbure:"Ens, ins, însă/ Fața Ta-i ascunsă/ Fața lumii este plînsă".

Am mîncat în tăcere. Vinul de mure, pe care şi-l făcea singur, era tare, puțin cam dulce şi la fel de parfumat ca şerbetul. Mult după miezul nopții am urcat cu Iulia în podul cu fîn al adăpostului caprelor. Nici nu ştiu cînd am adormit şi cînd m-am prăbuşit în vis. Era o cîmpie imensă, de o un verde orbitor, dreaptă, fără nici o cută. De jur împrejur, doar iarba înaltă şi mătăsoasă. O secundă de întuneric şi apoi chipul lui Antim rîzînd cu maxilare enorme de cal. Dar era chiar un cal, uriaş şi frumos care se apropia în galop dinspre marginea sudică, ştiam că e sudică!, a cîmpiei. Apoi calul era alb şi semăna cu mine ori poate eram eu. Mă cuprinse o frică intensă, alergam, galopam prin iarbă, împiedicîndu-mă din cauza înălțimii sale şi simțind cum armăsarul care semăna cu mine, sau care eram eu, se apropie tot mai mult. Îi simțeam răsuflarea în spate, mă frigea. Picioarele nu mai voiau să se mişte şi groaza devea tot mai intensă. Un măscărici în culori țipătoare, cu o tichie de clovn pe cap, rîdea ca nebunii şi făcea gesturi obscene. Apoi dispăru, spărgîndu-se în mii de cioburi colorate. Calul era lipit cu botul de spatele meu şi m-am prăbuşit în abis simțind cu disperare că nu mă pot agăța de nimic, că n-o să mă opresc niciodată din cădere. O lumină albastră explodă din toate părțile, un fum albastru şi parfumat. Era mirosul ei din prima zi, dar mult mai puternic, de milioane de ori mai puternic. Parcă eram într-o grădină în care înfloriseră tufe nesfîrşite de liliac. Ea era întinsă dezbrăcată pe o mantie de muşchi verde şi moale între tufele violete. Îşi desfăcea şi îşi apropia lent, cu mişcări studiate, picioarele, arătîndu-mi tufa ei deasă şi buzele ascunse. Mă apropiam de ea împins de dorință şi ea se îndepărta, cu tot cu covorul de muşchi, la fiecare pas al meu, mai repede decît mine. Cu cît mă apropiam, cu atît părea să se îndepărteze mai mult. Nu înțelegeam dacă asta se întîmpla din propria ei voință, ori era numai purtată de

o voință străină. Dispărea din vedere înspre orizont marcînd doar direcția cu strălucirea neagră a sexului. Apoi, în timp ce urlam, eram din nou pe cîmpul verde. Armăsarul negru sau alb era lîngă mine şi mă privea cu ochii săi umezi şi blînzi. Am vrut să încalec, însă calul se ferea fără violență, dar cu hotărîre. Am pus mîna pe grumazul său şi l-am mîngîiat. Simțeam părul aspru în palmă. Se făcuse frig. Am deschis ochii. Iulia dormea alături, respirînd liniştit, cu un zîmbet destins pe față. Am învelit-o cu un cojoc imens şi am coborît scara de lemn. Antim, aşezat la masă, se uita pe nişte foi acoperite de scrisul său mărunt şi regulat.

„O iubeşti?”

„Nu ştiu precis, cred că da”.

„E frumoasă şi, cred, nestatornică. Poartă numele apostatului”.

Deşi mă irita mania lui de a judeca oamenii după numele lor, mă gîndisem şi eu la asta. Am stat de vorbă, despre altele, fără a mai aminti nimic de ea, pînă dimineață. Mi-a arătat manuscrisul la care lucrase în ultimul an: *Exaltarea lui Savaot în **Ipostaza arhonților**, 143, 1-31, şi exaltarea lui Isus în **Filipieni**, 2, 6-11, sau Naşterea lui Isus Hristos*. Frumos titlu, nimic de zis! Mi-am întărit convingerea că biserica l-ar putea excomunica oricînd, fără mare pagubă. Mai bine că se retrăsese aici. Cînd nu dă ocol prin mistică, precum în psalmii săi, bunul Antim e încercuit de comparatismul eretic al istoricului religiilor. I-am spus-o. A rîs încet, a privit în jur, arătîndu-mi cu mîna peisajul: „Care biserică?”. Nu era prima dată cînd auzeam aceste cuvinte. Nu cred că se simțea aparținînd vreunei biserici anume, oricare, ci găsise prin ea un fel de refugiu la ieşirea din lume. Nu-l condamnam, fireşte, cum nu-l condamn nici acum, nici măcar nu încercam să-l judec, doar să-l înțeleg. Plătise anticipat şi continua să plătească. Ori poate, de fapt, cîştigase definitiv partida, nu cu lumea asta meschină a noastră, ci cu întreaga lume.

Spatele mi-a înțepenit, mă doare puțin capul şi mă ridic de la birou făcînd cîteva mişcări din mîini şi din trunchi. Stau pe canapea cu ceafa rezemată de speteaza moale. Pe suprafața geamului întredeschis se oglindeşte imaginea castanului din curte. Straturile de siliciu nu sînt perfect uniforme şi, cînd mişc încet capul de la dreapta spre stînga, imaginea copacului se deformează – devine mai întîi o linie dreaptă maro-verzuie, apoi o sferă verde, din nou o linie, acum castanul însuşi. Mişc capul invers şi succesiunea se repetă şi ea în ordine inversă. Dar care este adevărata imagine a copacului? Dacă l-aş privi direct, ridicîndu-mă de pe canapea, renunțînd la oglindirea intermediară, l-aş vedea mai bine, l-aş cunoaşte cu adevărat? Cînd am trăit cu adevărat întîmplările de la Sintaru, atunci, cuprins de vîrtejul nebun al faptelor, cînd se ştie că afectele puternice te împiedică să păstrezi chipul nealterat al evenimentelor,

ori în timpul celor cîtorva tentative de rememorare? Poate, acum, cînd am schimbat şi instrumentul aducerii aminte? Dar dacă memoria minte, chiar şi neintenționat, dacă scrisul falsifică, îmbrăcînd totul într-o aură de incertitudine, omițînd accidentul, distrugînd diferența ce le separă pe toate, percepția directă, ea oare nu înşeală, nu ne înşeală? Îmi place să-mi imaginez un fel de memorie imaginară, ce poate oferi realității mai mult decît a pierdut aceasta din cauza distanței temporale. În cele din urmă, adevărul este sau o chestiune de optică, sau una legată pe vecie de aproximări. Atunci cînd crezi că ai epuizat totul, un spiriduş îți va şopti la ureche că totul nu este încă tot, că rămîne umbra luminii, sunetul din spatele tăcerii, culoarea ce trece dincolo de albul din oglindă. Este necesar un compromis, dar cine, per Baco, este în stare să-l găsească, să-i traseze măcar aproximativ, oricît de aproximativ liniile?

„Avez vous plantés des choux/ des carottes, des pommes de terre?/ les bourgeois logent le parterre/ les aristocrats le ciel...”, vocea Iuliei se auzea din odaie, fredonînd melodia cu textul simpatic modificat. Doamna Maria plecase de dimineață la cimitir. Iulia purta un halat de casă foarte subțire, mulat pe corp, aproape transparent. I-am desfăcut fîşia albă cu care-şi legase părul la spate. Şi-a scuturat încet capul şi firele lungi, negre şi grele mi-au atins fața. Mirosea, părul, dar nu doar acesta, a flori de tei, aşa cred. Am tras-o spre mine şi ne-am lipit trupurile, i-am căutat cu buzele gîtul şi am sărutat-o undeva între omoplat şi ureche. M-a îndepărtat uşor şi energic şi privindu-mă în ochi m-a întrebat: „Dacă aş pleca?”. Nici nu ştiu cînd am apucat să urlu nu. Nici nu ştiu cînd am ajuns amîndoi pe jos, strîngîndu-ne în brațe cu violență şi disperare, dezbrăcîndu-ne, smulgîndu-ne hainele, rupîndu-le nasturii, sfîşiindu-le. M-am prăbuşit în ea de parcă de asta ar fi depins tot viitorul lumii, toată viața mea, toată viața ei. O simțeam cum se încleştează cu totul în jurul meu, în jurul trupului şi în jurul sexului, masîndu-mă cu furie şi strîngîndu-mă de parcă ar fi dorit să mă absoarbă cu totul, fibră cu fibră, celulă cu celulă. Cînd am explodat în adîncurile ei, cînd am simțit că fluidele se amestecă, că mă strînge spasmodic pentru ultima oară, am bănuit, am ştiut că asta a fost totul şi altceva nu va mai fi, şi că va trebui să mă felicit şi să mă blestem că memoria există.

Cînd a intrat doamna Maria în casă, priveam fotografiile de pe pereți. Le priveam separat, fiecare în legea lui. Apoi, eu şi Iulia pe marginea patului, cu farfuriile de porțelan alb cu margini violet înflorate, doamna Maria pe un scaun privind în gol şi pe masa mare şi neagră un vas din sticlă albastră cu un buchet multicolor de flori de cîmp ce răspîndea un parfum uşor, răcoros şi persistent. Ca în copilărie, la bunica, în satul dintre dealuri, aceeaşi ambianță, aceleaşi miresme şi aproape acelaşi mobilier, deşi doamna trebuie să fi avut vreo trei decenii mai puțin decît avea pe-atunci bunica. În pantaloni scurți, cu picioarele zgîriate, liniştit pentru puțină vreme de dulceața de cireşe amare

care îmi invada gura. Aceeaşi dulceață. În sertarul biroului se mai află una din cele două monede cu efigia lui Franz Josef, K.K., pe care doamna Maria ni le dăduse în acea dimineață, semn de noroc ori poate doar de aducere aminte. Stă lîngă mica piramidă de chihlimbar adusă mult mai tîrziu de la Cracovia, contaminîndu-se una de la cealaltă, iradiind una spre cealaltă întîmplările cărora fuseseră fiecare martore fidele, mult mai fidele decît mine. Ce s-o fi întîmplat oare cu moneda ei? Mici obiecte încărcate cu istorie şi trăire, mici semne ale trecerii timpului, repere inutile pe drumul memoriei şi al uitării.

Urcam Măgura, sprinteni şi veseli, zbenguindu-ne ca nişte copii, ceea ce desigur încă mai eram, căzînd pe gînduri doar cînd ne opream pentru odihnă. Voiam să-i arăt Iuliei cabana rotundă dinspre vîrf, o ciudățenie, o curiozitate a locurilor. Nicăieri în preajmă nu se mai găsea aşa ceva. Am ajuns greu, iarba crescuse enorm după ploile de luna trecută şi acoperise marcajul. Aveam senzația că nu trecuse nimeni vreodată pe acolo. Construcția din bîrne era acoperită aproape complet de plante agățătoare. Era un aer umed, copacii înalți şi deşi nu lăsau nici o fereastră prin care să treacă razele soarelui. Ne-am aşezat pe iarbă în fața cabanei, obosisem binişor şi ne întristasem. Simțeam foarte limpede că se întîmplă ceva, că nu e totul în ordine, aceeaşi senzație ce-o purtam în mine de dimineață. M-am ridicat greu şi am căutat scara din spatele cabanei. Am urcat pe acoperiş şi m-am oprit pe marginea dinspre fațadă. Acoperişul putred şi şubred scîrțîia. Iulia mi-a spus să cobor. Cînd a început să strige nu eram deja în aer. Am nimerit cu genuchiul drept într-o piatră mare ascunsă de iarbă. Pantalonul se rupsese, sîngele îmi curgea cu repeziciune, abundent, adunîndu-se în pantoful de tenis. Mai rău era că simțeam că nu pot pune piciorul pe pămînt, nu pot călca pe el. Bombănind, Iulia mi-a bandajat rana cu o fîşie ruptă de la poalele cămăşii mele şi cu banda ei de păr şi, apoi, greu, aproape purtîndu-mă în spate, m-a ajutat să coborîm spre colonie. Încerca să pară veselă, mă ironiza recitînd cu voce prefăcută „mai lung îmi pare drumul...”. Genunchiul se umfla repede şi nu-l mai puteam îndoi. Am ajuns la dispensar, m-a lăsat acolo şi a plecat spunîndu-mi că se duce să-şi spele repede hainele pătate de sînge. Nu se vedea nici pată, dar ce ştiam, ce ştiu eu?

A doua zi, dimineață, sprijinindu-mă într-un băț gros, am mers la doamna Maria. Am aflat că plecase decuseară, că îşi făcuse bagajul în grabă, bombănind, îşi luase rămas bun şi ieşise în viteză spre uşă. După ora plecării, era limpede că luase trenulețul spre oraş, nu spre Scăldătoare. Mai bine de o săptămînă am stat aproape cu totul nemişcat, schimbînd mereu compresele cu apă de plumb, parcă Burov se chemau cele două tablete de culori

diferite, una albă, cealaltă roz, ce trebuiau dizolvate împreună, citind, fumînd, bînd cafea şi mîncînd ce-mi aducea în fiecare dimineață doamna Maria. La vindecare, şchiopătam încă uşor, mai degrabă din prudență ori din pierderea deprinderii mersului normal decît de nevoie. Am mai rămas cîteva zile. Mă duceam la malul rîului, mă dezbrăcam şi făceam plajă în locul care fusese al nostru. Între timp, plouase de cîteva ori şi apa era tulbure şi rece ca gheața. Venea toamna, deja venea toamna, deşi de-abia începea august. Uneori pescuiam, mai degrabă dădeam la peşte, fără să pun nadă şi fără să mă uit la plută. Într-o după-amiază, am strîns cărțile şi hainele, am ascuns uneltele de pescuit şi am luat trenulețul spre oraş. În O., am aşteptat cîteva ore legătura, dar nu am încercat să o caut. Nici măcar n-am sunat, deşi luasem numărul telefonului de la Doamna Maria, căreia de ce oare i-l lăsase? Din acel an, n-am mai fost la Sintaru aproape zece ani, cînd mi s-a părut de nerecunoscut, pădurea înghițise colonia părăsită aproape cu totul, în locul liniei trenulețului se făcuse o şosea pe care nu trecea mai nimeni. Antim mi-a scris de cîteva ori, i-am răspuns mereu că o să vin, deşi ştiam că nu o voi face. Locul trebuia să rămînă acolo, în acel iulie, în timpul Iuliei, dacă ea va fi existat cu adevărat în acel spațiu pe care memoria mea şi-l imaginează cu nostalgie, cu frenezie, cu furie, cu teamă.

Iulie 1978 – Ianuarie 2003

La Morrison Hotel, în Père Lachaise

Pentru Cătălin Elisei, acum brav şef de agenție de asigurări,
în amintirea celor doi ani de frenezie radiofonică

„Bună seara, dragii mei, eu sînt bineînțeles şi vă urez bun venit la o nouă ediție a emisiunii „Punct ochit, punct lovit", ca de obicei, la *Radio Hit*! În oraş, rulează săptămîna aceasta filmul despre Doors, aşa că astăzi vom vorbi despre Jim Morrison[2], cîntărețul, revoltatul, poetul, despre Morrison şi despre Doors. Azi, fără muzică la cerere, fără dedicații muzicale, fără telefoane. Am adus cu mine, aici, toate CD-urile mele cu Morrison, adică chiar toate! Încă o dată, Jim Morrison, poet american, cum scrie pe piatra de mormînt din cimitirul său parizian, şi astăzi nu vom asculta decît asta. Am adus, de asemenea, două ediții din poeziile lui Morrison, una cumpărată în toamna lui '90 de la Paris, în engleză şi, desigur, franceză, şi cea apărută acum doi ani la Ploieşti, în engleză şi română. Vom vorbi despre Morrison, voi recita din Morrison, vom asculta Morrison. O să vedeți că e mai bun decît tot rap-ul şi tot hip-hopul pe care le ascultați voi astăzi, crezînd că e vorba tot despre muzică... Veți vedea că, dacă amiralii fac războaie, fiii amiralilor fac uneori poezie revoltată şi o muzică superbă. Dincolo de minunatele texte, dincolo chiar de excepționala muzică, fiți atenți la vocea atît de melacolică, infinit de tristă, deşi gravă, virilă, a lui Morrison... Dacă nu vă place vocea, v-o recomand pe-a domnului Iliescu care, aflu din regie, tocmai se adresează națiunii pe cîteva posturi de televiziune! Ca întotdeauna, e de ales – între Morrison şi Iliescu, de data asta! Dar să lăsăm prostiile! Să trecem la treabă! Trebuie să precizez, pentru tinerele noastre ascultătoare, că ele riscă să facă o eroare foarte gravă atunci cînd îşi imaginează că vocile vesele, vioaie ş.a.m.d. ascund neapărat şi alte calități..."

Vorbesc într-una, aproape nu respir, parcă-s în delir, parcă-s intrat în tunelul timpului, trec de la o melodie la alta, iau cîte o gură din sticla de vodcă, apoi din paharul cu suc de roşii, n-am vreme să-mi fac bloody merry, ca pe

[2] Despre cum a fost vizita la mormîntul lui Morrison, am povestit cîndva într-un articol de ziar. Despre cum îmi imaginez că ar fi trebuit să fie, pentru ca omagiul să fi mers pînă la capăt, povestesc de-abia acum. Într-un univers multidimensional, al tuturor lumilor posibile şi potențiale, ambele versiuni, precum şi multe altele, imaginate ori nu, sînt la fel de legitime, au aceeaşi consistență ontologică.

vremuri, ca atunci cînd Morrison mai trăia, iar eu eram tînăr şi ferice. Îmi aprind ţigară de la ţigară, mai pun o melodie, îi mai beştelesc pe puştani pentru incredibila lipsă de gust muzical şi de educaţie muzicală. Între melodii, le povestesc experienţa mea, a generaţiei mele, cu magia pop-rockului, despre spargerea barierei auditive în anii ‘60 şi a celei vizuale în anii ‘80, despre magnetofoane Majak, casetofoane Philips şi videoplayere, despre blugii de contrabandă, despre ţigările de la shop, despre părul lung pe care ţi-l tundea Miliţia, despre fustele scurte tăiate de aceeaşi Miliţie, despre libertatea de la *Europa Liberă* şi cea din discotecile cantinelor studenţeşti, despre Cornel Chiriac şi primele cîntece ale Phoenixului, despre dilema, uneori de-a dreptul contodentă Beatles – Rolling Stones, despre moartea lui Morrison, despre cea a lui Hendrix, cînd mi-am obligat colegii să-şi pună doliu la uniformă, deşi destul de îndoliate erau şi uniformele de pe vremea aceea, despre Janis Joplin şi sticlele golite în timpul concertelor şi trupul ei mort găsit în Soho, despre cehoaicele, suedezele şi polonezele de la mare, despre flower-power, despre a face sex, a iubi şi a face dragoste... Puţini au văzut filmul, aşa că-i trimit în oraş încă de mîine dimineaţă, mai au patru zile la dispoziţie... Bun, hai să le pun „When the Music’s Over”, că e destul de lungă să-mi fac timp pentru reveriile, pentru fantasmele, pentru amintirile mele...

Octombrie 1990, vreme destul de închisă, aproape tot timpul plouă, sînt de vreo două-trei zile aici, mi-am luat banii din bursă, îi am pe toţi cu mine, *cash*, că nu-s învăţat cu băncile, casiera chiar s-a mirat că încasez toată suma de pe cec, mi-am rezolvat problemele de cazare, m-am instalat destul bine în Cité Universitaire, undeva în sudul Parisului, în camera altui est-european, un polonez plecat la Londra la iubită, dar care-şi recuperează ceva din banii pe chirie. Nici nu mi-a luat mult, poate e prieten cu Vişniec, poate e solidaritatea săracilor Europei. E polonez, e solidaritatea pură şi simplă, ca în anii ‘80. Două săptămîni sînt asigurat, apoi mai văd, poate la Matei dacă reuşim să-l mutăm, poate la un hotel mai ieftin, poate-mi ajung numai două săptămîni de stat aici şi plec în patrie mai repede cu nişte bani în buzunar. Deşi, nu cred. În ciuda vremii, Parisul mi se pare fermecător, nu dezminte prin nimic imaginile mi ce s-au fixat încă din copilărie, cu ajutorul filmelor, lecturilor despre avangarde, ilustratelor şi nenumăratelor albume pe care le-am tot primit cadou la aniversări. Am mers aproape tot timpul pe jos şi aşa voi face cît voi fi aici, ca să mă pătrund pînă-n plex de acest oraş ce mă fascinează din prima copilărie. Şi chiar am rămas fără aer cînd l-am privit prima oară, din avionul care se pregătea de aterizare. Nu iau metroul decît pentru a ajunge în anumite zone, pe care apoi le explorez minuţios, străzile şi străduţele, le marchez la pas ca să le fac şi mai mult ale mele. Mă port cu Parisul precum un cîine cu orice loc pe care îl ia în posesie. Ieri, spre seară, am văzut tîrfele din Saint Denis, dar nu

m-au impresionat cine ştie ce, o ofertă variată într-adevăr, toate culorile şi toate vîrstele, dar păreau cu toatele cam trecute, dacă aş fi avut obişnuința sexului tarifat, mi-ar fi fost greu să aleg ceva convenabil pentru gustul meu, poate totuşi o negresă de vreo 30 de ani, pentru exotism, mîine o să merg să beau o bere în Pigalle, la mesele de la geam, o să mă coste berea triplu, dar o să am o vedere mult mai bună. Oricum, după cum spune şi Matei, e mai interesant în Montmartre, deşi zona s-a comercializat ca dracu', tot mai vezi ceva prospături disponibile pe lîngă artiştii ambulanți. E şi mai interesant prin anunțurile din ziar ori de pe Minitel, zice el, dar mi se pare stupidă această mecanizare a sexului, această prostituție industrializată, trecută cumva la banda rulantă, dezumanizată, ca să spun aşa. Prefer să privesc fetele din vitrinele de la Amsterdam ori Hamburg.

Dar azi, azi merg să-mi văd zeii morți. La Proust, Balzac, Enescu şi ceilalți, a fost simplu. Nimeni pe acolo, de altfel puțină lume pe aleile cimitirului, vremea e prea închisă, prea cenuşie, prea umedă. O umezeală care ți se infiltrează în haine, în plămîni, în oase. M-am uitat puțin la pietrele tombale, m-am rugat în gînd pentru liniştea lor cerească, am trecut mai departe. Spre Morrison, că pentru el am venit de fapt. Restul nu e decît politețe culturală, cum se şi cuvine, nu asta e problema, dar nu pasiune, nu obsesie instalată temeinic la 15-16 ani. Cînd Morrison a murit, cred că eu aveam vreo 18. Sau chiar numai 17? Şi ascultasem tot ce se putea asculta atunci. Banda Morrison era de neatins, de neşters. Banda Morrison, alături de banda Hendrix, banda Joplin, benzile cu bluesuri, cele cu originile jazzului, selecția din Rolling, singurele BASF, rare şi scumpe, pentru restul erau bune şi benzile redegiste. Acum nu mai folosesc decît CD-uri ori memoria computerului. Ieri, în Montparnasse, de la „Ochiul ascultă", splendid nume de librărie!, mi-am cumpărat poeziile lui Morrison, ediția anglo-franceză, comodă, în 10/18, uşor de răsfoit, tipărită destul de bine, deşi pe hîrtie comercială, reciclată cum zic ei, vreo douăzeci de franci, nu mai mult decît o sticlă de vin acceptabil.

Surpriză. Printre monumente, pietre tombale, tufişuri desfrunzite, prin ceața uşoară şi cenuşie, văd că e lume la Morrison. Cinci-şase siluete, în picioare, aşezate pe pietrele din jur, în dezordine, dar în acelaşi timp, e sesizabil acest lucru, în grup. De la distanță, se aud primele note din „L.A. Woman". Mă apropii, un caseton e aşezat lîngă discreta piatră a mormîntului, pe care o ştiam din fotografia trimisă de Gil, două sticle de Stolichnaya circulă din mînă în mînă – de unde-or fi găsit vodcă rusească aici? –, sînt trei bărbați şi patru femei. Cam de vîrsta mea, îi salut în franceză, îmi răspund, le spun că-s român şi-am venit pentru mormîntul lui Morrison, că aştept asta de vreo douăzeci de ani. Rîdem, ne dăm mîinile, nu-s francezi, ci, nu mai ştiu care şi cum, unguri şi polonezi. Fata singură, după nume,

e cehoaică. Sînt aici din aceleaşi motive ca şi mine. Ne recunoaştem din prima, sînt cordiali şi amabili în ciuda faptului că dau buzna în grupul lor. Dacă grupul nu s-o fi alcătuit ad hoc. Îmi fac loc printre ei, unul mai scoate o sticlă dintr-un rucksac şi-mi spun s-o inaugurez, chiar aşa s-o inaugurez!, ceea ce şi fac, chiar aveam poftă de un gît de vodcă. Pe peretele imens al celui mai apropiat cavou, tot felul de graffiti, versuri de Morrison, numele acestuia cu cele mai variate caractere şi culori, promisiuni de neuitare, „forever love", „forever young", jurăminte de iubire cît cuprinde, cum altfel, nimic obscen totuşi, chiar şi cele cîteva „fuck"-uri mi se păreau acceptabile, erau în spiritul mortului, în fond, nu stătea Jim prea mult pe gînduri dacă apărea ocazia.

„Ei, dragii mei, aşa că v-a plăcut „When the Music's Over"? Acum, „An American Prayer"! O să vă recit poezia în versiunea mea românească, pentru că cea de la Ploieşti nu mi se pare cea mai bună posibilă. Voi apela şi la versiunea franceză, ceva mai izbutită... V-a plăcut? OK. Pentru cei mai mărişori dintre voi, amintesc că am publicat o altă versiune românească, a unei foarte bune studente de la engleză, prin 1982 sau 1983, în revista *Opinia studențească*, versiune pe care din păcate n-am regăsit-o. Vă place? Simțiți cum respiră Whitmann în acest poem al lui Morrison? Să nu-mi spuneți că n-ați auzit de Whitmann că închid microfonul, vă tai calea, închid emisiunea şi o şterg acasă. Nu-mi place să-mi pierd vremea degeaba. Şi, acum, din nou muzică, din nou Morrison, cu trupa sa, Doors. Nu uitați că v-am trimis mîine dimineață să vedeți filmul! Săptămîna viitoare continuăm cu Morrison şi o să vă controlez la teme... Deci, Jim Morrison şi Doors cu „LA Woman". (Cătălin, pune piesa, ce naiba faci? Vezi că e tot pe discul 1. Go! Merge! Mulțumesc, Cătăline). Deci, „LA Woman" cu Jim Morrison!"

Bem vodcă, nu prea vorbim, sîntem probabil prea pătrunşi de solemnitatea momentului, a locului, de finalul în sfîrşit atins al unei aşteptări de decenii. Generația mea mai avea, mai are încă sentimentul ritualurilor, sîntem poate mai formalişti. Casetofonul împrăştie discret muzica în jurul nostru. Nici nu ştiu cînd, nici nu ştiu cine a avut inițiativa, dar mă trezesc cu mîna dreaptă a Jannei în mîna mea stîngă. Reuşesc să fumez şi să apuc sticla de vodcă, cînd îmi vine rîndul, cînd cred că îmi vine rîndul, pentru că nimeni nu face legea între foştii hippyoți, nici n-ar putea să facă vreo lege, reuşesc deci cu o singură mînă. Fumez şi beau cu o singură mînă. O privesc, nu ştiu dacă e într-adevăr frumoasă, ci doar melancolică şi caldă, senzuală. O senzualitate de animal adormit, de felină lenevoasă aşezată la umbră, dar gata instantaneu de reacție. Mă priveşte şi ea, printre gene, cu ochii semiînchişi. Îi dau sticla, ia o gură şi o pune pe pămîntul rece şi umed. Mi-a plăcut cum a prins gîtul sticlei între buze, cum a mişcat buzele cînd a băut,

cum i-a curs lichidul aprins pe gît, cum a pulsat jugulara. Nici nu ştiu dacă gîndesc asta, dacă nu e un ecou al percepțiilor subconştiente. De acum? De atunci? Din timpul emisiunii? Dintotdeauna? Nu ştiu, nici nu contează de altfel. Contează doar ceea ce s-a întîmplat, ceea ce s-ar fi putut întîmpla, contează doar povestea întîmplării. Ascultăm Morrison, bem vodcă, fumăm, ne ținem de mînă. Încep să simt o căldură tot mai intensă în abdomen. În frigul umed din jur, e chiar plăcut. Se termină caseta şi ungurul cu părul albit înainte de vreme, dar fața încă tînără, o schimbă parcă în transă. Pune compilația „Morrison Hotel". Janna ia cutia în mînă şi recită încet, parcă silabisind titlul. „Mor – ri – son – ho – tel"... A despărțit er-urile ori numai le-a lungit pronunția, dar nu desparte şi cuvintele. Era, este foarte excitantă. Îi privesc buzele în mişcare, buze splendide, cum aveam să văd cîțiva ani mai tîrziu, într-un film, la o actriță căreia îi uit mereu numele, Angelina parcă, nu însă şi gura, nu însă şi buzele. Căldura în abdomen creşte. Mă uit în jur. Se uită în jur. Parcă am intrat într-o vibrație comună. Sex vibrant, cum zice Miller undeva, poate în ***Plexus,*** nu, nu, nu, nu acolo, o spune în primul roman din trilogie. Habar n-am cine a avut, cine are inițiativa, nici cine o va avea. Ne ridicăm sub privirile strălucitoare şi placide ale celorlalți. Janna a luat o sticlă de vodcă aproape plină în mîna liberă. Ocolim printre morminte şi ajungem în spatele cavoului. Ne uităm în jur, nimeni, doar cruci, tufişuri golaşe, pietre tombale. Un lacăt ruginit atîrnă de capătul unui lanț şi mai ruginit la uşa cavoului, dar nu e încuiat, ține doar laolaltă capetele lanțului. Intrăm. E întuneric, mai întuneric decît afară, deşi de undeva de sus, printr-un fel de înguste lucarne simetrice, intră puțină lumină. Ne îmbrățişăm orbeşte, ne pipăim, ne sărutăm şi ne strîngem unul în altul de parcă am fi fost singuri de la facerea lumii. Scot haina dublată şi o întind pe piatra rece. Înainte de a se aşeza, Janna mă întreabă de prezervative. Bineînțeles că nu am, doar nu te duci în vizită la cimitir cu prezervativele la purtător!

Afară începe o discuție în contradictoriu, însă cu voci destul de domoale. Fetele ne aprobă fără prea multe ezitări. Băieții nu, ei cred că aş fi pîngărit solemnitatea momentului, că aşa ceva pur şi simplu nu se face. Şi ce tupeu poate să aibă, domnule, se vede de la o poştă că-i român! Aşa-s ăştia, în anii şaptezeci, cînd mergeam vara la marea lor, că mă săturasem de lacul nostru, nu lăsau nici o puştoaică în pace. Nu se poate! Nu pentru că aici e un cimitir, să fie limpede, eu n-am astfel de prejudecăți tîmpite, afirmă ungurul, ci pentru că e vorba de Morrison. Dar Morrison ar fi făcut exact acelaşi lucru!, izbucneşte una din fete, e tot o prejudecată şi ceea ce crezi tu, ceea ce spui tu. Da, dar el nu e Morrison!, îi soseşte rapid răspunsul. Asta cam aşa era! Dar, dacă aş mai fi fost cu ei, m-aş fi apărat. Aşa este, trebuie să recunosc, nu sînt Morrison, dar învăț lucrurile bune de oriunde şi de la oricine le întîlnesc, nu e nici o crimă

să înveți mereu cîte ceva. Şi ar mai trebui să se constate cine a avut inițiativa. De fapt, e o prostie, nici Morrison n-a avut vreodată inițiativa, se lăsa pur şi simplu dus de val, cum şi trebuie, cum a şi făcut toată generația aceea de feline leneşe, senzuale, căutînd căldura soarelui chiar şi pe vremea lunii pline. De ce naiba au mai migrat nebunii ăştia în California, de ce au bîntuit India, America Latină şi Africa, dacă nu de asta? Îmi place să-mi imaginez dialogul lor, care pe nebăgate de seamă a devenit dialogul nostru, chiar îmi place cum i-am pus la punct! De parcă aş mai fi recuperat odată Transilvania, ce tîmpenie! Într-o versiune, aveam să fim lapidați cu pietre rupte din monumentele funerare la ieşire, la reieşirea în lume. Într-alta, mai optimistă, am fost întîmpinați cu strigăte de hip-hip-ura şi aplauze frenetice la ieşire, la reieşire. În lume. Cel mai mult îmi place varianta în care Morrison însuşi, cu vocea sa tristă, melancolică, gravă, virilă, ne-a acordat binecuvîntarea. Dar n-o pot povesti pentru că o să vi se pară neverosimilă şi nu vreau să rup pactul realist. De fapt, nu-mi pasă de nici un pact, n-am făcut vreo înțelegere cu voi, cu nimeni, vreau însă s-o păstrez numai pentru mine. Pentru cine scriu? Pentru mine în primul rînd, desigur, aşa că-mi pot păstra largi porții secrete! Şi, totuşi, vocea lui Morrison, vocea aceea tristă, gravă, calmă şi tunătoare în acelaşi timp, lansînd dintre morminte acel „Bless you...” a fost ceva..., ceva despre care nu vreau să vorbesc, să scriu.

...că doar nu pleci în vizită la cimitir cu prezervativele la purtător! Janna îmi toarnă vodcă în palme, mă fricționează, mă pune să le scutur, mă împinge blînd pe haina întinsă, îmi desface pantalonii şi mi-i coboară în jos pe picioare, se aşează cu capul în poala mea şi-mi prinde blînd sexul între buze, pe care le mişcă încet înainte şi înapoi. Îmi ia mîna şi mi-o coboară spre fanta nici nu ştiu cînd eliberată. Îi masez uşor sexul, o mîngîi pe clitoris, îi strîng uşurel buzele exterioare, îi ocolesc cu mişcări încete lindicul, apoi i-l prind uşor între degete. Estimp, mă tachinează cu vîrful limbii, dă drumul sexului, îl loveşte cu vîrful limbii, îl prinde iar între buze. Cu mîinele uşoare, mîngîie testicolele, apoi le prinde pe rînd în gură, de parcă ar dori să le înghită. Se întoarce la sex. Vreau să schimb poziția, mi se pare nedemocratică, cred că e frustrantă pentru ea, dar îmi şopteşte că e bine aşa, „c’est bien comme ca, cheri, c’est très bien...”. E haios să vorbeşti într-o limbă străină cînd faci dragoste, eşti parcă mai în voia ta. Se întoarce puțin, ca să-mi facă accesul mai uşor şi-i introduc arătătorul şi mijlociul în vagin în vreme ce-i masez lindicul cu degetul mare. Respiră precipitat, gîfîie, în timp ce eu simt că vine momentul exploziei. Accelerez mişcarea, ea îşi ridică fundul în întîmpinarea mea. De afară, muzica se aude foarte încet, dar se aude. Încerc să-mi folosesc şi mîna stîngă, dar nu ajung, era cît pe ce s-o las pe Janna fără prada ei şi a mormăit nemulțmuită, pre limba ei, continuu deci cu o singură mînă, masîndu-i cu cealaltă sînii, sîni perfecți aş spune în ciuda anilor ce trecuseră peste ei, pe sub

puloverul gros, cu cealaltă. Nu ne-am sincronizat perfect, cum se întîmplă în prozele proaste, sau în filmele la fel de proaste cu subiecte erotice. În vreme ce explodam, în vreme ce-mi reţineam spasmul, ea de-abia se pregătea să erupă. În vreme ce-mi sorbea lacomă seva, m-am întors brusc, i-am sărutat sexul cu buzele, căutîndu-i lindicul cu limba. Degetele mele îşi continuau mişcarea dus-întors între pliurile catifelate ale vaginului. Şi deodată, am simţit cum tresaltă spamodic, cum îmi scapă sexul golit din gura ei şi am auzit-o cum urlă, acesta e cuvîntul urlă: „Mor – ri – son – ho – tel!” Am rămas minute întregi nemişcaţi, mîngîindu-ne doar sexele reciproc, cu gesturi pline de o anume castitate. Apoi, ne-am ridicat şi ne-am îmbrăcat în tăcere. Janna a luat sticla, a înghiţit violent cîteva bune zeci de centilitri de vodcă, apoi mi-a băgat-o în mînă. Am băut încet, am aprins alene o ţigară pe care i-am dat-o, mi-am aprins mie alta. Umăr lîngă umăr, şold lîngă şold, vorba traducătorului român al lui Bush, pe haina de iarnă dublată, fumam în tăcere, ascultînd muzica aproape neauzită de afară. Am sărutat-o pe frunte, iar ea mi-a sărutat mîna dreaptă, ceea ce mi-a provocat un mic şoc – era slavă, e drept, dar, totuşi, hippyotă, emancipată! Am terminat ţigările, am aruncat chiştocurile printre celelalte ce umpleau podeaua şi ne-am întins îmbrăţişaţi pe piatra acoperită. Eram mai degrabă goliţi decît obosiţi, cumva, cum să zic?, post-cataclismici, poate post-traumatici, dar nu obosiţi. Ne-am lipit înfrigurați unul de celălalt, ne strîngeam în braţe de parcă am fi fost iarăşi singuri pe pămînt de la facerea lumii încoace. A început să fredoneze încetişor, fără cuvinte, cîntecul de afară. Îi simţeam căldura respiraţiei pe pielea gîtului, îi simţeam sînii lipiţi de pieptul meu, îi simţeam palmele pe spate, îi simţeam, prin hainele amîndurora, căldura sexului pe abdomen, puţin deasupra sexului meu cuminte, calmat, adăpostit pe interiorul coapselor ei. Aş fi rămas aşa pentru totdeauna... Şi era atît de limpede, în acelaşi timp, că ne vedem nu doar prima, ci şi ultima oară! Că e o experienţă fabuloasă, nu în primul rînd sexuală, poate nici măcar sexuală, ci esenţială, o veritabilă buclă în timp, dar irepetabilă...

„Bun, asta a fost „LA Women”, dragii mei, şi pentru că melodia mi-a trezit ceva amintiri de pe vremea vizitei mele la mormîntul lui Morrison de la Père Lachaise, v-am povestit despre mormînt?, parcă da, dacă nu vă spun săptămîna ce vine, o s-o mai pun o dată. Dar nu încă, înainte vă recit poezia. Versiunea de Ploieşti e mai bună decît în alte cazuri, aşa că nu mă mai chinui cu o versiune a mea... Acesta e, deci, textul şi, înainte de ne lua rămas bun pînă săptămîna viitoare, cînd ne vom ocupa din nou de Morrison şi The Doors, vă reamintesc că v-am trimis la film. Deschide-ţi uşile, fraţilor! Săptămîna viitoare voi da şi melodii la cerere, dar numai din Doors şi numai pentru cei care mă vor convinge că au văzut filmul. O să fac şi un concurs, iar cei mai buni dintre voi vor primi copii după CD-urile

mele cu Morrison. Putem face asta acum în studioul nostru. Mai sînteți aici? E OK, înseamnă că ați ales Morrison! Cred că ați ales bine. Cît mergea cîntecul, am fost în regie şi l-am văzut pe preşedinte, vorbea deja de vreo oră poporului. Eu m-am întors aici, lîngă voi, împreună cu muzica lui Morrison. Reamintindu-vă că ați fost în compania lui L.A., ce coincidență!, la „Punct ochit, punct lovit", aici, la *Radio Hit* desigur, vă spun la revedere şi vă las în compania lui Jim Morrison. Cătăline, ai pregătit CD-ul? OK! Ascultați „LA Women" cu Jim Morrison şi formația The Doors. Am primit mesajul pe e-mail în care sînt întrebat de ce nu fac o emisiune dedicată lui Freddie Mercury. O să fac, fiți liniştiți, ca să vedeți că nu orientarea sexuală mă intersează, ci numai calitatea muzicii. La revedere, pe săptămîna viitoare. (Cătăline, cîți crezi că se duc la film? Toți? Ar fi ceva. Nu eşti prea optimist? Să mai zică nu ştiu cine, dobitocii ăia de la CNN, pardon de la CNA, că nu sîntem educativi pe aici, pe la postul nostru de radio!)

Am ieşit primul, fără să privesc în urmă, mi-am luat geanta de umăr de pe crucea metalică de care era agățată, am salutat în tăcere, dînd doar din cap şi am plecat prin ploaie spre ieşire. Cînd am întors capul, n-am văzut-o, încă nu ieşise în lume probabil. În fața porții, o maşină de la „Propreté de Paris" a oprit la marginea trotuarului şi trei bărbați în impecabile costume alb cu verde, toți cu ochelari cu rame aurii, au coborît. Tipul meridional, maghrebin. Au luat-o alene, vorbind în ritmul Mediteranei între ei, spre bistroul de vis-a-vis. Le călcam apăsat pe urme de parcă n-aş mai fi băut o bere de mii de ani. Şi chiar aşa am băut nenumăratele „démi-pression"! Din cînd în cînd, îmi amintesc toate acestea de parcă aievea s-ar fi petrecut. Văd, aud, miros, gust, simt aproape totul exact ca şi atunci, exact ca şi acolo, ca şi cum chiar aş fi fost. Şi peste toate, vocea aceea incredibilă, vocea lui Morrison binecuvîntînd precum marele oficiant al unei religii dispărute. Şi chiar e dispărută, ori pe cale de dispariție încă din anii şaptezeci. Binecuvîntînd animalele libere şi sălbatece, hyppioții între două vîrste şi copiii, bineînțeles! Bless you, vrednicule cititor! Şi nu-mi purta pică dacă am fost, cîteodată, îndepărtat de tine, reticent, mefient. Am relatat, totuşi, tot ceea ce se putea relata, poate chiar puțin mai mult decît atît!, fără a dăuna misterului fără de care nimic nu merită, şi nimic nu există. Sînt iertate, totuşi, chiar şi păcate mai mari şi mai grele decît acesta!

Mai 1995 – decembrie 2002

Maria

sau elogiu pentru portocală
sau despre momentul acela înşelător cînd ai impresia că părăseşti adolescența ori că adolescența te părăseşte din propria ei inițiativă

Coboram scările Bibliotecii Centrale cînd am întîlnit-o pe Maria. Eram zăpăcit, un pic ameţit, cu capul în nori după aproape şapte ore de lectură din Sfîntul Ioan al Crucii. Citisem tot ce găsisem în spaniolă, franceză, ba chiar şi cîteva texte în româneşte într-o revistă interbelică de la Blaj. Era şase spre seară şi începuse să se întunece. Venisem de fapt să verific un mic citat pe care voiam să-l încorporez în romanul meu estet şi crepuscular, care se chinuia eroic să treacă de la pagina cinci la pagina şase, dar mă lăsasesm pur şi simplu furat de farmecul poemelor. Coboram deci scările şi m-am trezit faţă în faţă, nas în nas mai degrabă, cu o domnişoară brunetă, aproape cît mine de înaltă, ce purta în mînă o plasă, o plasă împletită din sfoară de Manila, o plasă adevărată, nu o pungă de plastic, nici o plasă din fîşii sintetice, o plasă adevărată din sfoară manileză cu portocale. Mînat de un fel de reflex condiţionat, am exclamat: „Portocale!”. Domnişoara, mai degrabă uimită decît şocată, cum aveam să aflu mai tîrziu, purtată şi ea de reflexul ei condiţionat, a băgat mîna în plasă, a luat o portocală, nu pe cea mai mare, dar nici pe cea mai mică, şi mi-a întins-o cu cel mai firesc gest din lume. E drept că începuse criza, că portocalele, laolaltă cu toate celelalte, se răriseră pînă spre dispariţie, dar cred că mai vinovat era Sfîntul Ioan al Crucii cu poeziile lui decît comuniştii cu penuria lor cu tot. Începuse să se folosească cuvîntul penurie, nu oficial desigur. Totuşi nu ea, penuria, era de vină pentru reacţia mea, nu poţi pune, totuşi, evenimentele esenţiale pe seama unor situaţii istorice atît de conjuncturale!

I-am mulţumit şi am însoţit-o fără să-i fi cerut voie, fără să mă fi prezentat măcar, pentru că-mi apăruse poza într-o revistă şi credeam că toată lumea mă cunoaşte, nu-i aşa? Văzîndu-mă tolerat, am început imediat să-i împui capul cu tot ce ştiam despre mistică în genere, despre misticii germani şi cei spanioli, despre Sfîntul Ioan al Crucii în particular, deşi nu cred să fi auzit ceva despre toate astea şi nici măcar nu cred s-o fi interesat. Nu degeaba ieşeam după o cură de mistici, nu degeaba tocmai terminasem de citit cursurile lui Nichifor Crainic, litografiate cu devoţiune de foştii săi studenţi, în vreme ce profesorul, fără să o ştie, se îndrepta spre o lungă recluziune, bun prilej pentru a verifica teoriile autorilor pe care-i comentase. Din păcate, verificarea ieşise cum nu se poate mai prost, prin articole penibil de ateiste în *Glasul patriei*. Nu sînt vorbăreţ de felul meu, îmi place mai mult să scriu decît vorbesc, dar starea de surescitare şi de ameţeală în care mă adusese prea lunga lectură funcţiona ca un perfect mecanism împotriva autocenzurii. După cîteva minute, fără să fi premediat şi fără să fi negociat, cum se zice acum, o ţineam deja de după umeri. Ea acceptase fără comentarii, fără vreun gest de respingere. Ne-am aşezat pe o bancă metalică din parcul din apropierea bibliotecii şi am continuat să turui, sperînd în acelaşi timp din tot sufletul că n-o să mă creadă ţicnit, că o

să ma ia de normal. Ea răspundea monosilabic, doar dacă insistam eu să fiu confirmat, şi continua să zîmbească nu atît ironic, cît mai degrabă surprinsă de rapiditatea cu care evoluau evenimentele, de fapt lipsa acestora, suplinite de cuvinte cum se întîmpla să fie. Am fost întotodeauna un timid şi tocmai de aceea nu încetez să mă minunez cît de repede au demarat, aproape fără excepție, toate relațiile mele cu persoanele de sex opus. Cred că mă însoțeşte un noroc special al timizilor sau, poate, sînt înzestrat cu un fel de instinct, cu un radar ce se manifestă automat cînd simt posibilitatea continuării unei relații provocate de cea mai neaşteptată întîmplare. Asta ca să nu recunosc că de cele mai multe ori eu sînt de fapt vînatul, nu vînătorul! După vreo oră şi jumătate, timp în care am abuzat şi de plasa ei cu portocale, dezghiocîndu-le una cîte una şi împărțind feliile tot una cîte una de parcă am fi jucat „mă iubeşte, nu mă iubeşte", am condus-o în cartierul de bătrîni gospodari dinspre marginea oraşului. Un cartier care-mi plăcea, care-mi place şi acum, cu casele lui îngrijite de patru-şase camere pe un singur nivel, cu grădinile bine întreținute, în care florile de tot felul, pomii fructiferi şi cei doar ornamentali par să conviețuiască în bună pace cu proprietarii. Maria era studentă la textile, iar asta nu era o notă foarte bună pe vremea aceea!, şi închiriase împreună cu o colegă o cameră în casă unor pensionari, care tocmai făceau ordine prin grădină cînd am ajuns noi acolo. Prin urmare, regula casei!, poate regula zonei, nu am intrat, deşi planurile mele, nu ştiu dacă şi ale Mariei, chiar dacă era de la textile, pentru că e hazardat să ne lăsăm conduşi de prejudecăți, fuseseră cu totul altele. După atît vorbit, simțeam nevoia de acțiune. Ne-am despărțit ca la țară, prin urmare, luîndu-ne discret rămas bun la portiță. Cred că am sărutat-o pe frunte.

Ajuns acasă, am intrat în camera mea în mare viteză, am aşezat portocala, pentru că o păstrasem pe a mea, împărțindu-le doar pe ale ei, pe o policioară neagră alături de puținele cărți de poezie pe care le păstram, ezitînd, doar cît este decent, între dorința de a o consuma şi cea de a o păstra drept mărturie a întîmplării. Am lucrat cîteva ceasuri la roman, fără să reuşesc pasul decisiv de la pagina cinci la pagina şase, dar avînd o ultimă frază excelentă pentru cea dintîi!, apoi am încercat să adorm citind un roman polițist şi, pentru că somnul nu venea, m-am gîndit să-mi fac tema pentru seminarul de retorică de a doua zi. Nu înainte de a muta acul ceasului deşteptător de la patru dimineața la nouă. Orele începeau de-abia la zece.

„Alkidamas a cîntat cu vrednicie moartea, tăunul şi sarea; alții, nu mai puțin ageri, şi-au exersat talentul asupra păunilor, şoarecilor, şerpilor casei şi chiar au nemurit calviția; Theodor Prodromul s-a oprit asupra culorii verzi, iar Nicefor Basilikes şi-a cucerit gloria făcînd elogiul unui cîine, dar al unui cîine oarecare, nici măcar nu e vorba de cel care a dat numele filosofilor mei preferați. Bune toate acestea, pentru că toate-s făpturi ale Domnului şi demne de

toate laudele. Dar portocala? Cine a cîntat-o? Cine s-a învrednicit, pînă în această clipă sublimă în care constelațiile s-au organizat în vederea împlinirii țelului meu, cine s-a învrednicit deci cu elogierea portocalei? Nimeni n-a sesizat sfericitatea ei perfectă, nimeni n-a văzut pînă astăzi că acest fruct sacru reproduce, în structura sa, structura infinită şi impecabilă, pentru că fără păcat, a întregului univers. Dar culoarea sa? Unde mai poate fi întîlnită această nuanță atît de vie, atît de caldă răspîndind în jur o luminozitate atît de mîngîietoare şi persistentă? Ajunge o singură portocală într-un spațiu închis, oricît ar fi acesta de mare, de pildă această cameră în care vă vorbesc, pentru a te putea dispensa de lumina şi de căldura astrului zilei. Mireasma pe care o răspîndeşte, parfumul acesta insidios, vrăjit, care mă leagănă în brațele sale uşoare precum lianele în jurul unui bătrîn arbore din pădurea tropicală. Un strung carusel, pe lîngă o portocală? Nimic. O armată în haine strălucitoare mărşăluind pe străzile oraşului de-abia cucerit? Nimic. Un ordinator din ultima generație, a patra să fie?, aşezat lîngă minunata portocală? Nimic. Se mai aud oare lătrăturile unui dictator cuprins de elanuri reformatoare atunci cînd, în apropierea tribunei sale, lumina de aur a portocalei răspîndeşte liniştea şi pacea? Se mai aud ele? Nu! Acum şi în vecii vecilor, nu!

Dacă întregul univers ar dispărea în adîncul abisului primordial şi o singură portocală ar rămîne – aceasta strălucind pe mica etajeră de cărți, de ce nu? – sucul ei dulce-acrişor, coaja ei luminoasă, sîmburii ei amărui şi minunați ca dinții de fildeş ai crocodililor din Nil, ar fi de ajuns pentru a-l putea recompune. Pentru că portocala, ca şi AUM, este o silabă a zeului. Să nu uităm, stimat auditoriu, iubitele mele doamne şi nobilii mei domni, care aveți preamulta bunăvoință de a mă asculta pe mine nevrednicul, vorbind despre ea, cea vrednică între toate, să nu uităm că există perfecta ei sfericitate, forma ei superbă, inefabilă, în care se topeşte, cum într-un mistic creuzet, orice materie vulgară şi zgrunțuroasă, poroasă, adipoasă, gazoasă, orice clei, orice nisip, orice mină, pînă şi materia imaterială a gîndurilor vinovate...”.

Tîrziu, spre dimineață, mi-am terminat tema, m-am ridicat de la birou şi mai degrabă m-am tîrît spre pat cu o durere discretă în spate. Înainte de a mă prăbuşi într-un somn de plumb, am mai apucat să-mi spun că, într-adevăr, în zilele noastre, acelea de atunci, dar probabil şi cele de acum, că diferența nu e atît de spectaculoasă cît pare, doar că s-au multiplicat vorbitorii, mi-am spus că nu mai poți cîştiga o bătălie în ordinea discursului decît apăsînd în forță pe pedala lui *elocutio*. Exact ca pe vremea micilor sofişti! Pare să fie trecută cu totul şi definitiv vremea în care retorul mai trebuia să-şi mai caute argumente serioase, palpabile, pentru a convinge, pentru a cîştiga bunăvoința juriului. Acum e suficient să vorbeşti frumos, ce spun?, să vorbeşti pur şi simplu pentru urechea ascultătorului nepregătit,

prost ca noaptea, dar dornic de linguşire. Nu am auzit ceasul ori l-am oprit automat în somn fiind, aşa că muncisem degeaba, mă rog de dragul artei retorice! Era cu puțin înaintea amiezii. Am ridicat storurile lăsînd lumina încă vie a începutului de octombrie să pătrundă în toate cotloanele încăperii. Am deschis geamul să se aerisească – doamne, în ce fum dormisem! –, mi-am băut cafeaua, în care pusesem puțin năut, cum învățasem de la o fostă învățătoare dintr-o colonie forestieră de la munte, în care-mi petrecusem vacanțele şcolare, apoi am ieşit să pierd vremea pînă la cinci cînd îmi dădusem, grijuliu desigur cu orarul meu academic!, întîlnire cu Maria. Unde? Păi, la intrarea în Grădina Botanică, normal, că nici nu ştiam un loc mai bun pentru amețit gagicile. Grădina Botanică, la început de octombrie, cînd e încă destul de cald pentru plimbări, cînd frunzele au căpătat toate culorile, cînd mai ai în corp exuberanța verii, dar s-a instalat şi uşoara melancolie a trecerii spre iarnă, ei, da!, e un loc foarte bun, pe care l-aş recomanda oricărui june la prima întîlnire programată cu o gagică. O regulez ori nu? Azi ori altădată? That is the question! O regulez? Aşa se spunea pe atunci, deşi îmi plac mai mult formulele de acum, i-o pun, i-o trag ori, mai participativ, mai convivial, ne-o tragem sau, de ce nu?, ne frigem. Rafinații mai foloseau şi verbul, oarecum folcloric, de fapt un argotism de cartier, a coțopeni, cu nenumăratele substantive asociate. Se mai spunea şi ne troznim, dar nu-mi plăcea, prea trimitea la luptă, prea îmi amintea amorul cam țărănesc din Preda ori Breban. Să faci aluzie la Nietzsche, care n-a fost cel mai reuşit amant din istoria omenirii, cînd e vorba de dragoste, e cu totul comic. Şi, apoi, cine cu cine se luptă în amor? Dacii cu romanii? Grecii cu perşii? Nemții cu ruşii? Voință de putere? Aici? Ce tîmpenie sinistră, ce mentalitate de arierați de doi bani calupul! Poate în viol să existe luptă, dar pe ăsta îl rezolvase deja Rebreanu atît de bine că nu mai e mare lucru de adăugat. De fapt, la țărănuşii noştri, la proletcultiştii reciclați în estetism şi apoi, horribile dictu!, în postmodernism despre asta e vorba, despre un naturalism redescoperit cu aere de descălecători, folosit ca alibi în locul curajului estetic, dacă nu şi al curajului pur şi simplu. De fapt, cu cît e mai nevolnic insul, în orice privință, cu atît îl bîntuie mai mult voința aia de putere! Şi dacă altă treabă n-are o caută, normal, în pat ori prin paginile cărților ce se străduie să le scrie. Ceilalți, vorba lui Luca, oricum lasă cele mai bune pagini în pat, şi zău nu ştiu dacă ies în pierdere!

După vreo jumătate de oră m-am întîlnit cu Matei, pe care de fapt îl cheamă altfel, Matei fiind numele ce l-a ales pentru fiul său ce avea să se nască abia după cîțiva ani, m-am întîlnit deci cu Matei şi, în timp ce mă invitase la o înghețată pe terasa cofetăriei din centru, i-am povestit cele două evenimente importante ce mi se întîmplaseră în ultimele douăzeci şi patru de ore. S-a amuzat cît s-a amuzat, dar ne-am despărțit pentru că el şi grupa lui aveau ore de la două şi voia să fie mai norocos decît eu cu ale mele. Încă trei ore de aşteptare, deci. M-am îndreptat spre casa

părinților, unde am mîncat şi apoi am lungit cît mi s-a părut decent o discuție cu tata pe tema zvonurilor despre manifestele ce-ar fi apărut în oraş. Nu, despre asta cred am discutat de-abia în anii optzeci, cînd eram complet năuc din pricina Martei, poeta. Nu ştiu, nu mai ştiu, despre ceva țin minte că am vorbit. Poate despre vizita în China, că de manifeste nici nu putea fi încă vorba pe vremea aceea? Oricum, era trecut de patru cînd am plecat promițînd, ca de obicei, demagogic, o revedere grabnică.

Maria era îmbrăcată în blugi clasici, ceea ce am aprobat cu căldură în forul meu interior, vorba lui San A, pentru că blugii ori îs clasici ori te caci în ei, cum îmi plăcea să spun, şi un pull-over roşu ca sîngele. Pe deasupra, avea o geacă din material de blugi, fără mîneci însă cu foarte multe buzunare şi buzunăraşe, cum mi-ar fi plăcut şi mie. O şi măsuram, să văd dacă mi se potriveşte. Ne-am îmbrățişat, mai degrabă ca sportivii ce se tot revăd pe la turnee şi concursuri decît ca nişte iubiți, şi am intrat. Mergeam alături, fără să ne atingem, spre plopul meu favorit căruia începuseră să-i cadă frunzele îngălbenite, chiar ruginite. Ne-am aşezat pe iarba uscată, pe care întinsesem geaca mea amplă, fîlfîietoare, mişto, normal că doar era refuzată la export. Aflu acum că francezii înlocuiesc cool cu mişto şi simt o tandră mişcare de simpatie înspre ei. Le-a luat vreo trezeci de ani, dar tot au ajuns la mişto! Mîine-poimîine te pomeneşti că atacă şi ei Irakul! Iată un nou şi consistent argument pentru integrare, un argument al generației mele pe deasupra! I-am povestit despre elogiu şi, prin nu ştiu ce asociere, mi-a povestit *Portocala mecanică*, filmul, nu cartea, filmul pe care nu l-am văzut pînă astăzi, pe care ea îl văzuse în cursul unei excursii în străinătate cu familia ei în vara trecută. M-am prins că ai ei erau nişte barii valabili, nu ca ai mei. O excursie lungă şi frumoasă, ce începuse la Budapesta şi trecuse prin Viena, Roma, Paris, Madrid şi chiar Lisabona, care mi se părea, care încă mi se pare, cum şi este, la capătul lumii. Pe la şapte, cînd începuse să se întunece, dacă nu era deja întuneric bine, deja ne-am certat. Şi nici măcar nu ne-am mozolit ca lumea! Nu ştiu exact ce anume o supărase. Aluziile nu exagerat de fine pe care le făcusem la adresa ocupației tatălui ei? Siguranța pe care, în mod cu totul suspect, o dovedeam față de ea? Amîndouă, probabil, dar în fond era o textilistă, ce să mă mir!, mi-am zis, însă foarte în gînd ca să nu agravez lucrurile. La plecare, mi-a spus că nu vrea să ne mai vedem, că sînt altfel decît crezuse cînd dădusem nas în nas la ieşirea din bibliotecă. Ezitînd între ambiție şi resemnare, i-am spus că o voi aştepta totuşi a doua zi, la şase, în fața facultății ei cînd iese de la cursuri. A fluturat artistic din mînă şi a plecat, în timp ce eu îmi făceam de lucru cu fermoarul de la geantă ca să evit privirile celor cîtorva trecători care, aveam senzația, nu aveau altceva mai bun de făcut decît să mă spioneze în acel moment delicat, rămas ca proasta în drum şi cu planurile pentru noapte făcute

ferfeniță. Cînd am crezut că eventualele ecouri lăsate în urmă de plecare Mariei trecuseră, am lăsat geanta în pace şi-am luat-o agale, pe jos, spre casă.

„Ei, da, stimat auditoriu, frumoase doamne şi nobili domni, ați putea să mă somați cu multă uşurință să dovedesc cu probe perfecta sfericitate a fructului pe care-l slăvesc. Mi-ați putea spune că forma sa nu e chiar sferică, că e puțin turtit în locul acela de care se prinde de creanga arborelui, mai mult că acolo există şi o scobitură, mică, e drept, dar tot scobitură se cheamă că este. Vreun expert în coloristică dintre Domniile Voastre îmi va prezenta eşantioane cu vopsele sintetice de un portocaliu atît de pur încît nici o urmă de roşu ori verde nu-i va iriza perfecțiunea. Mi se va putea înfățişa o bilă de oțel perfectă, fără fisuri, vopsită cu această substanță sintetică făcută de mîna omului. Voi fi nevoit atunci să recunosc că toată splendoarea fructului meu nu e decît o iluzie deşartă şi periculoasă, pentru că tulbură mințile. Gustul său? O impostură, desigur, căci în laboratoarele gastronomice se obțin, cu o viteză şi o uşurință de neobținut în natură, gusturi infinit mai rafinate. Cine mai poate să creadă în portocală, cînd juice-ul obținut chimic e adăpostit în frumoasele cutii vidate, sferice la nevoie, cu etichete lucioase şi nesfîrşit de atrăgător colorate? Voi fi îngenunchiat, trist şi disperat. Voi fi tentat să mă sinucid strîngînd strîns în pumn fructul infam căruia am avut nesăbuința să-i ofer întreaga mea forță de convingere, tot talentul meu, întreg geniul cu care îmi place să cred că m-a înzestrat Atotputernicul şi pe care-l relevaseră ursitoarele la naşterea mea prematură şi impetuoasă...”

A ieşit din Universitate împreună cu Marta, cealaltă Marta, nu cea pe care aveam s-o iubesc mai tîrziu, poeta care m-a băgat în demență aproape, e doar o coincidență de nume, doar de nume, şi s-a prefăcut că nu mă observă. Bon. Am lăsat-o să treacă şi de-abia cînd a ajuns la vreo zece metri am strigat-o. S-a întors prefăcîndu-se cu mult talent că e susprinsă: „A, tu erai...”. Eu eram şi am luat-o toți trei spre centru, după ce mi-a prezentat colega de studii şi de cameră. Aş fi vrut să fim doar noi doi şi tăceam meditativ, aşa îmi imaginam eu poza adoptată. Marta, care nu era o proastă, cum aveam să mă conving nu peste multă vreme cînd ne-am pus-o într-o excursie, a intuit repede situația şi la bibliotecă ne-a părăsit, spre bucuria mea şi uimirea Mariei, spunînd că trebuie să pregătească, trebuie să citească neapărat ceva pentru seminarul de mîine. Am intrat într-un bar şi am comandat coniac şi pepsi, cola-coniac, cum îi zicea barmanul neînțelegînd că ajunsesem deja la coada liberalizării. M-a anunțat că nu mai este supărată pe mine, pentru că, în fond, nu sînt decît un puşti cam obraznic pe care nu te poți supăra. Tocmai începusem să-i spun

că nici măcar nu-mi pot imagina motivele pentru care ar trebui să fie supărată cînd o anume expresie de pe fața sa mi-a dat de înțeles că e mai bine să schimb subiectul, ceea ce-am şi făcut, începînd să-i expun sigur pe mine vastele mele planuri literare. Magnetofonul răspîndea o muzică tristă şi tărăgănată, cu scurte crescendo-uri ale melodiei din cînd în cînd, o bandă adusă de studenții greci, probabil, şi lăsată acolo pentru alte ocazii. Grecii, ca şi noi, nu de ocazii duc lipsă. Am plătit şi am luat-o, premeditat minuțios nu-i vorbă, dar fără comentarii, fără să ne fi consultat, spre camera mea, rămasă de la bunica.

Nici nu intrasem bine, nu apucasem nici măcar să-i dau paharul de apă solicitat, cînd s-a auzit soneria de la intrare. Matei, Ştefan, Carmen, cea din urmă cu o geantă mare în care adusese cîteva sticle din vinul deja promis al bunicului ei, un vin negru, gros, aproape vîscos, pe care-l degustasem de ziua ei şi care-mi căzuse, pe bună dreptate, cu tronc. Cu ce se mai găsea prin frigider, cu ce mai aduseseră ele, fetele au încropit repede o gustare, aşa mai mult de *amuse-gueule*, să meargă vinul, decît pentru a ne sătura de-a binelea. Spre sfîrşitul mesei, cînd ne turnasem încă primul pahar serios, a apărut şi vajnicul Traian, filosoful cu ochelari şi fără sistem, de fapt împotriva tutoror sistemelor reale, posibile, ori imaginare, şi cenaclul începu. În timp ce Ştefan îşi recita versurile cu dicție perfectă, articulînd fiecare silabă, lăsînd mici spații între fiecare din ele, păstrînd în permanență o mină severă, de *poeta vates*, a curs de două ori, în fundal, *Carmina Burana*, într-o interpretare montată de Carl Orff însuşi cu orchestra filarmonicii din Praga. Ştefan, ca de obicei, deci un actor ce şi-a ratat vocația şi o labă tristă ca poet. Poate nu şi în cele cîteva poeme erotice pe care nu le dădea la citit decît după lungi rugăminți. În seara aceea însă, filosofie stănesciană în versuri de doi bani, cel mult de doi cenți calupul, chiar mai proastă, dacă se poate, decît a maestrului său mărturisit. În cele din urmă, ne-a anunțat solemn că a început să picteze şi că literatura a trecut deja pe planul al doilea între preocupările sale. Nu era rău, doar că avea să se întîmple foarte repede acelaşi lucru şi cu pictura, muzica, matematica ş.a.m.d. Oricum, studiile medicale au rămas mereu pe ultimul plan şi e un mister pentru toți cum a reuşit să facă în cele din urmă o specializare, şi încă în anestezie-reanimare! Dumnezeu e totuşi milos cu făpturile sale, cu toate că, vreau să spun, avea să-l pice mai întîi la admiterea de la chirurgie. Pentru că am uitat să zic, dar toate inițiativele sale beneficiau de intervenția oportună a divinității. Aşa că am avut noroc cu toții. Mă şi întreb cînd mai avea Domnul vreme pentru noi, ceilalți, atît de ocupat fiind cu schimbările de destin, aşa le zicea!, ale amicului nostru.

Matei, pentru că sesizase dorința mea de a-i vedea cît mai repede plecați, m-a întrebat de roman, m-a pus să citesc cele aproape spre şase pagini scrise, apoi, văzînd caietul cu elogiul, m-a pus să citesc şi ce apucasem să scriu

acolo. Pe la 11 de noapte, am reuşit să-i scot din casă, i-am condus spre centru şi ne-am despărțit lîngă proaspăta statuie a Independenței despre care am decretat la unison că e oribilă. Recentul, proaspătul plastician chiar ne-a argumentat asta într-o lungă dizertație presărată cu termeni tehnici tocmai achiziționați. Cînd credeam că ne întoarcem la mine, Maria m-a rugat s-o conduc acasă, pentru că are lucrare de seminar la 8 şi trebuie să citească, să scrie, să... Tramvaiele şi autobuzele se retrăgeau deja, aşa că am luat-o pe jos spre excelenta ei reşedință temporară. Îi tot spuneam care e treaba cu iubirea, mă lăsa chiar să o sărut pe obraz, s-o strîng în brațe, dar ținea destul de bine direcția spre casă. Era deja frig, nu doar răcoare, iar pe cerul senin şi negru stelele păreau pur şi simplu neruşinate. Bun, altă zi terminată *sur ma soif*, cu biluțele umflate şi energia neconsumată. La muncă, vorba lui Borges, pe care tocmai îl reciteam, iar acum îl recitesc din nou, pe sărite, pentru un volum de eseuri, iar argentinianul avea dreptate, munca alină orice suferință. Unde avea dreptate? În povestirea cu cei doi frați *gauchos* îndrăgostiți de aceeaşi tipă, pe care, normal, pînă la urmă o căsăpesc şi-i sapă groapa, ce altceva puteau să facă? Să se omoare între ei? Doi frați? Dar ce erau Cain şi Abel?

„Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, bun venit la actua..., scuze, am încurcat amintirile!, deci preafrumoase doamne şi multinteligenți domni, vă rog nu vă întristați, rețineți lacrimile ce stau să se sloboadă în lume, acultați-mă! Mohicanul retoric din mine, metaforizantul impetuos şi dialecticianul impecabil, are, au toți trei la un loc, arme încă nebănuite. Portocala nu este perfect sferică, are o anume teşitură şi chiar o mică scobitură? Aşa o fi. Dar pămîntul, îmi întreb eu adversarii nedemni şi încrîncenați, este oare o sferă perfectă? Deşi seamănă cu un cartof, deşi e turtit la amîndoi polii, îşi continuă de milioane de ani cele două mişcări ale sale fără să se sinchisească de imperfecțiunea sa funciară, ba ne suportă şi pe noi cu prostia noastră, a adversarilor mei, cu tot. Şi după ce măsurăm noi timpul, dimensiunea supremă a vieții, dacă nu după această caraghioasă barabulă cosmică? Nici nu vreau să mai vorbesc despre amalgamul de culori în care este împiestrițat de la începutul eternității, nici de degradanta explozie de mirosuri şi gusturi pe care o poartă prin cosmos. Perfecțiunea unei bile de oțel inoxidabil? Dar ce este mai rece, mai respingător şi mai străin omului decît acest artefact penibil? Şi ce aromă răspîndeşte ea în afara aceleia a sudorii inutil risipite de corpul proletarului neliber, aservit efortului distrugător? O, aş vrea să-mi vină în față cel care, cu o mînă pe inima şi cealaltă pe *Sfînta Scriptură*, mi-ar putea mărturisi că a putut percepe, cu simțurile sale maltratate, gustul acestui corp respingător! Haide, vino, vreau să te cunosc, prietene temerar şi nebun!

Dar portocala? Corpul ei tare şi elastic, plăcut mîngîierii, sucul ei acid şi parfumat pe care ți-l lasă în palmă atunci cînd strîngi uşor pumnul, gustul ei dulce-acrişor atît de fascinant şi persistent în memorie. Rotunjimea ei, zice-se, imperfectă, dar cu atît mai bine, pentru că e un corp viu, în progres continuu, deschis devenirii, controlat de o dialectică imperturbabilă. Uitați-vă, doamnelor şi domnilor, iubiți prieteni, priviți acest splendid corp plin de viață, ascuns în cămaşa lui aurie, treceți-l din mînă în mînă, mirosiți-l, pipăiți-l, lipiți-l de delicatele dumneavoastră obraze, de delicații dumneavostră obraji. Ați văzut vreodată ceva mai fascinant? Ați atins vreodată ceva atît de fin, de catifelat, ați simțit în palmă o umiditate atît de bine dozată, ați mirosit ceva mai apropiat şi sfînt? Gîndiți-vă numai cîte ori au trebuit să rotească astrele în zborul lor infinit şi precis pentru a se zămisli, din haosul unei lumi în veşnică mişcare, întreaga şi încîntătoarea perfecțiune a acestui fruct, de nici un Dumnezeu oprit. Căci, dacă mărul a putut fi gîndit cîndva, acum multă vreme, ca un fruct interzis, cine s-ar putea gîndi vreodată, incluzînd aici şi însăşi divinitatea al cărei nume nu trebuie pronunțat, să oprească accesul la atît de democratica şi atît de perfecta făptură a portocalei?

Doamnelor şi domnilor, iubesc portocala, aşa cum numai pe ilustrele Voastre Domnii vă mai pot iubi!”.

Trecuseră vreo şapte zile de cînd Maria se mutase la mine. Pe la opt seara revenisem din oraş şi-o găsisem ascultînd muzică. Am observat că îmi umblase pe birou şi am rugat-o să nu mai facă ordine prin casă, ca să nu-mi amestece hîrtiile. Dintodeauna în camerele mele, pe mesele mele de lucru a fost dezordine, altfel nici nu pot lucra. Trebuie ca teancurile de cărți, caietele, fişele, ceaşca de cafea, țigările, brichetele şi scrumierile, mai multe, să acopere aproape toată suprafața şi eu să-mi găsesc un colțişor cît să încapă o foaie de hîrtie şi mîna dreaptă cu tot cu cot, în vreme ce stînga strînge, nu ştiu de ce, marginea scaunului. Şi acum, cînd scriu la computer, masa de lucru e la fel de aglomerată, împrejurimile la fel, dar ştiu unde se află fiecare ac. Iar mîna stîngă, adesea, strînge şi acum marginea scaunului. Observația mea a fost benignă, iar reacția ei disproporționată. Ştiam că-i promisesem că mă întorc pe la cinci, dar chiar avusesem treabă, trebuise să beau c-un redactor să prind şi eu o rubrică, să-mi fac un nume, să cîşting un ban, şi îmi cerusem şi scuze pe deasupra. Am pus florile în vaza albastră şi am intrat în cămăruța ce ținea loc de bucătărie. Masa era frumos aranjată pentru o persoană. Era grav ori nu? Ne-o punem ori e de post? Nu-mi dădeam seama. Mi-a spus că i-a fost foame şi a mîncat de una singură, chiar aşa a spus, de una singură şi mi-a plăcut formularea. Am cuprins-o în brațe şi am încercat să o sărut, dar s-a ferit, e drept fără mare convingere. Apoi, m-a prins cu mîinile de după ceafă, m-a atras spre ea, m-a privit fix cîteva secunde şi m-a rugat să n-o mai las

să aştepte. I-am promis, ce era să fac? M-a sărutat de împăcare şi m-a împins spre scaunul de la masă. Chiar era o femeie de calitate, nu doar că era foarte frumoasă, nu doar că făcea amor dumnezeieşte, dar nu păstra supărarea multă vreme, iar asta chiar e o chestie de calitate. În timp ce mîncam, a rămas alături, în picioare, iar eu îmi purtam o palmă pe fundul şi coapsele ei, simțindu-le consistența şi elasticitatea, şi aveam o senzație de beatitudine provocantă şi odihnitoare. Parcă nici n-ar mai fi fost nevoie să mergem mai departe, atît mi se părea de erotic. Era acolo, la îndemînă, deschisă, şi părea suficient.

Am schimbat banda. Vocea lui Armstrong se oprea din cînd în cînd pentru a lăsa loc tînguirilor şi izbucnirilor trompetei. Îmi place mai mult Parker, tocmai tradusesem pentru cartea despre jazz a unui prieten un poem despre imposibila întîlnire dintre Luis şi Charlie, şi optasem pentru Charlie, dar niciodată nu am întîlnit, ca la Armstrong, o voce şi un instrument care să se completeze mai fericit, schimbînd tonalitățile, vociferînd, hărțuindu-se amical, intrînd în dialog. Apoi, muzica s-a oprit cîteva clipe şi trompeta anunță începutul la *Memphis Blues*, cîntecul pe care-l iubesc cel mai mult de pe această bandă, un cîntec superb, trist, înfrigurat, de parcă n-ar fi fost compus în căldura, zice-se, zăpuşitoare a New Orleansului. Maria, întinsă pe pat adîncea *Jurnalul seducătorului*, dar mai degrabă se prefăcea că asta ar fi făcut. M-am aplecat peste ea, am dezgolit-o cu grijă şi am început să-i mîngîi încet, cu mişcări circulare, cum citisem în Tong Hsuan, abdomenul, sînii, coapsele. Tîrziu, iată, am sărit pasajul erotic, ca să nu devin repetitiv!, a adormit cu fața în sus, cu buzele întredeschise, cu întreg corpul relaxat, adîncit mult mai bine în somn decît fusese spiritul adîncit în Kierkegaard!

Rezemat de laterala patului, priveam monstrul de teracotă de pe sobă cu o uimire de care nu reşisem să mă vindec. Mi-am spus pentru a nu ştiu cîta oară că e de o oribilitate supraoamnească şi tot pentru a nu ştiu cîta oară că ar trebui să-l arunc. Nu rămăsese de la bunica, ea avea un gust sigur, îl adusese cineva, îl uitase vreunul din nenumărații mei vizitatori. Un fel de pasăre de pradă, lucrată grosolan, de un prost gust remarcabil, care-ți sărea în ochi tocmai prin această sfidarea aruncată oricărei estetici, oricît de generoasă ar fi aceasta. Îmi trecu prin cap că lui Rimbaud îi plăceau bîlciurile, almanahurile populare, produsele artistice dubioase, bibelourile *kitsch* şi tot felul de alte oribilități. M-am decis brusc, în semn de omagiu, să păstrez această mizerie cu pretenții artistice. Am botezat-o pe loc „gustofag”, am şters-o de praful gros şi am pus-o la loc. La pipăit nu era însă dezagreabilă, o răceală moale, netedă, întreruptă de mici asperități calmate cu polizorul îmi atinsese palmele. Mă simțeam obosit. Am făcut o serie completă de duşuri scoțiene, mi-am pregătit o cafea şi m-am aşezat la masa de lucru să închei elogiul pe care-l începusem de vreo zece zile şi-l părăsisem de cînd sosise Maria la mine. Pe care, e adevărat, o omagiam de cîteva ori pe zi, după puterile şi elanurile vîrstei!

„Ei, da, doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, unii au cîntat moartea, cîinele, chelia, viața dreaptă şi înțeleaptă a împăraților, faptele războinicilor şi ale eroilor olimpici, alții firul de iarbă primăvara, minunile maşinismului, curentul electric, closetul de aur al epocilor viitoare, cîrnații, mingea de fotbal, plăcerile amorului, fidelitatea iubitei, luna, soarele, ordinea perfectă a universului, munca, jocul şi joaca, faptele sfinților şi părinților, atotputernicia imposibil de cunoscut a divinității, muncile cîmpului, campaniile victorioase, împreunarea trupească şi multe altele. Dar eu mi-am ales portocala şi v-am vorbit cu toată puterea elocinței mele despre portocală. Nu cunosc ceva mai fascinant decît acest fruct aromat şi răcoros, limitat în propriile sale frontiere aurii şi nelimitat precum însuşi universul. Căci în portocală există totul – culoare, gust, miros, tactilitate extremă şi chiar sunetul unei muzici secrete, atunci cînd, la cea mai uşoară apăsare, acidul iese din coajă. Este o întreagă lume, suficientă sieşi dar care, deschisă, îmbietoare, se oferă primului venit. O, portocală, iubită portocală, dacă regret ceva cu adevărat, este că nu sînt poet liric pentru a-ți înălța oda meritată, imnul de slavă şi glorie pe care ți-l datorez! De acum în vecii vecilor, pînă la sfîrşitul vremurilor viitoare, voi rămîne servul tău umil şi credincios!

Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, acesta este elogiul pe care îl închin portocalei. Dacă eu, nevolnicul, nu v-am putut convinge, înseamnă că nimeni nu vă poate convinge, decît poate chiar ea, portocala. La ieşire, în lăzile acelea albe sînt portocale proaspete, sosite acum din Cipru. Nu vă sfiiți, luați-le şi mîngîiați-le în drum spre casă, mirosiți-le, ascultați-le divinul cîntec, ei, da, gustați-le! Vă mulțumesc pentru atenția dumneavoastră şi pentru răbdarea dumneavoastră supraomenească. Vă mulțumesc!”.

Am lăsat tocul jos, gîndidu-mă că voi putea fi acuzat de părtinire ori oportunism. Nu începuse totul de la portocala oferită de Maria, în ziua în care ieşisem amețit de Sfîntul Ioan al Crucii pe uşa bibliotecii? Da, dar aş putea riposta reluînd tema predestinării. Între acea întîlnire întîmplătoare, dar fatală, şi ofranda mea pentru incomprehensibilul fruct nu era altă relație decît legătura stabilită în zodii de la începutul negru al eternității. Ei, da, adolescența îți oferă şansa soluțiilor absolute! Am recitit elogiul. Nu era perfect, nu semăna aproape deloc cu ceea ce-mi imaginasem că trebuie să fie. Dar l-am scris, l-am scris tu-i morții mă-sii! Asta contează. M-am întins pe pat şi am adormit aproape instantaneu lîngă corpul relaxat al Mariei, căci trup mi se părea acum, în somn şi aveam să fiu contrazis nu peste multă vreme.

Pe o costişă pietroasă, se întindea livada imensă, parcă fără capăt, de portocali. Mergeam pe o şosea din pietre albicioase şi ştiam unde trebuie să ajung. Eram dezbrăcat şi purtam o carte în mînă. La poalele dealului, era un

mic rîuleț, care şerpuia abia vizibil, însă cu ajutorul unei pompe, apa era preluată prin țevi subției spre vîrful dealului, de unde cobora prin alte țevi printre rîndurile de portocali. Maria punea pompa în funcțiune. Apoi au apărut Ana, Iulia, Oana, Kati şi din nou Maria care-mi întindea o portocală mare, foarte mare, cea mai mare pe care o văzusem vreodată, cît o minge de volei. Prin rochia străvezie, îi văd pubisul bombat şi umbrit. Iau portocala şi privesc prin ea în lumina soarelui ce dădea să se ascundă după deal. Prin coaja ei, văd vinişoarele subțiri aproape albe, doi, doar doi sîmburi îngemănați şi lichidul limpede ce pare să pulseze. O clipă mă întreb ce mi-a dăruit de fapt Maria. Vreau să o întreb pe ea, dar limba îmi este încremenită, mută, cleioasă. Trec şi apa şi urc dealul cînd începe avalanşa. Toți arborii, deşi nemişcați, ireal de imobili în lumina după-amiezii, îşi leapădă fructele care se rostogolesc către mine. E un puhoi de portocale coapte şi strălucitoare, un delir, o inundație care mă acoperă cu repeziciune. Nu mă mai pot mişca, simt cum mi se opreşte respirația, cum mă sufoc, simt cu inima nu vrea să mai bată, dar asist nepăsător, senin la catastrofa ce mă ucide. Zîmbesc. Se întunecă totul şi simt cum mă prăbuşesc în abis. Înainte de dispariției, văd trupul gol al Mariei tronînd pur şi simplu pe piramida, pe muntele imens de fructe portocalii. Cu mîna dreaptă îmi face bye, bye. În cea stîngă, ține o portocală ce se suprapune perfect peste sexul ei, acum înțelegeam, ascuns şi necunoscut. Mă prăbuşesc în adîncuri, în tăcerea de moarte, în frig.

Notasem visul a doua zi dis-de-dimineață, imediat ce m-am trezit. Era prea clar, mult prea clar şi aproape insultător de explicit pentru a mă mai uita în Freud pentru interpretare. Am luat pe loc decizia de a ține un caiet de vise dar, ca mai toate hotărîrile mele, a rămas şi aceasta în stadiul de generos proiect. Am decis să relatez despre aceste întîmplări a doua zi după despărțirea de Maria, dar de-abia aici începe toată partea neverosimilă, absurdă a poveştii mele. Am vrut să nu pierd nimic, nici un amănunt, nici un fragment al întîmplărilor şi am început, ca orice scriitor serios, ca orice profesionist ireproşabil, prin a mă documenta. Mama mi-a spus că în toată perioada despre care investigam stătusem de fapt la ei din cauza lucrărilor la rețeaua electrică din zona în care locuiam. Mai mult, trei sau patru zile, nici nu ieşisem din cameră, încuiind-mă înăuntru şi deschizînd uşa doar la insistențele ei, pentru a primi cîte ceva de mîncare ori pentru a pretinde cafea, în stacane de un litru, şi țigări. Spusesem că am ceva important de lucru şi că nu vreau să mă deranjeze nimeni, iar la telefoane să răspundă oricui că ei nu ştiu unde am plecat. Tata nu-şi amintea de discuția despre zvonurile din oraş, pentru că nu erau alte zvonuri decît cele obişnuite, nici despre vizita monstrului în China, pentru că aceasta avusese loc cu doi ani mai înainte şi deja obosisem discutînd-o. Şi, de altfel, în toate acele zile, nici nu schimbasem cu el mai mult decît saluturile cuvenite. Derutat,

aproape înspăimîntat de un posibil acces de amnezie, ori cum s-o fi chemînd, şi curios pe deasupra, l-am scos într-o zi pe Matei, pe care nu-l cheamă de fapt Matei, acesta fiind numele fiului ce avea să i se nască după cîțiva ani, l-am scos de la ore care mi-a confirmat doar întîlnirea de pe stradă, cînd îi vorbisem despre un elogiu al portocalei pentru seminarul de retorică, dar că la seminar lipsisem, asistentul se enervase, şi nu mă mai văzuse de peste o săptămînă. De altfel, fusese şi el patru zile în Bucovina. Nimic despre Maria, nimic despre cenaclu, nimic despre statuia Independenței. În schimb, mi-a spus că o întîlnise în peştera lui Sandu, din Sulfinei, în peştera colorată şi muzicală pe Nataşa, care întrebase de mine şi, trebuie să recunosc, asta chiar m-a emoționat, chiar m-a tulburat *un petit peu*. O sesizasem, o păstrasem în minte de cînd o văzusem prima oară, dar nu trecusem de stadiul ăsta, nici nu aveam să trec vreodată, din păcate. Şi de vină e doar conjunctura nenorocită. Socialismul real era mai cretin cu distanțele sociale decît societățile construite pe caste. Acum, atunci, merg la bibliotecă să consult cîteva cărți despre mistică, sisteme ezoterice şi societăți secrete. Vreau, voiam să încep un roman estet, decadent, crepuscular. Atunci. Acum, am găsit primele cinci pagini şi o bucată din a şasea într-un caiet cu foile îngălbenite, alături de povestea portocalei, a Mariei, a banalului şi misteriosului prag al adolescenței, pe care tocmai v-am povestit-o. Cine nu trece pînă la urmă pragul? Dar cine îl trece cu adevărat? Şi ce cîştigă, trecîndu-l?

Septembrie-octombrie 1978 – ianuarie 2003

Povestea calului şi a căruţaşului

Lui Victor Aruştei
pentru că a rezistat,
pentru că a existat

La început zvonurile erau tulburi şi imprecise, aduse de cei, puțini, care merseseră cu treburi prin satele dinspre cîmpie şi de cei, încă şi mai puțini, care ajunseseră în tîrgul din fruntea regiunii. Oricum, era vorba despre pămînt, vite, inventar agricol care, brusc, nu mai erau ale tale, rămase de la înaintaşi, agonisite de-a lungul vremii, ori pur şi simplu cumpărate de cei care se descurcaseră mai bine în timpul războiului ori imediat după război, ci deveneau ale Gospodăriei. În satul de peste deal, nu se vorbea despre asta, pentru că era clasat sat de munte, deşi nu era prin nimic diferit de-al lor, doar că era situat cu cîțiva kilometri mai aproape de regiunea muntoasă propriu-zisă. Ciudată istoria asta cu Gospodăria, doar gospodării aveau şi ei, şi încă unele bine îngrijite! Greu de priceput cum gospodăriile lor aveau să dispară ca şi cum n-ar fi fost, ca să vină peste ei Gospodăria, că era vorba de una mare, colectivă, cum i se zicea. Chiar greu de priceput, că doar păşunile şi bucata de pădure a satului erau oricum în obşte, că aşa era de cînd se ştiau, din bătrîni şi altfel nici nu s-ar fi putut. Dar vitele, oile, livezile şi petecele de pămînt cultivate, cum, Doamne Sfinte, să se ducă, ori să vină la Gospodărie? La toate astea se gîndea dis-de-dimineață, cu o bucată de pîine, una de slănină, o ceapă şi un clondir de țuică în față, pe masa de lemn din fața casei, Vasile Alui Mihai. Gospodăria lui era puțin mai retrasă, la vreun kilometru de marginea acelui sat risipit pe dealurile din nord-vestul Basaviei. O gospodărie mai degrabă modestă – o casă veche cu două odăi, tindă şi ceardac, acareturile obişnuite, o livadă cu pruni şi peri din care ieşeau două-trei sute de litri de țuică la fiecare sfîrşit de vară, un petec de pămînt agricol din care nu scotea decît porumbul pentru animale, nici acela suficient întotdeauna. În cei doi ani de secetă, ultimii, nu scosese mai nimic, deşi încercase să ude cu apa cărată în butoaie mari de la rîu, pe care le umplea greu cu găleata şi le descărca aidoma, pînă ce secase şi acela. Avea în schimb căruță bună, cu roți de cauciuc preluate de la un camion german, un faeton cum îi zicea cu oarece mîndrie, şi un cal puternic, încă tînăr, încă flăcău, un şarg aproape spre roşu. Cîştiga mai mult făcînd cărăuşie pentru unul ori altul decît din livada modestă şi din bucățica de pămînt. Căra orice, lemn de la pădure, piatră de rîu ori de carieră, fructe, fîn, călători spre sau de la gara din satul vecin, dacă era cazul. Vasile, bărbat destul de înalt şi bine făcut se ocupa singur de toate treburile gospodăriei.

Avusese o nevastă ce murise de tifos imediat după război, iar copii nu apucase să facă tocmai din pricina războiului. Ajunsese pînă la Cotul Donului, dar rana de la picior, din cauza căreia şchiopăta uşor şi acum, îl adusese înapoi, după ce fusese mutat dintr-un spital de campanie în altul mai mult de jumătate de an. Datorită un medic priceput, îşi salvase cel puțin piciorul. Mulți rămăseseră ologi ori ciungi, dacă nu muriseră, din cauza nepriceperii doctorilor, a grabei ori a şuvoiului de răniți ce năpădise deodată spitalele de campanie. Se apropia de patruzeci de ani şi se întreba, mai de multă vreme de altfel, dacă n-ar fi cazul să o ia de la capăt şi să se însoare din nou, dar nu reuşea să se hotărască. Erau destule fete singure în sat, dar erau şi destule văduve încă tinere şi asta complica alegerea. Era mai simplu aşa, să te bucuri cînd îți vine, fără să te mai chinui să alegi pentru o întreagă viață şi după aceea să nu-ți ma placă. Da, era mai simplu.

În această casă se născuse, dar aici se născuse şi părintele său, şi părintele părintelui său şi aşa mai departe pînă la a a cincea spiță, la Pavel Lemnarul, venit din ținutul împădurit de dincolo de munte, cînd împărații domneau peste toate aceste ținuturi. Un portret al lui Franz Josef stătea şi acum în odaia de oaspeți şi-l ştergea periodic, cu grijă, de praf ori de căcatul de muscă. Citise, cînd era mai tînăr, în război, prin ținuturile Crimeei, cînd plecase în cruciada împotriva bolşevismului la chemarea mareşalului, povestea lui Svejk şi-i plăcuse, dar îl mîniase la culme scena cu tabloul mînjit de căcat de muşte din crîşmă. El credea că datorăm respect împăraților şi trebuie să le păstrăm memoria în bună cuviință. Mai erau pe perete fotografiile lui Carol I, Ferdinand şi Mihai, de care avea la fel multă grijă, nu şi al celui de-al doilea Carol, prea curvar totuşi după părerea lui şi care nu-i fusese pe plac. Acum, bolşevicii erau aici, dar despre Stalin nu ştia precis cam ce fel de împărat este şi nu-i pusese poza pe perete, deşi ar fi putut lua una de la primărie ori ar fi putut-o decupa din **Universul**, acum cîțiva ani, cînd mai putea fi găsit la cîrciumă. Dar chestia asta cu Gospodăria îl cam punea pe gînduri. Calul lui? Căruța lui? Poate şi casa lui, naiba mai ştie, dracul mai înțelege. Un basarabean care se dăduse prins la ei îi spusese despre toate astea, dar nu le putuse pricepe cu mintea lui simplă şi clară şi crezuse că omul aiurează ori pur şi simplu născoceşte, ca să-i bată mai abitir pe ruşi şi să se poată întoarce acasă la el, la gospodăria lui basarabeană.

Aşezat pe capra căruței, în lumina blîndă a după-amiezii, Vasile îşi mîna calul spre casa Mariei, văduva din capul satului, pe care o vizita periodic, cînd voia o femeie ori cînd voia să vorbească. Acum? Voia, mai ales, să vorbească, dar ştia că nu va rămîne doar cu vorbitul. Îi plăcuse şi înainte de război, dar se măritase cu altul, iar el se însurase cu alta. Acum însă era din nou singură, dacă nu pui la socoteală cei doi copii ce stăteau mai mult la mumă-sa. Cu vreo doi ani în urmă, înainte de secetă, la o clacă de fînărit o trîntise pe un braț de fîn şi rămuriş , la marginea

pădurii, la sfîrşitul zilei de muncă, de parcă n-ar fi fost destul de ostenit şi-i plăcuse, le plăcuse la amîndoi. De atunci, se vedeau destul de des, chiar dacă nu în claia de fîn. Nu mai ţineau asemenea obiceiuri de flăcău la cei aproape patruzeci de ani ai lui, aşa că lăsase asta pe seama flăcăilor, cîţi mai rămăseseră după război. Pentru el, e mai bine în casa ei, pe aşternuturile albe, după o masă bună şi cîteva ore de vorbit despre una despre alta. Acum, despre Gospodărie, că asta îl preocupa, asta nu-i ieşea din minte. După ce-o iubise cum ştia el, cum învăţase de la rusoaice cărora, dacă nu sînt foarte bete, ci doar un pic ameţite, le place mult mîngîiatul îndelung înainte, se simţea mai uşurat cu paharul de ţuică în faţă şi o ţigară în colţul buzei. Iată că ruşii, ori rusoaicele mai degrabă, ştiau şi lucruri bune. Maria se acoperise cuviincios cu o cămaşă lungă, dar prin crăpătura de la piept tot i se vedea ţîţa tare şi coaptă. Îi plăcea să-i frămînte ţîţele tari înainte, îi plăcea să-i mîngîie abdomenul şi petecul de pădure dintre picioare. Şi, apoi, cînd o simţea bine înfierbîntată s-o pătrundă dintr-odată în vreme ce ea gemea şi-i spunea „aşa Vasile, aşa”, după care rămînea culcată minute în şir, respirînd adînc şi greu. Acum, amintindu-şi, îl încerca din nou, dar îşi aminti că şi venise să vorbească şi că, dis-de-dimineaţă, avea de făcut un drum spre gară, să aducă doi domni, sau doi tovarăşi mai degrabă, de la raion ori chiar de la regiune.

Maria credea că nu le pot lua casele, „doar în casa ta stai!” şi, dacă te scot, tot trebuie să stai undeva şi doar n-o să facă alte case şi nici n-o să-i mute pe unii în casele altora, n-o să-i învîrtă între ei, că n-are niciun rost, asta poţi face cu vitele, cu şoarecii, nu cu oamenii. Şi nici grădina nu pot s-o ia pentru că e lîngă casă şi-ţi mai pui una alta pe acolo şi nici nu poţi să ieşi din casă drept în drum, unde s-a mai văzut aşa ceva? Dar livezile? Conchiseră că livezile ar putea să le ia, ca şi celelalte petece de pămînt destul de sterp, pentru că erau mai departe de casă, nu ţineau de casă. Da, dar pămînturile erau aşa de risipite pe dealurile din jur, că nu înţelegeau cum or să le pună laolaltă la Gospodărie. Dar animalele? Cu animalele era cel mai simplu, le puteau lua cel mai uşor, le puteau duce la abator, le puteau urca în tren ca să le trimită în Rusia ca despăgubire de război. Deja mai luaseră, deşi parcă grijulii să mai rămînă şi aici cîte ceva. „Dar calul?”. „Să ştii, Vasile, că mai întîi o să ia caii, o să-i omoare şi o să-i deie la peşti, în deal, la păstrăvărie, pentru că or aduce tractoare ruseşti”. „Cum o să meargă tractoarele aici, pe dealurile noastre, unde şi caii ăştia se descurcă destul de greu?”. Întrebarea era bună, dar nu o pusese cui trebuie. Acum, toate ca toate, dar ce o să facă el fără calul lui de care era foarte mîndru, ce o să facă cu căruţa de care era la fel de mîndru, nu prea ştia. Dacă-i iau calul, o să bage căruţa pe foc. Dacă nu i-o iau tot ei. Dacă taie caii şi-i dau la păstrăvi, ce-au să mai facă cu fînul? O să-l deie la vite? Dar dacă iau şi vitele şi le trimit în Rusia, cum se aude. Lui Vasile începu să-i ardă mintea, să-i ia creierii foc. O luă pe Maria de pe scaun, o duse spre pat unde-o răsturnă, mai brutal decît îi era felul, că trebuia musai să se ostoiască. Se îmbrăcă gînditor, îşi luă bun rămas, ieşi din casă, îşi conduse căruţa afară

din curte, urcă pe capră, îşi îndemnă calul la drum şi o luă la fel de gînditor spre casa lui. Nu, nu, ceva nu mergea, ce-o să facă el fără calul lui, fără căruța lui, fără drumurile lui de fiecare zi, de fiecare dimineață? Dar dacă vine Gospodăria peste ei, n-ar putea să-l lase pe el în pace cu calul lui cu tot? Dar, oare, la Gospodărie, chiar nu vor mai fi deloc cai şi căruțe, numai tractoare din Rusia? Dacă totuşi mai sînt, ar putea să-l lase cu calul şi căruța lui, că doar se pricepe cel mai bine, nu? Chiar nu era căruțaş mai bun decît el în totul satul, ba chiar şi în satele din jur, cîte le ştia. Îşi punea întrebările, îşi dădea răspunsurile, dar nu se liniştea, mai că-i venea să întoarcă din drum, să se ducă iar la Maria şi să rămînă peste noapte. Dar nu rămăsese niciodată noaptea la ea şi nu prea ştia ce să-i spună, cum să-i spună. Şi apoi nu era un nevolnic să se ascundă sub fusta femeii. Mai trebuia şi să se trezească de dimineață, înainte de răsăritul soarelui, pentru drumul la gară. Îşi continuă mersul şi gîndurile, intră în curte, deshămă calul, îl duse în grajd, îi dădu amestecul de seară şi apă într-o găleată, se duse în casă şi se trînti îmbrăcat pe pat, fără să mai aprindă lampa cu gaz. Rămase aşa pînă dimineața, mai ațipind, mai trezindu-se că stă cu ochii deschişi beliți spre tavanul din bîrne nevopsite, dar îngălbenite şi negre de la fum şi de la trecerea vremii. Era o casă mult mai bătrînă de o sută de ani, construită de Pavel Lemnarul, prima casă pe care o făcuse cînd ajunsese acela aici de la moroşenii lui, după care umpluse satul de case din lemn, cu temelie de piatră.

De la o vreme, zvonurile au început să capete un contur mai precis, să se întrupeze în întîmplări ciudate şi înspăimîntătoare. Oameni îmbrăcați nemțeşte, dar cu şepci ruseşti, cu serviete mari şi negre, femei îmbrăcate în cămăşi bărbăteşti, încruntate ca tovarăşa Ana, năvăliseră în sat ca un roi de lăcuste, ca un nor negru şi periculos. Îi vedeai pe toate ulițele, mişunau peste tot, nu te mai puteai pişa de răul lor. Intrau din casă în casă, cîte doi, cîte trei, în haită, însoțiți de secretarul de partid, care era şi primarul pus de ei încă de acum doi ani, Gîmboi Prostu, ori de popa Petre, ca să-i lămurească pe oameni. Oamenii nu erau însă uşor de lămurit. Dacă nu reuşeau să evite întîlnirea nedînd drumul la uşă, dacă nu reuşeau să fugă prin spate să se ascundă în pădure, lăsînd în urmă copiii să spună că-s plecați cu treburi în sat ori din sat, ascultau fără să întrebe şi, la sfîrşit, promiteau solemn să se mai gîndească asupra minunii pămîntului şi lucrului în comun. Din cînd în cînd, noaptea, unii dispăreau de acasă în Volga neagră şi cînd reveneau, după mai multe zile, cu fețele supte, nebărbieriți, cu ochii reflectînd o expresie stranie de teamă şi uimire, nu spuneau nimic, nici măcar nu mai ieşeau din casă cîteva zile. Cînd reveneau tovarăşii, cu hîrtiile potrivite, pe care le mai văzuseră de cîteva ori înaintea dispariției, muiau degetul mare al mîinii drepte în tuşul roşu al călimarei şi-l apăsau tremurînd în josul filei din mesajul căreia oricum nu înțelegeau nimic. Dar sperau că va fi bine, mai bine decît în zilele în care dispăruseră. Cei care mai prinseseră şcoala imperială semnau cu litere mari şi drepte. Gîndeau

că oricum asta e doar o hîrtie în vreme ce pămîntul era pămînt, iar hîrtii aveau şi ei, chiar mai vechi, cu peceți de ceară roşie K. und K., pe care le împachetaseră şi le ascunseseră cu grijă, în podurile grajdurilor ori în adîncul pămîntului, învelite în cauciuc. Deocamdată ăştia nu-i întrebaseră nimic de hîrtiile lor vechi, nu părea să-i intereseze, ori aveau mai multă încredere în hîrtiile lor noi. Cine ştie? Cine înțelegea ceva din vremea asta nouă, a Gospodăriei? Popa le zicea că n-o să mai fie secetă, că seceta venise pentru că ei fuseseră răi şi nu înțeleseseră, că apa lui Dumnezeu va fi adusă pe ogoare, de la izvoarele din munte prin țevi, împinsă cu motoare electrice. Gospodăria însemna puterea lor, a tuturor oamenilor, şi curent electric! Asta le-a spus-o Gîmpoi, cînd i-a adunat în fața primăriei, care acum era sfat, adică soviet, dar pe româneşte. N-aveau nimic cu curentul electric, dar puterea lui, împreună cu a lui Gîmpoi Prostu, chiar te punea pe gînduri. Se şi gîndeau că, pînă la urmă, o să se curenteze Gîmpoi de la curent de prost ce era, dar cînd o să mai vină şi curentul ăsta? Şi dacă Prostu o să-i curenteze şi pe ei? Doar, atunci cînd căzuse cu căruța în rîpă, la marginea satului, înspre munte, el scăpase, dar soacră-sa se dusese întins şi pe loc la bunul Dumnezeu! Dacă ăştia-s aşa de deştepți, de ce oare nu găsiseră pe altul mai deştept şi mai gospodar, da, asta chiar era o întrebare de care nu reuşeau să scape, deşi ştiau că Gîmpoi îl avea pe frate-su, fostul muncitor, la raion, dacă nu cumva chiar la regiune. Care fusese fugit la ruşi în timpul războiului şi se întorsese cu Tudor Vladimirescu, pe tanc, pînă la Bucureşti, după care fusese trimis aici să organizeze toată treaba asta cu Gospodăria.

Într-o noapte, pe cînd se odihnea după vizita obişnuită la Maria, Vasile Alui Mihai a dispărut şi el de acasă luat de Volga neagră. La el, cum stătea în afara vetrei satului, ajunseseră mai tîrziu. De cîteva ori, nu-l găsiseră, pentru că era plecat în cărăuşie. De alte cîteva ori, reuşise să stea ascuns în pod la Maria. Dar, atunci cînd în sfîrşit dăduseră peste el, lucrurile au mers prost. Au mers prost de la început pînă la sfîrşit. Degeaba încerca popa să-l liniştească, degeaba încercau tovarăşii să-l convingă. Îl luase pe nu în brațe şi nu-l mai lăsase pînă la sfîrşit. Ştia, şi spunea, una şi bună, casa lui, calul lui, căruța lui, livada lui şi nimic altceva. Stătuseră la el dinaintea prînzului pînă spre seară, cînd plecaseră mai obosiți decît el. Două zile nu se întîmplase nimic, crezuse chiar că l-au lăsat în pacea lui Dumnezeu ori a dracului, dar a doua seară, spre miezul nopții, maşina oprise scrîşnind din frîne în fața casei, doi bărbați intraseră, îl luaseră pe Vasile care, prevăzător ori nepăsător, se culcase iarăşi îmbrăcat, îl urcaseră în maşină, îi puseseră o bandă neagră pe ochi şi dispăruseră în noapte pe drumul spre regiune.

L-au purtat pe un coridor lung legat la ochi şi l-au aruncat singur într-o celulă plină de apă, mucegăită, cu un bec chior agățat în tavan şi un pat de fier fără nimic peste plasa împletită din arcuri de sîrmă ruginite. Nu ştia cîtă

vreme a trecut pînă l-au luat prima dată, l-au purtat iarăşi pe coridor, l-au urcat nişte scări şi l-au instalat pe un scaun la un birou, i-au legat mîinile în nişte chingi de piele de spătarul acestuia, în vreme ce o lampă puternică îi strivea ochii. De partea cealaltă se auzea două voci, dar nu reuşea să vadă pe nimeni, atît de puternică era lumina lămpii. O vedea, îi străpungea pleoapele, dacă încerca să le închidă. Nici nu mai încerca de la o vreme, pentru că se trezea, dacă închidea ochii, banditul de el, că aşa îi spuneau, se trezea pălmuit de i se izbea capul nu doar de spătarul scaunului, ci şi de marginea mesei negre. Nu l-au convins prima oară şi, după vreo jumătate de zi de bătăi şi ameninţări, l-au cărat înapoi la subsol. Nici nu înţelesese nimic. Nu-l întrebau decît foarte rar de Gospodărie, în schimb îi ziceau că plecase la război împotriva orînduirii sovietice. Dar el nu plecase de plăcere, nici de capul lui, ci pentru că îi venise vremea şi fusese mobilizat. Apoi, îi aminteau, de parcă el n-ar fi ştiut, că avea portretele reacţionarilor pe perete. Nu se prea înţelegeau şi mai primea cîte un lat de palmă peste faţă. Una din voci părea mai blîndă, dar parcă şi loviturile mai violente, mai simţite veneau tot dinspre partea aceea. În vreme ce zăcea făcut covrig pe pat, cu ochii închişi, dureroşi de la lampa din camera de anchetă, i-au băgat în celulă o bucată de pîine neagră şi o ceaşcă cu apă. A mîncat pîinea încet, a băut puţină apă şi restul a lăsat-o pe mai tîrziu. Simţea, ştia că o să mai dureze, nu se putea termina aşa de simplu. A trecut din nou un timp nemăsurat. Nu ştia cînd e zi şi cînd e noapte, becul chior era aprins în permanenţă şi nu era nici o fereastră care să dea în afară. Mai primise de două ori bucăţile de pîine şi cana de apa, dar nu ştia la ce interval. Cînd l-au luat iarăşi, l-au dus într-o altă încăpere, mobilată boiereşte, cu două fotolii de culoare vişinei putrede. Pe un fotoliu era un fel de bunic sfătos, care i-a făcut semn să se aşeze pe celălalt. Între ele, între ei, o măsuţă de aramă, pe care erau aşezate un ceainic, o zaharniţă şi mai multe ceşti frumoase de porţelan. Bunicul l-a servit cu ceai – nu mai băuse aşa un ceai din vremea războiului! – şi i-a vorbit vreo oră, fără să-l întrebe aproape nimic, cu un accent rusesc nu foarte pronunţat. De fapt, vorbea chiar bine româneşte, poate era basarabean ori, mai degrabă, un rus care a trăit multă vreme în Basarabia. Nu prea a înţeles rostul acelei întîlniri, bănuia însă că rusul, ori ce-o fi fost el, voise să-l cîntărească, să-l măsoare. La sfîrşit, au venit cei doi gardieni, bunicul l-a condus pînă la uşă, i-a dat mîna la plecare şi i-a zis să se gîndească bine la ce are de făcut. Credea că merge înapoi în celulă, dar s-a trezit condus cu ghionturi repezi în direcţia opusă. L-au băgat într-o cameră mai mare, cu tot felul de instrumente metalice pe mese şi pereţi. În dreapta camerei, era un fel de cuşcă de lemn înaltă de-un stat de om înalt, cu găuri în pereţi, ca pentru aerisire. Au deschis uşa acesteia, care era peretele din faţă, şi l-au împins înăuntru. N-a înţeles pînă n-a simţit primul cui cum îi zgîrie coasta. Pe dinăuntru cutia era căptuşită cu cuie de aceeaşi dimensiune, de douăzeci, ba nu de douăzeci şi patru, şi-a zis el, care mai ţinea minte că

taică-su, săracul, ca şi bunicul, ca şi toți pînă la Pavel, fuseseră lemnari. Trebuia să stai nemişcat în această cutie, dar nu aveai cum, pentru că picioarele oboseau şi refuzau să te mai sprijine şi atunci te rezemai şi cuiele îți pătrundeau în locul de sprijin. Mai întîi cedase piciorul rănit, apoi şi celălalt, neputînd suporta singur toată greutatea trupului obosit. Cît o fi stat acolo? Nu ştie. Nu ştie nici măcar dacă, în cele din urmă, a murit, a adormit ori a leşinat urlînd.

Era oare Maria cea care-l oblojea cu pînza muiată în oțet ori Liuba? Parcă era şi una şi cealaltă, îşi schimbau chipul înainte de a se hotărî. Acum e Liuba care se dezbracă repede şi chicotind, apoi îl dezbracă pe el scoțînd chicote şi mai nelinişţite. De la Liuba şi Marusia, învățase chestia cu mîngîiatul îndelung al femeii înainte de a o pătrunde, înainte de război nu ştia asta. O făcea repede, se îmbrăca şi-şi lua de-o grijă. Era, totuşi, Liuba, nu Maria, nici Marusia. Înainte de a se întîmpla altceva, de a se petrece ceea ce credea că trebuie să se petreacă, deschise ochii, urlînd de usturimea insuportabilă. Un gardian tînăr şi voinic îi curăță rănile de pe tot corpul cu o bucată de pînză înmuiată în oțet. Nu vrea să-l chinuie, lucrează ca un automat, încercînd să nu sară vreo împunsătură. Apoi, ia o cutie cu o unsoare galbenă şi-i unge rană după rană. Nu mai ustură, parcă alifia asta alină durerea. După ce termină, îi dă izmenele şi cămaşa. Şi le pune. Gardianul îi aduce o fiertură greu de recunoscut şi o bucată de pîine. Soarbe încet fiertura direct din farfurie, cum beau ruşii ceaiul, dar nu se poate atinge de pîine. Cu degetele tremurînd, culege de pe fundul farfuriei nişte bucăți de legume. Cînd iese, gardianul îi face semn să ia pîinea şi s-o bage în buzunar. O bagă, bîiguind ceva ce nu înțelege nici el. Nu poate merge, se clatină în toate părțile, ori parcă podeaua, pămîntul se mişcă. Gardianul îl sprijină şi el geme de durere. Tot corpul pare o rană în erupție. Ajung la celulă, gradianul o descuie şi intră amîndoi în cameră. Îi lasă sticla de oțet, cutia cu alifie şi o bucată de cîrpă curată de bumbac. Ca prin somn, aude cum îl învață să-şi oblojească rănile de două-trei ori pe zi. Ca şi cum el ar mai şti cum trec orele, zilele şi nopțile. Nu ştie nici cum să se aşeze pe pat, ca să nu-l doară. Pînă la urmă, pune haina jos lîngă pat, se aşează în genunchi pe ea, se sprijină cu mîinile de marginea patului şi stă aşa nu ştie cîtă vreme. Adoarme, dar se trezeşte urlînd, pentru că alunecase prin somn şi se lovise la răni de podea. Or fi trecut cîteva ore îşi spune, aşa că se dezbracă, îşi spală împunsăturile strîngînd din dinți şi gemînd în surdină, apoi le oblojeşte cu alifia galbenă, mirosind cumplit, dar care alină durerea, parcă mîngîie rănile. Îşi pune haina pe marginea dinspre perete a patului, se urcă cu greutate în pat şi încearcă să se stea rezemat de perete. Nu e uşor, dar totuşi reuşeşte să suporte atingerile. Stă aşa cîteva ceasuri, timp în care a mestecat încet şi bucata uscată de pîine. S-a trezit pentru că simțea o durere în umăr.

În celulă, un gardian, altul mai slab şi mai vîrstnic, şi un bărbat în halat alb care îi spune să se dezbrace pentru control. Se dezbrăcă încet, doctorul îl consultă pe tot trupul, îi pune ceva albastru în cîteva locuri, făcîndu-l să urle de usturime, dar mai plăcută i se pare dispariția acesteia după cîteva secunde. Doctorul îi spune că e bine, că rănile nu se infectaseră. I-a lăsat sticluța cu lichid albastru şi i-a spus s-o folosească în locul oțetului numai dacă observă că înțepăturile se umflă, se albesc, se infectează. În celelalte părți, să folosească doar alifia. I-a mai spus c-o să-l mai viziteze, dar asta nu s-a întîmplat, pentru că se trezise din nou cu gardianul cel slab în celulă, care i-a dat şi celelalte haine, l-a pus să se îmbrace, l-a condus afară, unde lumina soarelui l-a orbit de a trebuit să se tragă la umbră cu ochii strîns închişi. A stat aşa nici nu ştie cît, întredeschizînd cu teamă ochii, pînă ce i s-a părut că s-a obişnuit cu lumina, că o poate suporta. Nu era nimeni lîngă el, s-a uitat de jur-împrejur şi a luat-o încet spre gara din marginea oraşului. Nu-l oprea nimeni şi nu-i venea să creadă că a scăpat. Dar scăpase, aşa credea, aşa voia să creadă. Şi nu cedase, nu se lăsase lămurit, îşi spunea în minte, cuprins de un fel de calmă jubilație. În fond, chiar dacă plin de împunsături, cu fața tumefiată de la loviturile de pumn şi palmă, trăia şi mergea liber spre casa lui, spre gospodăria lui, spre calul lui.

Drumul pe jos de la gară nu fusese uşor. Se simțea sfîrşit, îl durea piciorul beteag, i-ar fi prins bine o țuică, şi nu mai avea răbdare pînă acasă. Drumul său oricum trecea prin mijlocul satului. Dar, cînd să intre în cîrciumă, auzi gălăgie dinspre ateneul sătesc, dinspre căminul cultural cum i se spunea acum. Se apropie încet şi se rezemă lîngă unul din multele geamuri acoperite cu perdele groase ale sălii mari. Copiii de şcoală cîntau un cîntec cu nişte vorbe foarte curioase, pe care nu le mai auzise niciodată:

„Hai să facem o gospodărie
colectivă
şi la noi în sat!
Viața să ne fie
mai bogată
traiul să ne fie
îmbelşugat!”

Era ciudat cum accentuau aceste cuvinte pe care sigur nu le puteau înțelege, cum nici el nu le înțelegea prea bine pe toate. Ce naiba pot înțelege nişte țînci despre Gospodărie, cînd nici el nu înțelesese nimic nici măcar după

toată săptămîna asta de chin? Asta să fie Gospodăria, din cîntec? N-ar fi avut nimic împotrivă, doar că nu înțelegea cum devii mai bogat cînd îți iau totul, nici dincotro o să vină peste ei belşugul, mai ales pe seceta asta care nu se mai termină. Dar cîntecul nu se terminase, după o scurtă pauză, venea un fel de pasaj mai degrabă recitat, ca o poezie, decît cîntat, copiii ridicîndu-şi şi coborîndu-şi vocile, după nişte reguli probabil învățate dinainte:

„Şi-n gospodăria mare
A intrat şi moş Mardare,
Cu Frusina, baba lui,
Şi i-au zis chiaburului:
Măi, chiabure janchinos,
Dă-te de pe cracă jos,
Geaba umbli să ne-nşeli
Cu minciuni
Şi amăgeli!”

Apoi, iar au început partea cîntată, ca un fel de refren, şi iar pasajul recitat, şi aşa mai departe fără să se mai oprească. Păreau că nu se vor mai opri niciodată. Vasile asculta cîntecelul şi i se părea complet nepotrivit, dacă nu de-a dreptul mincinos. Moş Mardare, săracul, murise dinainte de război, pe baba lui n-o chemase Frusina, ci Elena, iar pe aici despre chiaburi nici nu putea fi vorba. Cine să fie chiaburul, poate el, cu livada sa, cu calul său şi căruța sa? Nu merge. Şi totuşi, cînd au ieşit în fugă rîzînd şi hîrjonindu-se pe uşa căminului, copiii strigaseră spre el „chiaburule”! „Măi să fie, iaca m-am ajuns”, îşi zise îndreptîndu-se spre casă. Mai degrabă e chiabur Gîmpoi, cu tot ce furase de la ceilalți de cînd începuse treaba cu Gospodăria. Parcă nici să intre în cîrciumă nu mai avea poftă. Țuica lui oricum e mai bună, mai curată şi mai sigură. A băut jumătate de litră, s-a dus la Maria să-i spună că s-a întors dar nu era acasă, s-a reîntors, a mai băut o jumătate de litră şi a adormit ca un buştean prăbuşit în pădure. De-abia se lăsase seara, dar nu s-a trezit pînă aproape de prînz a doua zi, cînd Maria îl scutura de umăr. I-a verificat rănile, l-a şters pe ici pe colo, l-a oblojit cu alifia galbenă şi l-a pus să-i povestească. Dar Vasile era pur şi simplu mut, nu putea povesti nimic, îşi amintea totul, chiar dacă precum printr-o ceață deasă, dar nu-i venea să vorbească despre asta. Îi era pur şi simplu lehamite şi dădu plictisit din mînă. Maria l-a lăsat în legea lui şi a plecat spunîndu-i că-l aşteaptă cu masa. A adormit înapoi. S-a trezit spre seară, s-a spălat afară, cu apă de-abia încălzită, în balia de lemn, şi-a schimbat hainele şi a luat-o pe jos, nu ca de obicei în căruță, spre casa Mariei, fredonînd în derîdere cîntecul ce-l

auzise cu o zi înainte. După masă, a luat-o pe Maria mai grăbit decît de obicei, parcă în silă i se păruse şi lui, nu doar ei, iar la plecare i-a spus că de-acum nu mai vine la ea, pentru că nu vrea să-i facă şi ei vreun rău. Nu a ascultat răspunsul pe care voia să i-l dea Maria şi s-a dus țintit, cu paşi mari şi repezi, acasă, acasă la el, cum îşi spuse în gînd.

După vreo două zile s-a trezit cu Gîmpoi şi doi tovarăşi la poartă. S-a închis în casă şi s-a încuiat acolo, de cum i-a văzut dînd colțul drumului. Cînd au început să izbească în uşă cu pumnii şi picioarele, a pus mîna pe topor, a deschis şi i-a amenințat că le sparge țestele pînă au luat-o la fugă amenințînd din curte. Au mai venit din cînd în cînd vreme de vreo două săptămîni, au citit inscripția NU SEMNEZ, pe care-o scrisese cu păcură pe o scîndură şi-o bătuse în cuie de poartă şi au plecat. I-au trimis neamurile ca ambasadori, dar cînd a aflat cu ce gînduri veniseră, i-a dat afară şi nu i-a mai primit de-a pururi. Noaptea stătea la pîndă cu puşca pe care o ascunsese după război şi pe care ziua o îngropa cu multă grijă în pămînt, după ce o ungea şi o învelea în bucata de prelată cauciucată. Dădea cu frunziş şi paie peste locul proaspăt săpat, cum făcea pe vremuri în Rusia cînd îngropa minele din jurul taberei. Îşi mai luase un cîine, urmînd parcă îndemnul baladei. O bucată de vreme a fost linişte. Vasile îşi îngrijea livada, îşi curăța porumbiştea şi mai făcea cîte un drum la pădure, pentru unul ori altul. Apoi, a aflat că pădurea devenise a Gospodăriei şi nu mai are voie să care lemne de acolo decît pentru cei care aveau bonuri, dar bonurile se împuținau de la o zi la alta, iar lemnul era cărat cu camioane mari şi verzi nu se ştie unde, poate în Rusia, poate la fabrică, în oraş. Nici transporturi nu putea face decît cu autorizație, iar pentru aceasta trebuise să dea cotă mai mult de jumătate din țuica de anul trecut şi să amaneteze şi jumătate din recolta de anul acesta. Însă nu în țuică, ci în fructe, pentru că nu mai era nici un cazan de țuică în tot satul, că partidul pusese monopol de stat. A fost iarăşi secetă, al treilea an la rînd, iată că popa se înşelase cu apa cărată prin țevi electrice de la munte!, şi n-a scos mai nimic nici din livadă, nici din ogorul cu porumb. Se pregătea să taie vaca, cînd au venit şi i-au luat-o nu la turma Gospodărie, ci în contul datoriei pentru autorizație. Nimeni nu-i împrumuta nimic, pentru că nici nu ar fi avut ceva ori cine. Dacă nu i-ar fi lăsat Maria cîte o mămăligă, nişte cartofi ori fasole, cîte un ou ori o bucată de brînză şi cîteva cepe, din cînd în cînd, în spatele porții, ar fi murit de foame ori poate s-ar fi îmbolnăvit de la verzăturile pe care le mai aduna de prin pădure. Nici ciuperci nu erau, că nu plouase, nici peşti în rîu, care aproape secase, nimic. Nu regreta deloc că nu intrase, că nici cei care intraseră n-o duceau cu mult mai bine, le mai dădea de la dispensar untură de peşte pentru copii, dar el n-avea copii, cîteodată, la distanță de săptămîni, lapte praf în cutii ruginite, cu vopseaua căzută ori răzuită, ca să

creadă oamenii că era de la ajutorul sovietic, nu produse americane venite în anii de imediat după război şi nedistribuite, cînd cu planul, cu Marşăl ăla, ori cum l-o fi chemat, plan înlocuit aici cu cincinale sovietice, mult mai bune cum se vedea de jur-împrejur! Se uitase şi el la o cutie goală, găsită în praful drumului, şi putuse citi cu mare greutate, din cauza răzuielii, din fericire totuşi grăbite, cîteva cuvinte străine, dar cu litere româneşti, nu ruseşti. Era aşa cum crezuse el, laptele rămăsese de la americani, nu venea de la ajutorul roşu, ori cum îi mai ziceau ăştia cu Gîmpoi în frunte. De altfel, dacă m-ar fi întrebat, i-aş fi putut spune şi eu că laptele praf e american, pentru că-i auzisem într-o noapte pe mama şi tata vorbind în şoaptă despre asta. Eram destul de mic, dar deja înțelegeam despre ce era vorba, începusem să şi vorbesc stîlcit şi alintat. Cine ştie, poate pînă la urmă chiar vor veni, îşi zise în gînd, deşi, după atîția ani de aşteptare, Vasile îşi cam pierduse speranța, obosise, simțea că îmbătrîneşte, deşi era încă în floarea vîrstei.

Da, simțea că îmbătrîneşte, deşi era încă în floarea vîrstei! Într-o bună dimineață, se trezi devreme ca de obicei, se spală şi se primeni, apoi se aşeză la masă cu o foaie de hîrtie luată de la magazin împreună cu plicul cu stema RPR drept timbru, cu condeiul de lemn în mîna dreaptă şi călimara în partea stîngă a colii. Scria încet, cu grijă, gîndidu-se la fiecare cuvînt şi la cum se scrie corect fiecare cuvînt. Nu voia să se facă de rîs în fața autorităților, cu un prilej atît de însemnat. Era o cerere. O cerere prin care cerea politicos voie să plece în Australia, nu în America, care devenise duşmanca țării în vremea din urmă, ci în Australia, care era cel mai îndepărtat punct de pe hartă, să plece el, împreună cu calul său. Şi cu căruța sa. Credea că a făcut bine că nu ceruse să plece în America, toată ziua era vorba de imperialiştii americani, despre negrii explotați, „la New York, în loc de ciori/ negri în spînzurători” citise într-un ziar la cîrciumă, despre Coreea ocupată care lupta eroic cu agresorii americani. Era mai potrivită Australia, nu se spunea nimic despre ea nici în ziar, nici la difuzorul de lîngă sfat. A semnat cererea, a luat-o în mînă, în cealaltă a luat călimara şi a mers în grajd. Acolo, a ridicat piciorul drept din față al calului, a uns copita cu cerneală şi a apăsat-o cu grijă în josul foii de hîrtie, lîngă semnătura sa. Apoi, s-a reîntors în casă, a adăugat sub cele două semnături „Trăiască lupta pentru pace”, cum fusese învățat să facă cînd completase cererile pentru autorizație şi, ca să fie mai sigur, adăugă dedesupt şi lozinca pe care o auzise de 7 Noiembrie, cînd se sărbătorise Marea Revoluție din Octombrie, „RPR – URSS, bastion al păcii e!”. Nu înțelesese el cum se sărbătorea revoluția din octombrie în noiembrie, dar lozinca i se păruse numai bună pentru a da o greutate mai mare cererii sale. Pe aceasta, a împăturit-o cu grijă, a pus-o în plic, a lins lipiciul de pe margine cu limba, a lipit plicul, l-a adresat tovarăşului prim de la Bucureşti,

de la Comitetul Central, şi s-a îndreptat spre oficiul poştal. Pe drum, simțea cum inima îi tresaltă de bucurie, ori de uşurare, nici el nu ştia prea bine. Fusese salutat şi răspunsese la saluturi, salutase şi el cîțiva oameni, dar o făcuse automat, nici măcar nu băgase de seamă cine erau. S-a oprit gînditor în fața cutiei poştale albastre, stropită cu noroi cenuşiu-alburiu de maşinile în trecere, a răsuflat adînc, uşurat, şi a strecurat plicul prin crăpătura îngustă. I se păru că face altceva şi se ruşină. Dar chiar semăna cu alte crăpături, cum şi ceea ce făcuse el semăna cu alte gesturi de eliberare. O făcuse!, da, acum trebuia doar să aştepte răspunsul, aprobarea. Se gîndea cum naiba o fi şi Australia asta, că el nu ştia decît că acolo sînt canguri, care sar cu puiii ascunşi într-un fel de pungă de piele de pe abdomen, o pungă care se cheamă masurpiu sau marsupiu. Văzuse şi o poză cîndva, în copilărie. Dar îi plăcea cum sună, A – u – stra – li – a, Australia, Australia, Australia, A – u – stra – li – a, ei, da, pronunța numele exotic în gînd şi i se părea că suna foarte bine, trebuie să fie o țară frumoasă, nu se poate să nu fie o țară numai bună pentru el şi calul lui. Semăna cu Austria în care se născuse, că atunci cînd se născuse aici mai era Austria, şi ăsta nu era puțin lucru, într-un fel, plecînd de acasă, s-ar fi reîntors tot acasă. Austria şi Australia, doar două litere diferență, trebuie că seamănă între ele!

Dacă aprobarea n-a venit, răspunsul l-a primit chiar a doua zi înainte de apusul soarelui. Un GAZ verde-kaki a oprit la poartă, doi bărbați au intrat în curte, în vreme ce al treilea rămăsese la volan, l-au îndemnat prin gesturi să-şi pună paltonul, l-au prins de corp, i-au răsucit mîinile la spate, i-au pus cătuşele fără să spună vreun cuvînt, fără să-l întrebe ceva, i-au trîntit strîmb căciula pe cap şi apoi l-au urcat în maşină în mai puțină vreme decît mi-a luat mie să descriu toate aceste acțiuni succesive şi uneori concomitente, înjurînd numai fără convingere cînd a pornit maşina. În urmă, doar praful gros al drumului, ridicat de roțile grăbite ale maşinii şi nechezatul calului din grajd. Pe care, iată, nu-l ridicaseră, deşi semnase şi el cererea de emigrare. Calul, rămas singur şi legat în grajd, fără apă, s-a smucit nechezînd în legături pînă într-o dimineață, cînd Maria, trecînd pe acolo mînată de un gînd obscur, l-a auzit, i-a dat un braț de fîn şi o găleată cu apă, apoi l-a dezlegat şi l-a mînat spre grajdurile Gospodăriei. În mai puțin de două zile, armăsarul a reuşit să răstoarne o căruță, rupîndu-i osia, să lovească vreo doi îngrijitori cu picioarele din spate, să rupă un căpăstru iar, cumva în trecere, mai muşcase şi pe cineva de mînă. Voiau să-l sacrifice şi să-l trimită la păstrăvărie, cînd Maria le-a reamintit că nici Vasile, nici calul lui nu se înscriseseră GAC şi ar fi mai potrivit să aştepte să se limpezească lucrurile, ca să nu se trezească vinovați de distrugerea bunurilor altuia. Mai mult ca să scape de bătaia de cap şi de bătaia ei de gură, i-au dat voie să ia calul, să-l ducă unde ştie cu ochii şi să-l îngrijească. Au pus-o

să semneze chitanță că l-a luat în grijă, deşi nu era foarte clar de la cine şi ce luase, odată ce calul oricum fusese şi rămăsese al lui Vasile, chiar dacă despre soarta acestuia nu mai ştia nimeni nimic de la plecarea sa în GAZ-ul verde-kaki, aşezat cu mîinile legate la spate, între cei doi muți în scurte negre de piele.

Despre Vasile nu ştia nimeni nimic, nici măcar Gîmpoi, care zicea „las` că ştiu tovarăşii mai bine", şi nici nu avea să ştie nimeni vreme de peste cinci ani, cînd s-a întors, mai slab, mai îmbătrînit, cu dinții răriți, cu părul său des înjumătățit şi sur, cu şanțuri adînci săpate în pielea obrazului, îmbrăcat într-un fel de salopetă albastră foarte uzată şi cu ochii goliți, care parcă priveau dincolo de ființe şi lucruri. Nici atunci n-au aflat mare lucru, pentru că nu vorbea cu nimeni despre asta, cum în general nu vorbea aproape deloc decît, uneori, rareori, cu Maria, monosilabic, despre fleacuri, despre cele ale zilei. Şi-a curățat curtea şi grădina invadate de buruieni, a reparat casa pe unde nu avea încotro, a schimbat chiar şi o parte a acoperişului pe care crescuse iarba, şi-a recuperat calul, acum mai bătrîn şi acesta, dar încă în putere, ca şi Vasile, şi şi-a reluat viața de parcă n-ar fi fost plecat mai bine de cinci ani. Pentru o farfurie de mîncare, o traistă de făină ori un pui, ajuta pe oricine la orice muncă. Nimic nu i se părea greu, să repare un gard, să schimbe un acoperiş, să sape o fîntînă. Nu vorbea cu nimeni şi-l puteai crede mut dacă, uneori, la cîrciuma din sat, cînd se întrecea la băutură, ceea ce se întîmpla foarte rar, n-ar fi izbucnit, cîntînd mereu, cu voce sfîşietoare, acelaşi cîntec, ce începea cu versurile „Of, Bărăgan, Bărăgan/ te-am lucrat an după an/ fără pîine, fără ban" şi continua cam la fel. În acele zile, sau mai degrabă nopți, pleca doar cînd se închidea cîrciuma, clătinîndu-se încet spre casă, dar continuîndu-şi cîntecul pînă dispărea în noapte. Încă mi-l amintesc, plecînd, văzut din spate, aplecat uşor înainte şi clătinîndu-se nu în lateral, de la stînga la dreapta, ci mai degrabă din față în spate şi invers. Un fel de a te clătina rămas de pe malurile abrupte ale Canalului, după cum aveam să aflu de la altcineva care fusese şi el acolo, mai tîrziu, mult mai tîrziu, cînd începuse a se vorbi despre lucrurile astea, pentru că dăduse liber la vorbe succesorul liderului mort.

Dăduse liber succesorul, dar pe vremea lui a venit şi sfîrşitul lui Vasile, sfîrşitul calului, sfîrşitul poveştii. Totul ar fi putut continua aşa, cum se petreceau lucrurile de la cea de-a doua întoarcere a lui Vasile în sat. Se împăcase cu soarta, vremurile se împăcaseră şi ele cu el ca şi cu o ciudățenie care nu mai dăunează mersului prestabilit al lucrurilor. Nici măcar de autorizație nu-l mai întrebau, dar şi el ieşea tot mai rar cu căruța. Cotele dispăruseră şi nici ar mai fi avut ce să-i mai ia, chiar dacă nu ar fi dispărut. Dar, într-o dimineața, s-a trezit cu primarul la poartă, nu Gîmpoi, că acela murise accidentat de un tractor, cînd inspecta beat aria, celălalt nou, care i-a spus că trebuie să-şi dărîme

gospodăria şi s-o mute mai lîngă sat pentru că încurcă planurile de sistematizare a aşezării venite de la judeţ, că acum nu mai erau regiuni şi raioane, ci judeţe. Vasile părea să nu înţeleagă nimic, oricum n-a răspuns nimic, a dat numai din cap, a luat hîrtia de înştiinţare din mîna primarului, a rupt-o fără să o citească şi a aruncat-o pe jos, lîngă coteţul gol al porcului. Şi-a pus o haină groasă şi căciula şi a plecat spre cîrciumă. S-a căutat prin buzunare, a găsit cîţiva lei şi a cumpărat o jumătate de rachiu de mere pe care a început să-l bea în linişte. Pahar după pahar, dar cu înghiţituri mici şi rare, însoţite de la fel de rare fumuri din ţigările Mărăşeşti şi Naţionale, amestecate în acelaşi pachet, după cum le primise de la unul ori de la altul din cei pe care-i ajutase la vreo treabă. După ce a terminat de băut toată sticla, s-a ridicat încet de la masă, l-a salutat, pentru prima oară probabil, pe vînzător, care a rămas cu gura căscată cîteva clipe pînă a reuşit să răspundă, şi a plecat, clătinîndu-se ca de obicei în asemenea momente, spre casă. Deşi era tîrziu, l-am văzut de după gardul dispensarului, din spatele căruia îl pîndeam de cîte ori aveam ocazia. Îl vedeam cînd intră în cîrciumă şi rămîneam acolo, după şipcile noi, vopsite în alb strălucitor, oricît ar fi fost nevoie, ca să-l privesc clătindu-se singur la plecare. Cred că ştia că sînt acolo, pentru că se uita uneori fix unde mă aflam eu şi se încrunta. Sau mi se părea mie că se încruntă. Mă tulbura, mă fascina şi mă înspăimînta. Nu aş fi pierdut nici un prilej să mă uit după el, poate tocmai pentru spaima aceea plăcută, ca un fel de tremur, ce-mi cuprindea pieptul, sau stomacul, că nici acum, cînd m-am făcut băiat mare, cum zice bunica, nu ştiu prea bine să fixez locul sufletului. D-apăi atunci, cînd aveam doar vreo şapte-opt ani? Nouă? Mai degrabă, mai degrabă nouă.

Cred că trecuse de miezul nopţii cînd ne-au trezit urletele înnebunite ale cîinilor din tot satul. Dinspre ţarină, flăcări mari urcau spre înaltul cerului, iar fumul gros plutea pe deasupra satului purtat de un vînt viforos. Deasupra flăcărilor, Dumnezeu desenase cu altfel de flăcări un cal roşu, uriaş, în salt înainte nereţinut, ce semăna cu calul desenat de un pictor rus din Franţa, pe care aveam să-l văd mai tîrziu într-un album din biblioteca părinţilor. Un om uriaş călărea calul şi o căruţă cît un munte se ţinea legată în spatele lor. Chagall parcă îl chema pe pictor, iar calul de pe cer, din noaptea aceea, era exact la fel, nu mă înşeală memoria, pentru că nu l-am putut uita cu niciun chip şi nici nu l-aş putea uita în veci. Dar acest cal era lucrarea lui Dumnezeu, cum zicea ţaţa Marghioala, de poalele căreia mă prinsesem cu toată puterea şi nu le mai dădeam drumul. Semăna cu calul din albumul de mai tîrziu, doar că era mai mare, mult mai mare, foarte mare, aşa cum aveam să mi-l închipui, încă şi mai tîrziu, pe cel pe care voise să-l deseneze Dali în trupul Bărăganului, al acelui Bărăgan care fusese locul surghiunului lui Vasile, ca să ne aducă turişti spusese pictorul, dar nu reuşise să se înţeleagă la preţ cu succesorul. Ăsta e un cuvînt pe care-l ştiu de la tata, de

multă vreme, de cînd murise tătăcul şi venise ăsta nou, succesorul, alt succesor, că peste tot vin succesori cum aveam să aflu, pe care-l văzusem, cînd coborîse din tren în gara din oraş, şi care n-avea mustață deasă ca Tătucul, ci chelie, o chelie pe care o ştiam din poze, char dacă atunci, în gară, era acoperită cu pălăria. Mai tîrziu, mult mai tîrziu, aveam să aflu că la Kremlin era regula păros – chelios, care nu se încălcase niciodată. La Bucureşti, doar Chivu, yoghinul cum i se zicea, că-şi dăduse singur şutul în cur cînd venise succesorul, doar Chivu fusese chelios, restul păroşi. Dar, acum, stăteam în noaptea luminată de flăcări şi priveam uriaşul cal roşu care galopa cu tot cu călărețul său în legea lui către cer, către înaltul cerului.

Cît a mai fost noapte, a ars tot, şi casă, şi grajd, şi claia de fîn, pînă şi coteţul gol, din chirpici, al porcului. Nici urmă de Vasile, de cal ori de căruță. Oamenii zic că i-a mistuit focul de tot, de n-a mai rămas nici urmă de urma lor, de parcă nici n-ar fi fost, nici un os, nici un nasture de la haine. Dar eu ştiu, numai eu ştiu că Vasile şi-a luat calul şi căruța, a încărcat-o numai cu cele trebuincioase şi a zburat în Australia. Ştiu asta sigur, pentru că în buzunarul meu stă cuțitul cu plăselele din os, doar uşor afumate, nu arse, pe care-l văzusem cînd săpase fîntîna din fața dispensarului, cînd îl scosese să-şi taie pîinea şi slănina într-o pauză, pe care voisem să-l iau, dar nu reuşisem, pentru că mă prinsese uşor de mînă cînd tocmai mă pregăteam să-l apuc. Şi țața Marghioala ştie, că am auzit-o într-o seară plîngînd în bucătărie şi întrebînd „unde-ai plecat aşa departe, Vasile?”. Dar în dimineața de după noaptea focului şi a uriaşului cal de foc zburînd pe cer, găsisem cuțitul exact în locul în care stăteam de obicei la pîndă, învelit în bucata de muşama verde, ca de obicei cînd îl scotea Vasile din buzunar. Şi nu-l pusesem eu acolo, pentru că nu reuşisem să-l fur, asta e sigur. Şi acesta era un semn pe care mi-l lăsase cînd îşi luase calul şi căruța, cînd dăduse foc casei şi cînd plecase în zbor înalt spre Australia lui. Şi, poate, odată voi ajunge şi eu acolo şi voi afla sfîrşitul poveştii, sfîrşitul adevărat al poveştii. Deja ştiam că va trebui cîndva să-i spun povestea aşa cum a fost, drept plată pentru darul ce mi-l lăsase la plecare, dar pe care-l privesc, acum, lîngă mîna mea stîngă, în vreme ce-i reconstitui povestea, după notițele făcute atunci, întîia oară cînd am dorit s-o reconstitui, din amintirile supraviețuitorilor şi nu reuşisem să trec de o biată schiță rapidă şi incompletă. Dar, poate, de data asta a avut mai mult noroc, poate am avut mai mult noroc, mai multă răbdare şi poate am căpătat o memorie mai ascultătoare şi mai precisă odată cu trecerea timpului. Că nu poți, că nu se poate să nu întorci darul prin dar.

Septembrie-octombrie 1978 – ianuarie 2003

O scrisoare sosită din cyberspațiu

despre dragostea unei femei de dinaintea inventării internetului, laolaltă cu cîteva comentarii ale destinatarului, care se întîmplă să fie chiar autorul acestor rînduri, dar numai dacă putem avea încredere în întîlnirea fortuită dintre două serii de amintiri foarte tîrzii

Avertisment

Acesta nu este un text literar, ci relatarea unei persoane căreia, cîndva, i s-a întîmplat ceva esențial, sau cel puțin aşa crede respectiva persoană, o femeie, pe care autorul a cunoscut-o şi, în ciuda a ceea ce pare să-şi imagineze persoana, nu a uitat-o. Nici pe ea, nici întîmplarea, expulzată undeva în ungherele memoriei, de unde a ieşit pe neaşteptate la lumină, după mai bine de cincisprezece ani. Şi a ieşit la lumină prin intermediul a două „surse vii" în acelaşi timp. Este vorba, prin urmare, despre un accident datorat memoriei involuntare metamorfozat, printr-un straniu rapel temporal, într-un act de memorie voluntară. Efectele de stil, cîte sînt în scrisoarea care urmează, nu-mi aparțin, ci aparțin în întregime persoanei, personajului sosit din trecut prin intermediul unui mijloc de comunicare mai degrabă aparținînd viitorului, în prezent bucurîndu-se de el numai anumite persoane privilegiate, fie acestea anacronice, fie ucronice, fie futuriste, fie pur şi simplu transcronice, ca şi cum ar avea acces la un fel de Aleph borgesian. Cît priveşte partitura autorului, vede oricine, adică orice cititor care nu se lasă cotropit de rea-credință ori indus în eroate de lipsa de atenție, că nu am încercat nici eu să fac literatură, ci m-am mulțumit doar să adaug destul de parcimonios cîteva precizări spațio-temporale, circumstanțiale care-va-să-zică, în legătură cu textul de bază. Şi nici asta nu aş fi făcut-o dacă, odată cu vîrsta, n-aş fi bîntuit de un fel de un blestemat şi excesiv scrupul al preciziei, al exactității, în care-mi place să văd nu doar forma supremă a onestității autorului, a oricărui autor, ci şi pe aceea a oricărei ființe umane demne de a purta acest nume.

Relatarea sosită din cyberspațiu

„Totul a început în dimineața unei zile despre care atunci doar începeam să simt că urma să schimbe pentru totdeauna ceva din ceea ce filosofii, în înțelepciunea lor, numesc atitudinea față de lume, viață şi evenimentele acestora. Învinsă, răpusă practic de oboseala unei nopți petrecute în tren, şi îți aminteşti trenurile de pe vremuri, de întîmplările serii, cu tot cu scena bulversantă şi burlescă la care am fost protagonişti şi, mai ales, de alcoolul în exces, am adormit pe jos, pe covorul din dormitor, îmbrăcată doar în acelaşi minunat costum de baie dintr-o singură piesă, pe care mi-l procurasem cu dificultate şi pe care mi-l sfîşiaseşi cu foarte mult talent peste noapte. M-am abandonat

unui somn adînc, fără vise, plumburiu, dar chinuitor: mă domina un nelămurit sentiment de teamă. Ştiam că povestea începută nu s-a încheiat, că nu clarificasem de fapt nimic, dar nu reuşeam să-mi imaginez urmarea şi nesiguranța asta mă speria.

M-ai trezit în zori (era cenuşiul ăla murdar dinaintea răsăritului de soare), brutal, trăgînd de mine şi urlînd: mă întrebai nesigur dacă mi-ai făcut într-adevăr ceva în seara/noaptea precedentă, că nu reuşeai să-ți aminteşti nimic. Frumos, nimic de spus, şi-mi vorbisei atît de pasionat, deşi bîlbîit de la băutură, despre farmecele mele tulburătoare. Recunosc însă că fusesei mai bun la vorbit decît la restul, începînd chiar cu ținutul pe propriile tale picioare. O. plecase de acasă împreună cu cei din urmă musafiri, acuzîndu-te de o „trădare" de care tu nu îți aminteai să o fi comis şi pentru care nu te simțeai deloc vinovat. Şi, cum eu ți-am confirmat, năucă încă de nesomn, faptul că între noi nu se întîmplase nimic, nu pentru că tu n-ai fi vrut, ci pentru că s-a opus alcoolul de toate felurile, pe care-l băusei în cantități industriale, te-ai gîndit că e momentul s-o facem neapărat şi neîntîrziat, că doar n-o să rămîi un demagog, drept pentru care am reînceput lupta noastră surdă, de data asta într-un alt context, nemaiexistînd nici o oprelişte, că doar eram numai noi doi în toată casa, iar urechile indiscrete puteau aparține eventual doar vecinilor. Ai încercat să-mi sfîşii din nou hainele (sau ce mai rămăsese din ele) dar, de data asta trebuie să recunosc că s-a petrecut ceva, ca un declic, o comutare undeva în mine: mi-a plăcut! Nu ştiu dacă gîndul de a mai salva ceva din costumul de baie, indiferența oboselii ori nebunia momentului, m-au determinat să mă dezbrac singură, cu grijă şi să rămîn goală în fața ta, pasivă, dar curioasă să văd urmarea filmului la care încă nu simțeam că particip decît ca spectatoare. Nu ți-au trebuit nici ție mai mult de cîteva secunde pentru a-ți scoate tricoul şi aceiaşi pantaloni de trening, de care te debarasai atît de rapid, de des şi de inutil peste noapte, de parcă erai personajul unui film comic din vremea cinematografiei mute, după care ne-am aşezat amîndoi, goi şi cumva puri şi nevinovați, la taclale, direct pe covorul din sufragerie, cu spatele sprijinit de canapea şi genunchii ridicați. Am fumat şi am vorbit, din ce în ce mai exaltați, despre iubirile noastre. Despre istoria lor şi mai ales despre cele ale prezentului. Tu erai îndrăgostit de o femeie de treizeci şi ceva de ani, nefericită, inocentă şi plină de dragoste, spre care făceai naveta sub pretextul lecturilor la Marea Bibliotecă, pentru că doar acolo puteai găsi sursele cele mai bune nenumăratelor tale proiecte, iar eu de iubitul meu de atunci, soțul meu de acum. Între timp, probabil, te-ai mutat spre vîrstele mai fragede decît a ta. Am rîs, am plîns şi ne-am împărtăşit din gîndurile noastre rătăcite, luminoase şi haotice. Îmi aduc perfect aminte de surpriza descoperirii unui bărbat, tu, mai sensibil, chiar vulnerabil şi mai puțin misogin decît cel pe care îl ştiam ori, mai precis, îl bănuiam, cum teama şi complexele în fața personalității sale „gigantice" au dispărut, cît de relaxată m-am simțit şi

cum vibram de emoția descoperirii şi cît de minunată mi se părea viața în acea dimineață cenuşie. Nu erai foare treaz nici atunci, aveai o buimăceală care te făcea să te repeți şi să ridici vocea, şi asta mă întrista puțin încă de pe atunci. Da, vorbeai mult şi repede şi exaltat şi-ți schimbai foarte des dispoziția, deşi păstrai un fel de consecvență de fond.

Tu ai fost cel care ai început să mă săruți, dar cumva împleticit şi neconvingător, fără patima pe care, recunosc, mi-aş fi dorit să o simt, ceea ce mi se întîmpla era departe de a fi un preludiu perfect, şi chiar dacă eu nu mai făcusem de foarte multă vreme dragoste, nu simțeam nici un fel de dorință sau atracție față de tine şi cumva îmi era chiar ciudă…eram încă eu cea veche, plină de fumuri şi vise de adolescentă întîrziată, care nu ştia că dragostea „se trăieşte" în interior şi nu e un rol pe care să-l joci pe o scenă pentru cei dinafara ta. Nu ştiam prea multe şi nici nu-mi dădeam seama cît de repede aveam să descopăr noile adevăruri.

Mai ştiu că atunci, brusc, mi-am adus aminte de un alt episod, cînd o coală de hîrtie lăsată în maşina ta de scris, mai mult în joacă, conținea un început de declarație „... te iubesc…". O scrisesem cu mai puțin de doi ani în urmă, iar tu, înspăimîntat, ai mototolit hîrtia în pumni, aruncînd priviri speriate în jur, ca nu cumva să te vadă T., care, fără ca tu să ştii, se săruta pe furiş cu O. în bucătărie. (Am impresia că ți-am mai povestit toate astea cîndva, într-o epistolă pe hîrtie de prin anul de grație 89, cred, poate înainte, poate după evenimente). Acum, totul pare un minunat film de Almodovar, melancolic, ironic şi burlesc, dar atunci era încă atîta durere în mine…mi-am amintit şi de mila care m-a cuprins față de reacția ta fricoasă ta, panicată, de iepure speriat de lumina lanternei, dar atunci nu îmi era de fapt prea clar motivul nemulțumirii mele, totul se petrecea în subconştientul meu, nelămurit şi, mai ales, de neacceptat.

Acum citesc *Pădurea norvegiană* şi fără să vreau am asociat personajele cu cele din povestirea ta erotica. Poate ne-am asociat şi pe noi cei de atunci ori noi cei din povestirea ce nu are legătură cu noi. Nu credeam că mă doreşti cu adevărat, dar cînd ai început să mă pipăi cu sălbăticie nu mi-a mai păsat, ți-am răspuns la fel, aşa cum nu o mai făcusem cu nimeni niciodată: te-am muşcat adînc de umăr, cu gîndul prostesc de a te trezi, ai gemut sfîşietor şi asta m-a stîrnit parcă şi mai mult, mi-am înfipt unghiile în pielea ta, ți-am zgîriat spatele, abdomenul, m-am aplecat peste tine într-o poziție dominatoare şi te-am sărutat pentru întîia oară cu adevărat, hohotind în plîns, cu patimă şi furie şi dor şi disperare, simțeam sîngele pe buze şi pe limbă, nu mai conta nimic, am înțeles că întreg trecutul şi viitorul nostru comun se concentra acolo, în acea clipă ireală, foarte concretă, foarte vie. Te muşcam şi îmi răspundeai muşcîndu-mă, mîna ta mi-a cuprins brusc sexul, ai pătruns cu degetele în mine, m-a durut şi am gemut şi eu, apoi te-ai calmat şi m-ai mîngîiat schimbînd ritmul ca un dirijor care-şi simte cu adevărat orchestra. Am plîns şi

am lăsat dragostea să mă cuprindă şi atunci am recunoscut fără nici o umbră de îndoială clipa unică, neaşteptată şi irepetabilă a iubirii, a dăruirii mele totale pentru tine: totul era pur, clar, simplu şi transparent, eram lucidă de parcă aş fi fumat iarbă, eram în trecut şi eram acolo, cu tine, am simțit şi am ştiut că te iubeam şi a fost minunat să mă simt pentru întîia oară Femeie. O scriu cu majusculă, dar nu e nici laudă, nici pentru mine, nici pentru tine, e doar o constatare care trebuia făcută.

Acum ascult *C'est la vie* cu Emerson, Lake & Palmer – îți mai aminteşti cît ascultam discul acela aproape tocit? – şi mi se pare că viața îmi oferă din nou un dar minunat (coincidență? lecție?). Întotdeauna muzica te trimite acolo unde trebuie, mai bine decît orice efort voluntar de reamintire. Ți-am mîngîiat la rîndul meu sexul inert, îmi plăcea să-l simt trezindu-se, nu pentru că aş fi vrut să profit de el, dar îmi plăcea efectul pe care îl produceam, stimulam viața, căci despre viață era vorba, îți controlam şi eu corpul, nu mă controlai doar tu pe mine, ți-am cuprins testiculele în palme, deşi ştiam că e inutil şi poate aberant totul, era ca şi cum aş fi zîmbit unui orb, totuşi, totuşi am continuat, te-ai întins pe canapea, te-am mîngîiat cu pletele pe tot corpul, mi-am plimbat vîrful limbii pe corpul tău, pe coapse, pîntec, şolduri, priveai în gol extatic, foarte prezent şi absent în acelaşi timp, mă stîrnea privirea ta, ochii tăi larg deschişi, gemeai, mă trăgeai cu mîinile spre tine, îmi căutai din nou sexul, îmi sărutai sînii şi îmi spuneai gîfîit "M., vreau să te f…" şi încă ceva care abia atunci am înțeles, sau poate de-abia acum înțeleg, şi anume că toate astea ar fi trebuit să se întîmple demult şi că tu ai fost un prost atunci, demult şi de aceea nimic nu se mai poate schimba, pentru că toate lucrurile din lume au momentele lor privilegiate, faste.

Chiar dacă faptic aproape neîmplinit, totul fusese de fapt spus, simțit şi trăit. Te-am lăsat întins pe canapea, prăbuşit parcă într-un somn treaz adînc ca moartea, m-am îmbrăcat şi m-am apropiat din nou de tine pentru despărțire. Ai deschis ochii. M-am aşezat pe covor, am fumat amîndoi din aceeaşi țigară, m-am aplecat asupra ta şi te-am sărutat pentru întîia (sau ultima?) oară fără violență, fără pasiune, fără consecințe, cu multă gingăşie, cu nesfîrşită tandrețe – aveam buzele umflate, plesnite, dureroase, însîngerate, ca şi tine, de altfel, iar tu mi-ai răspuns luîndu-mi mîna şi sărutîndu-mi-o şi păstrîndu-mi-o îndelung lipită de buze. Şi m-ai privit lung şi trist şi-mi părea rău pentru tot ce-am ratat amîndoi din teamă, din spaimă de complicații, din nebăgare de seamă, din prostie.

Am părăsit casa ta şi viața ta pentru totdeauna – o ştiam chiar atunci şi m-am alintat poate pentru ultima oară, lăsînd tristețea să pună stăpînire pe mine. Lîngă blocul tău, era o cale ferată, m-am culcat lîngă şine, pe iarbă, în şanț; eram uimită, obosită şi înfrîntă, dar nu umilită: povestea nu era rotundă, nu era împlinită, era imperfectă: mă temeam de gîndul la „ceea ce a fi putut să fie". Îmi era frică de nostalgia ce m-ar fi putut cuprinde şi care, uneori,

avea să mă cuprindă, cum aveam să aflu. Din nou, complexul meu de superioritate mi-a dat tîrcoale, însă de data asta nu l-am mai lăsat să prindă corp, l-am retezat fără ezitare, am plîns doar pentru toți anii irosiți, ştiind că, într-un fel, am rupt definitiv cu toată jelania, cu întreaga smiorcăială asupra trecutului. Aşa credeam, aşa voiam să fie. Şi aproape aşa a şi fost. Am părăsit oraşul, iar după nici o săptămînă făceam minunat dragoste, pentru întîia oară, cu iubitul meu.

Poate nu îți aminteşti, dar ceea ce te-a şocat şi, probabil, atras, provocat la mine în acea zi, în acea trecere între zile, era noul meu „look”: slăbisem enorm, aveam un bronz tropical impecabil, iar ochii îmi străluceau intens pentru că eram fericită: purtam în mine starea aceea de plinătate, de plenitudine cum ar zice prețioşii, de „îndrăgoste ală”, o stare care-i face pe oameni să pară mai frumoşi şi care e uşor de recunoscut, pentru că pur şi simplui îți sare în ochi – iubeam atunci de foarte puțină vreme şi eram iubită.

Îți scriu, după atîția ani, despre asta ca să-ți fac în dar o amintire pe care sînt aproape sigură că nu o ai, deşi îți aparține şi ție în aceeaşi măsură ca şi mie: cîndva, demult, cred că era, ştiu că era la sfirşitul lui iunie 1986, o femeie tînără şi frumoasă te-a iubit cu adevărat pentru o clipă. Dar clipa e măsura lumii, spuneai tu! Şi ea, clipa aceea, clipa aceasta, ca un fel de Aleph borgesian cuprinde totul, tot timpul şi întreaga lume. Îmi amintesc şi acum excitația cu care vorbeai despre Borges oricui, cum mi-ai inoculat microbul fantastului argentinian şi mie, care la început, printr-un fel de boală a adolescenței, boală ce se manifesta în fel şi chip, am încercat să rezist. Da, mi-ai lăsat două amintiri, două urme de care nu mă pot elibera, şi nici nu mă vreau eliberată, aceasta desigur şi Borges. Dacă sînt cum sînt acum, şi nici eu nu ştiu prea bine cum sînt, şi nici nu contează cum sînt, asta se întîmplă şi din pricina acestor două urme. Între a-ți mulțumi şi a te blestema, cred că este mai potrivit să te felicit, pentru felul în care ai reuşit să-mi spargi carapacea de țestoasă foarte tînără, insuficient conturată şi foarte încăpățînată.

Poate că, la bătrînețe, deşi îmi este peste putință să mi te imaginez bătrîn, ar fi un fel de oximoron, parcă aşa se cheamă, într-un moment de nostalgie, vei fi mîndru şi fericit să povesteşti cuiva cum alături de tine, o femeie, proaspăt îndrăgostită de altcineva, a cunoscut iubirea cu tine, prin tine. Şi dacă vrei, n-ai decît să publici povestea în cartea de povestiri erotice la care te lauzi că scrii! În fond, e şi a ta, eu n-am făcut nimic altceva decît, biet secretar benevol cum se întîmplă să fi fost, n-am făcut altceva decît să păstrez în memorie o întîmplare pe care tu, maestre, maestro della mia giovenezza, se prea poate s-o fi uitat...

Poate, pe curînd, M.”

Smerită propunere de comentariu datorată destinatarului

Cînd am găsit mesajul în inbox, între alte cîteva zeci de mesaje sosite în ultimele două-trei zile, cît nu apucasem să ies online din cauza lucrului la carte, n-am ştiut cine mi-l trimisese. Erau doar două rînduri ce mă îndemnau să deschid documentul ataşat, semnătura scurtă nu mi-o aminteam, un prenume nu foarte răspîndit, dar nici aşa de rar încît să nu fi cunoscut eu însumi cîteva purtătoare, iar adresa expeditorului nu-mi spunea nimic. Însă odată deschis documentul, aveam să-l citesc şi recitesc cu o frenezie puțin explicabilă la un om ce-şi ascunde uneori şi față de sine sentimentele. Nu vreo calitate literară excepțională mi-a provocat frenezia, deşi acest reportaj retrospectiv nu e rău scris, cu un amestec de pasiune rememorată, umor şi autoironie greu de găsit la reprezentantele sexului slab sau, mai degrabă, ale celui frumos fiind vorba de cine este vorba. Nu, era altceva şi anume o coincidență tulburătoare. Nu uitasem niciodată cu adevărat întîmplarea, cel mult o ascunsesem cu grijă undeva în ungherele memoriei mele, pentru că nu eram foarte mîndru de ea, şi asta chiar din mai multe motive, însă cu doar două zile înainte, în vreme ce mă relaxam trîntit pe o canapea, altă canapea că m-am mutat de nu ştiu cîte ori între timp, deci în vreme ce stăteam tolănit cu gîndurile zburînd şi chiar zburdînd aiurea, după vreo patru-cinci ore de scris neîntrerupt la computer, îmi amintisem, cu o precizie stranie, simțind chiar şi ruşinea şi teama difuze de atunci, aceeaşi veche întîmplare. Şi n-o mai văzisem pe M. de cel puțin zece ani şi atunci în fugă, într-o zi geroasă, şi nu discutasem decît despre revoluție, că asta se petrecea în iarna aceea. Stranie coincidență – probabil că ea îmi scria mesajul chiar atunci cînd eu rememoram spontan evenimentul. Sau ea a început să-l relateze atunci cînd mie mi-au fugit gîndurile într-acolo. Imposibil de stabilit cine a avut prioritatea, că despre inițiativă nu cred că poate fi vorba în cazul vreunuia dintre noi. Ce s-o fi întîmplat în spațiul acela dintre noi ca să ne revină amîndurora, în acelaşi timp, memoria acelui timp? Nu ştiu, nu pot nici măcar să aproximez o explicație. Sigur, relatarea ei şi rememorarea mea diferă în cîteva detalii, nu foarte semnificative, dar în mod esențial sînt identice. Diferențele provin, probabil, din perspectivele diferite, un bărbat şi o femeie sînt egali, nu şi identici, pentru că nu sînt construiți la fel, nu simt şi nu gîndesc la fel. Nici două persoane de acelaşi sex, de altfel, nu pot fi identice decît cu prețul inutilității uneia dintre ele.

Am acceptat sugestia de a prelua relatarea în această carte, ca şi cum ar fi a mea, pentru că este şi a mea. La început am vrut să o modific în detalii, adoptînd perspectiva mea, apoi m-am gîndit să i-o adaug, să construiesc un fel de diptic, în cel de-al doilea volet urmînd să fac şi corecturile, să restabilesc adevărul, adevărul meu vreau să spun,

pentru că acela este adevărul adevărat dar, în cele din urmă, am renunțat. Nu din lene, nu comoditate, ci pur şi simplu din onestitate. Dacă e întîmplarea noastră, dacă e amintirea noastră, să scot în lume două versiuni ale poveştii ar însemna nu doar s-o discreditez pe ea, ci să discreditez şi povestea însăşi, ba chiar şi îndepărtata, frenetica şi melancolica întîmplare. Iar aşa ceva eu nu pot să fac! Să nu-mi vorbiți de Lawrence Durrell, de cvartet şi de cvintet, pentru că acelea sînt minunate construcții romaneşti, despre eroi şi morminte, nu banalele evenimente esențiale ale unor bieți trecători pe sub astrele acestei lumi, cum se întîmplă să fie protagoniştii acestei scrisori, ai acestei relatări, ai acestei întîmplări. Care, indiferent de măsura lor, dar omul este măsura tuturor lucrurilor, ne învățau cei vechi, este una esențială. În viață, deosebit de artă, numai cine nu vrea nu are geniu. Iar unii vor. Şi, tocmai de aceea, de nimic şi de nimeni nu le pasă!

Un epilog

I-am trimis personajului, persoanei care mi-a expediat neaşteptata scrisoare, dacă doriți şi chiar dacă nu doriți, pentru că asta este, cele scrise pînă aici. Mi-a răspuns, şi încă foarte repede, că lectura textului a impresionat-o enorm, pînă la lacrimi, scrie ea, dar că mă port excesiv de puțin amabil cu personajul care, teoretic, aş fi putut, aş putea fi eu. Prima mărturisire m-a luat complet prin surprindere – în fond, textul îi aparține în cea mai mare parte, ceea ce înseamnă că a obținut respectivul efect de lectură doar datorită faptului că am intermediat, ca un fel de releu, între scriere şi lectură, persoana reintrînd în posesia propriei scrisori după ce aceasta a trecut prin fața ochilor mei. Ca şi cum lectura mea, ca un fel de catalizator, ar fi metamorfozat textul ori i-ar fi schimbat autorul. Pentru că nu-mi pot imagina că efectul de lectură ar fi fost provocat de modesta ramă în care am încadrat textul principal, al cărui autor, repet, nu sînt. Cît priveşte lipsa de amabilitate cu care aş fi tratat personajul care aş fi putut fi, ca aş putea fi eu, ce pot să zic? Uneori, pe lîngă scrupulul exactității excesive, îl am şi pe cel, o, nu, nu al masochismului, cum s-ar putea interpreta, ci al modestiei, al unei anume rețineri în ce mă priveşte. Şi, de altfel, în liniile sale esențiale, personajul respectiv nici nu este rodul plăsmuirilor mele, ci produsul efortului de rememorare al interlocutoarei, aşadar, dacă sînt reproşuri de formulat, nu eu ar trebui să fiu socotit vinovatul. Nu am fost decît un cititor, foarte curios şi deschis e adevărat, implicat în oarecare măsură prin punerea la lucru a propriei memorii şi, pe deasupra, un fel de tîmplar ce pune rama tabloului unui maestru. Cum nici ea nu este cu adevărat vinovată. Uneori, memoria se mai şi înşeală. A mea, a interlocutoarei, a voastră, a oricui. Alteori, nu! Oricum, nu cred că de această dată s-a

înşelat. Pentru că, ca să mai optez o dată pentru sinceritate, amintirile mele şi ale expeditoarei nu diferă foarte mult în ceea ce priveşte personajul care aş fi putut fi, ori poate chiar voi fi fost într-un anume orizont temporal. Nu ştiu dacă chiar aşa a fost, nu am totuşi amintiri infailibile, dar cred că ar fi putut fi. Poate nu este întrutotul adevărat, poate că există erori de detaliu, dar el este cu siguranță verosimil. Cum verosimilă cred că este şi povestea. Şi altceva nici nu mă interesează! În fond, m-am săturat şi de doctorii în adevăruri definitive şi de iluzia că acestea, dacă există, ar fi şi transmisibile. Dar o stare, sugestie unei stări, iluzia unor întîmplări, cred că încă mai pot fi transmise ori, cu un cuvînt în expansiune astăzi, comunicate.

Post scriptum: Cînd credeam că e gata...

Ei, da, cînd credeam că e gata, că povestea a ieşit rotundă, încheiată, că pot să mă apuc de alte povestiri, am primit un nou mesaj de la simpatica mea interlocutoare, pe care îl ataşez în *post-scriptum*, pe de o parte, pentru că dă o anume complexitate poveştii, ajutînd-o să pară mai puțin liniară şi, pe de altă parte, pentru că oferă o anume explicație motivațională întîmplărilor relatate în primul mesaj, care altfel ar putea părea desprinse din literatura absurdului, care îmi place la lectură, e adevărat, dar care nu mă atrage şi, cum să zic?, auctorial. Iată-l, fără alte comentarii, pentru că nu mai e nimic de comentat:

„Acum, că lucrurile au fost mărturisite şi acceptate de mine, îmi este mult mai uşor să-mi continui confesiunea, deşi a continua este impropriu spus, pentru că, de fapt, urmează să mă întorc şi mai mult în timp, spre rădăcinile evenimentelor. Poate că, de fapt, nu mai am nimic nou de spus, poate că diferă totul din cauza perspectivei noi, sau poate că istoriile se vor completa în mod fericit. Acum nici eu nu mai ştiu ce impresie se va crea în final, mie însă mi-e teamă de senzația de dezumflare a balonului de după încheierea fulminantă a descoperirii mele. Lecturînd notițe vechi, am găsit cîteva istorioare care m-au înduioşat şi, în acelaşi timp, m-au înfiorat prin erotismul difuz şi confuz al gîndurile mele de atunci. Abia acum înțeleg nelămuritele mele „stări” din acea vreme, abia acum am capacitatea de a vedea cum refulările mele din tinerețe, datorate poate prejudecăților, poate pur şi simplu lipsei de informație, dar în nici un caz lipsei de interes față de subiectul în cauză, după cum se va vedea, instinctul funcționînd fără ezitare, mi-au influențat toate experiențele şi trăirile sentimentale şi erotice ulterioare. Toate acele stări ciudate alcătuiau de fapt manifestarea totală, pură aş spune, a Femeii care se trezea, cu întîrziere, poate prea mare întîrziere, în mine.

Dintotdeauna m-a intrigat aspectul ciudat al feței sale: o barbă foarte deasă, castaniu-roşcată, dar nici un fir de mustață. Nu mai întîlnisem aşa o fizionomie pînă atunci, decît în poze cu marinari olandezi, şi mi se părea nefirească, ciudată şi puțin comică, însă astfel i se mai îndulceau puțin trăsăturile şi îmi era parcă mai puțin teamă de el. Dintotdeauna mi-au plăcut bărbații cu barbă. Despre el nu ştiam însă dacă îmi plăcea sau nu. Am învățat să tund la o vîrstă fragedă, pe la treisprezece ani, o făceam cu plăcere şi chiar cu artă: tundeam deopotrivă bărbați, femei, rude, prieteni, colegi, vecini, necunoscuți. În facultate, am ajuns chiar să cîştig bani buni de pe urma „talentului" meu, bani pe care îi cheltuiam cu frenezie pe cărți „la pachet" şi țigări bune – cele două mari pasiuni-patimi ale mele din epocă. E adevărat că aveam preferințe pentru anumite persoane, la „contactul" cu unii aveam o senzație plăcută, liniştitoare, în timp ce alții parcă mă respingeau cu „emanațiile lor", atunci încă nu-mi dădeam seama de unde proveneau aceste senzații…

Cînd m-a rugat întîia oară să-i tund barba şi părul, am avut o mică ezitare, în mod nefiresc, eram emoționată. O tunsesem deja pe soția lui, eram familiarizată cu locuința, atmosfera şi obiceiurile casei, tunsesem zeci şi zeci de alți bărbați, şi cu toate acestea eram emoționată la gîndul apropierii fizice – cît se poate de fireşti, de altfel, ce urma să se producă. Îmi amintesc rîsul meu nervos, modul stîngaci în care m-am apropiat de torsul său gol, pielea îi degaja un miros nou şi ciudat, pe care nu-l cunoscusem, un amestec de tutun, îi plăcea să fumeze pipă şi folosea numai un foarte parfumat tutun olandez, deodorant de la *shop* şi sudoare, care mă amețea şi mă făcea să ezit. Ceilalți din jur rîdeau, se făceau pronosticuri privind reuşita „intervenției", iar eu eram pierdută toată, îmi veneau tot felul de idei şi concepeam în gînd pretexte ciudate, voiam să las baltă totul şi s-o iau la goană, simțeam că mi se face cu adevărat rău, un tremur incontrolabil pusese stăpînire pe mine în mod inexplicabil. Am pus totul pe seama „micimii" mele în fața personalității sale uriaşe. Îmi era îngrozitor de frică să nu dau greş chiar de la prima încercare. Cu chiu cu vai, cu o foarfeca boantă şi un pieptene neascultător, am scos-o la capăt cu bine. Ştiu că a durat neobişnuit de mult: tunsul părului a fost relativ simplu (îmi aduc aminte cum ocoleam cu grijă o aluniță de pe pielea capului), comparativ cu cel al bărbii, unde gesturile şi toată starea mea s-au schimbat, fiind copleşită de o nervozitate ce creştea cu fiecare clipă, transformîndu-se într-o bizară excitație: gesturile căpătau o tot mai accentuată intimitate, cu sau fără voie îi atingeam obrazul, gîtul şi, mai ales, zona erogenă preferată de mine, buzele. Simțeam că mă pierd toată, aş fi mîngîiat, aş fi sărutat buzele moi, cărnoase, dinții îi sclipeau în lumina artificială (şi cam chioară) a becului, îmi vorbea, rîdea, îi vedeam vîrful limbii între dinți, fuma, mai fumam şi eu, ca să-mi calmez cît de cît emoțiile provocate nu atît de atingeri sau de imaginile care se derulau, cît mai ales de gîndurile ce se năşteau cu o frenezie înspăimîntătoare: inima îmi bătea nebuneşte, îmi era frică să nu mă dau de gol, ca atunci cînd am vrut – şi n-am reuşit! – să copiez la examenul

de matematică, imaginația mi-o luase complet razna, atunci, ca şi acum, ca în fiecare moment cînd nu sînt atentă să controlez jocul şi direcția propriilor gânduri.

Cu o altă ocazie, ascultînd toți patru pe un pick-up *Bolero*-ul lui Ravel, sugestionată probabil de comentariile sale discret însă insinuant erotice, presărate printre detaliile scandalului din epocă, m-am imaginat făcînd dragoste împreună şi iar m-am simțit nedumerită, emoționată şi jenată de gîndurile mele bizare şi „nepotrivite", mă consideram ciudată şi perversă: îmi iubeam bărbatul şi, totuşi, amantul meu imaginar era un prieten pe care rațiunea îl respingea: era prea „bătrîn" (şapte ani diferență!), cam desuet pentru gusturile mele, cam misogin (sau aşa îl vedeam eu pe atunci), un super-erudit (he-he, parcă asta ar fi contat în pat..!).

Următoarele întîlniri dedicate tunsului s-au desfăşurat din ce în ce mai plăcut pentru mine: am cîştigat încredere şi ajutată de eterna şiretenie feminină mi-am format un stil de abordare care să mă ferească de partea neplăcută generată de emoțiile inerente „ciocnirilor": deşi de obicei familiarizarea cu diferitele persoane privind caracteristicile părului, ale formei craniului, semnelor particulare etc, ducea la creşterea vitezei de lucru, cu el am procedat invers: prelungeam la maxim fiecare şedință, fiecare gest, fiecare atingere, cu din ce în ce mai mult rafinament. De plăcere, mi se ridica tot părul pe piele, lăsam furnicăturile să-mi cuprindă tot corpul, eram conştientă că mă înroşeam, îmi simțeam obrajii arzînd, totuşi reuşeam să-mi maschez stările cu un pahar de alcool aflat la îndemînă (creasem şi leit-motivul „cu alcool tund mai bine"), cu țigara din care fumam cu voluptate, plasam cîte un banc între două clănțănituri ale foarfecelui, îi trăgeam cîte o plesnitură voit frivolă, cîte un ghiont amical (şi nesuferit), pînă reuşeam să-l enervez – cînd, de fapt aş fi dorit atît de mult să-l mîngîi!–, îl bruscam, îl şicanam în mod intenționat, pentru a ascunde gingăşia şi moliciunea celorlalte gesturi. Erau momentele mele de victorie, cînd îl doream la nebunie şi nimeni nu o ştia, îmi închipuiam scene imposibile, că mă ia în brațe, că mă dezbracă, eu continuam să-l tund încet, îi tăiam barba cu o infinită grijă şi tandrețe – pe care el nu avea să le intuiască niciodată (mai ales partea asta cu barba mă înnebunea, era favorita mea), şi totul cu grija de a nu le tăia *prea* scurte, pentru ca experiența să se repete cît mai curînd...

Au trebuit să treacă atîția ani ca să am curajul, neruşinarea sau plăcerea de a-mi aminti toate aceste întîmplări – cred că am ajuns la vîrsta potrivită pentru asemenea istorisiri – pe care simt uneori, ca acum, nevoia să le împărtăşesc şi altora, dar, mai ales, celor cărora le şi aparțin. Cu aceleaşi sentimente, aceeaşi M."

Cum spuneam, fără comentarii!

Decembrie 2002 – ianuarie 2003

Tramvai în ceață

într-o ciudată dimineață de toamnă, care apasă din toate părțile asupra minții personajului narator, aflat în mai multe feluri de criză, pe care n-o voi numi, totuşi, existențială ca să nu par prețios, dar care narator trăia o stranie senzație de eliberare. sau, de ce nu?, istoria zilei de 9 octombrie 1989 povestită de el însuşi, de mine însumi a doua zi tot dis-de-dimineață

În eboşa din octombrie 1989, găsită în vechiul caiet cu paginile îngălbenite, îngălbenite, ca să fiu sincer, încă de pe atunci, pentru că învățasem principiul economiei de la regimul tătucului şi foloseam un caiet interbelic, găsit şi acesta împreună cu altele cîteva între lucrurile rămase la moartea mătuşii mele dinspre tată, povestea aceasta era relatată la persoana a treia, ca şi cum aş fi vrut să mă ascund în spatele unei ființe străine, dacă nu cumva şi impersonale, căreia să-i confer o aură ficțională. Ca şi cum aş fi avut, aş mai fi avut atunci ceva de ascuns. Sau pentru că, poate, ca pe toți autorii încă neformați, mă apucase un fel de scrupul al discreției. Ca să nu mai spun că respectiva formulă mă situa în postura naratorului omniscient, ceea ce e un fals, pentru că eu pot fi în foarte multe feluri, în orice fel doriți dumneavoastră, dar cu siguranță că omniscienta e o postură cu totul exagerată în ceea ce mă priveşte. De aceea, reluînd acum toată povestea asta rătăcită şi regăsită, m-am decis să-mi asum întreaga resposabilitate şi s-o trec pe hîrtie aşa cum a fost, aşa cum ar fi trebuit să fie de la bun început, adică la persoana întîi. Da, eu m-am trezit prea de dimineață în acea zi, da, pe mine mă duruseră măselele de cu noapte, da, eu stătusem să ascult „Europa Liberă” pînă spre zori ca să aud şi să reaud protestul nostru şi comentariile analiştilor, da, tramvaiul în care mă aflam eu sărise de pe linie şi apoi îşi luase zborul de nebun luminos prin urbe. Prin urmare iată despre ce a fost vorba:

Mă trezisem, de fapt mă sculasem, că de trezit nu părea încă să fie vorba la acea oră, mă sculasem prea devreme şi aburii nopții îmi pulsau încă sub țeastă, de la ceafă spre tîmple, oprindu-se curios înainte de a cuprinde fruntea. Mă culcasem foarte tîrziu pentru că ascultasem şi reascultasem de cîte ori a fost posibil ştirile şi emisiunile de comentarii dedicate actualității româneşti. Eram puțin amețit, mai degrabă buimac, iar picioarele prinse în cizmele înalte şi grele se mişcau cu dificultate. Ceața albicioasă şi umedă de afară făcea un fel de corp comun cu pîcla difuză din creierul meu. Nu mai aveam ori nu mai simțeam febra. Era aproape bine. Pe fondul acestei abureli interne şi externe generalizate, senzația de eliberare îmi dădea totuşi un fel de impuls tonic. Iată, o făcusem! Ei, da, tîrziu, cu ezitări, cu spaime viscerale, totuşi o făcusem. În ciuda acestui amestec neclar între apăsarea gravității şi imponderabilitate, am reuşit să alerg şi am prins tramvaiul aproape gol ocupînd un loc lîngă una din uşi, astfel încît aerul rece să mă atingă măcar la oprirea în stații. Nu prea aveam chef să merg la birou, deşi acolo, spre deosebire de apartamentul în care locuiam, era cald şi bine, că beneficiam şi noi de centrala tovarăşei prim. Nu aveam nici măcar puterea să mă bucur că, după mai bine de două luni, aveam şi mîinile libere în timpul acestui drum, pentru că

terminasem în ziua precedentă să car toate cărțile necesare, aproape toate cărțile dintr-un loc în celălalt. Mă hotărîsem să lucrez numai acolo în anotimpurile friguroase, doar de aceea era cald şi bine! Şi aşa rămîneam pînă noaptea tîrziu la birou, fiindu-mi de-a dreptul teamă să mă întorc în peştera înghețată şi umedă poreclită totuşi apartament. Pe deasupra, credeam că aici hîrtiile la care țineam sînt într-o siguranță sporită. Mai puțină securitate şi mai multă siguranță, cum glumea unul din prietenii mei, deşi tot el povestea inimitabil şi bancul cu ardeleanul întrebînd unde e Securitatea în Gara de Nord! Măseaua nu mă mai doare, cum se întîmplase peste noapte, dar amețeala, buimăceala de la antinevralgice, aspirine şi calmante nu vrea să mă părăsească nici chip. Visul de astă-noapte, ca de obicei cînd mă doare măseaua, a fost pur şi simplu magnific. Tot ca de obicei, doar pînă la un punct. Aveam nişte dinți de diamant, ascuțiți ca nişte ace şi perfecți ca design, iar prin ei razele soarelui refractau curcubee infinit colorate în toate direcțiile. Poate nu era plăcut pentru privitori, poate îi înspăimînta precum dinții vampirilor, dar mie chiar mi-ar fi fost pe plac o asemenea dantură. Din păcate, tot ca de obicei, finalul visului a fost terifiant: omul în alb, acelaşi, care nu seamănă de altfel cu nici un dentist pe care-l cunosc, dar care pare copia celui care m-a interogat acum cîțiva ani, mă urmărea cu un cleşte imens şi ruginit în mînă, eu nu-mi puteam desprinde picioarele de la pămînt, el punea mîna pe mine, mă lega de scaun într-un fel de chingi şi-mi smulgea unul cîte unul minunații dinți de diamant, pe care-i introducea tot unul cîte unul într-o pungă de piele fină, cum au negustorii de diamante din Amsterdam, văzusem asta de curînd, într-un film, fiți pe pace, nu ajunsesem pe atunci la Amsterdam. Pe pungă era scris cu litere de aur numele şi, după ce-şi termina treaba, mi-o înmîna înclinîndu-se ceremonios şi rîzînd în hohote în acelaşi timp, ceea ce era de un impecabil prost gust. Pe acest fond hilar dispărea şi apăreau haidamacii care spărgeau uşa de la birou, năvăleau peste mine, mă loveau cu pumnii şi cu picioarele, mă trînteau pe parchet, izbindu-mă mai departe cu picioarele oriunde nimereau, avertizîndu-mă să-mi bag mințile în cap şi să mă liniştesc. M-am trezit destul de supărat, iar lîngă mine, nici o pungă, nici un diamant, doar că falca se dezumflase. Dar nici vînătăi pe corp nu găseam! Asta ar fi fost vestea bună de dimineață. Tot era ceva! Şi-aşa ea îşi terminase perioada, dar din cauza măselelor nu mişcasem nimic. Poate la noapte, deşi în ghețăria aia!, mai bine ne ducem la un hotel, deşi, parcă, nu închiriază persoanelor din localitate, decît cu vreo pilă ceva, că aşa e pe vremea pecereului. Dar lumea zice că hotelurile sînt cu toate marca Phillips acum şi e mai bine să le ocoleşti. Dar ce Dumnezeu n-o fi marca Phillips acum? Marcă bună, nu-i vorbă, dar parcă în unele situații e mai bună apropierea de natură! Şi, uite aşa mă apuca nostalgia pentru vremurile dinaintea revoluției industriale!

Incidentul s-a produs cînd ajunsesem la *Cinci drumuri*. Nu ştiu exact cum s-a întîmplat. Tramvaiul a tresărit şi s-a oprit, lumea a început să coboare, unii vociferau violent, blestemau cu desfiinţarea întreprinderii de transport local sau înjurau cu năduf. Era destul de animat, numai bine să mă ajute să mă mai trezesc puţin. Am mai rămas cîţiva în vehicolul electric, eu chiar m-am rezemat comod cu gîndul unui pui de somn, cine ştie cît avea să dureze. Şi, pe de altă parte, cine ştie cum vor reacţiona ei şi poate e mai bine să fiu cît de cît odihnit. Îmi era şi prea lene să cobor, să caut un autobuz ori s-o iau pe jos.

– De ce nu laşi omul să coboare, femeie?

Bărbatul care vorbise şedea rezemat într-o parte pe scaun şi se adresase taxatoarei. Avea spre patruzeci de ani, o faţă obosită deja şi cenuşie, tristă. Vorbise încet, cu un discret accent moldovenesc. Se vedea că făcuse eforturi mari să deschidă gura. Taxatoare a fost însă mai promptă şi mai hotărîtă:

– Da' ce-o să deschid de cîte ori vrea fiecare? Şi-aşa-i frig ca la mama dracului, în Siberia! Nu vezi cum bate crivăţul?

Nu bătea nici o adiere de vînt, d-apoi crivăţul, acum, în octombrie, cum se întîmpla să fie. Omul ridică din umeri, se gîndi la ceva în legea lui, apoi spuse:

– Parcă eu nu ştiu cum s-a întîmplat? Nu-s atenţi dom'le, asta e. N-a văzut că macazul nu e schimbat? Îi ştiu eu p-ăştia, doar îs şofer...

– Şofer, şofer, ce tot îi dai că eşti şofer? Află mata că şi eu am carnet, şi pentru tramvai şi pentru maşină, da' din cauza unuia ca mneata stau acum ca proasta la casa de bilete!

În timp ce vorbea, deschise totuşi uşa şi cei ce mai voiseră să coboare ieşiră din vagon. Înăuntru, în afară de vatman şi cu tot cu casieră, mai eram patru. Un bătrînel smochinit şi alb rămăsese pe scaunul de lîngă uşa din faţă. Nu părea să dea importanţă evenimentelor. Cu ochii închişi, se prea poate să fi fost adormit. Mai vigilentă şi agitată părea femeia la vreo jumătate de secol aşezată două scaune mai în spate, pe acelaşi rînd. Mie îmi sărise somnul că ăia doi vorbeau prea tare în apropierea mea şi-mi furau atenţia.

– N-a văzut semnul, asta-i!, îşi continua omul meu ideea. Pe urmă, a venit maşina mică şi a vrut să oprească, prea tîrziu, cînd a văzut-o. Da', poveste, macazu' nu era schimbat şi a sărit de pe linie. Iar noi stăm aici, ca proştii, de la prostia lui, şi aşteptăm.

Măcar vatmanul coborîse să vadă ce-i de făcut şi nu-l auzea. De un scandal în toată regula, de o bătaie am mai fi avut nevoie acum. Continuă:

– Eu nu mă grăbesc, da' poate că domnu' se grăbeşte, zise arătînd cu mîna spre mine.

Cu mare greutate, am reuşit să neg asta mişcîndu-mi capul de la stînga la dreapta, nereuşind să duc şi mişcarea de întoarcere pînă la capăt. Aşa şi era, nu mă grăbeam deloc. Unde naiba să mă grăbesc într-o lume care se simțea aşa de bine bătînd pasul pe loc, ba chiar mai dînd şi înapoi. Un pas la stînga binişor şi alții doi la dreapta loc, bătuta pe loc. Ori, cum zicea Lenin, plagiindu-l pe Herzen parcă?, un pas înainte, doi paşi înapoi. Păi, cam aşa şi noi, leninişti cum s-ar zice. Normal că astea mi le spuneam în gînd, că se umpluse lumea de ciripitori!, şi n-aveam chef, tocmai acum, cînd o făcusem, de vreo înscenare.

– De ce nu laşi, dom'le, lumea-n pace? Vezi, domnu' nu se grăbeşte. Şi vatmanu', crezi că el e bucuros că a sărit de pe şine? Crezi că-i convine să-i taie din salariu, din retribuție, cum au botezat-o amu? Ştii de ce-i zice retribuție? Pentru că e prea mică să se mai cheme salar! Să mai plătească şi amenzi, pe deasupra! Crezi că-i convine?

Femeia părea, de fapt era pusă pe harțag de-a binelea pe harțag, ca aproape orice ființă ce se trezise mai devreme decît ar fi vrut. Dar o nimerise destul bine cu salariul, mult mai bine decît partidul care motivase scamatoria lingvistică prin „schimbarea relațiilor de muncă în socialism". Cum paranoia pîndeşte, m-am întrebat dacă nu e o provocare, deşi viteza lor de reacție nu e niciodată chiar atît de mare. E, totuşi, o organizație birocratică, pînă se raportează pe linie ierarhică, pînă se coordonează direcțiile şi serviciile, pînă primesc instrucțiunile, trec nişte zile ore, trec nişte zile. Doar dacă n-au planul făcut dinainte. Bărbatul, şoferul dimpotrivă. Nu mai spuse nimic, dar ridică alene din umeri, alene dar cumva plin, din tot corpul, somptuos, suveran, dar tăcu. Asta păru s-o irite şi mai tare:

– Ş-apoi de unde naiba ştii dumneata cum s-a întîmplat?

– Ştiu, păi cum să nu ştiu? Doar ți-am zis că-s şofer!

– Şofer pe dracu'! Nu ți-am zis că şi eu am carnet, da' nu ştiu cum s-a întîmplat. De unde să ştiu, ce am fost afară, pe trotuar? Ai fost matale acolo? Ai fost în cabina lu' vatmanu' poate? Şofer, auzi! Da' nu din cauza unuia ca matale stau eu acu' la casă? Veneam frumos, lin ca o porumbiță cu tramvaiu', aveam prioritate, normal, da' el m-a izbit exact în uşa din față. Mai şi rîdea, boul! Da' şi eu, parcă trebe să te iei după reguli! Nu, dom'le, stai şi aştepți să treacă animalu' că altfel te izbeşte, te izbeşte de nu te vezi. Cu tot cu reguli. Mai bine să zică că eşti femeie proastă decît să te izbească. Puteam să şi mor, naibii!

– Să mori, pe dracu'!, în tramvaiele voastre! Dar pe nevastă-mea cine-a omorît-o, răbufni omul cu năduf. Nu unul cu tramvaiu'? La Bucureşti, treceam pe pod, în Grant, aveam eu prioritate, tu-i mama ei de prioritate!, şi ăla din

16 m-a izbit exact în colțul din dreapta cabinei. Nevastă-mea, pe locul mortului, că n-a vrut să steie în spate, cum i-am zis. S-a dus pe loc, ca o pasăre la care-i tai gîtlejul. Fiică-mea, din spate, a stat şase luni la spital, iar acu'i şchiopă că i-a rămas piciorul mai scurt.

– Ei lasă, omule, că te însori mata din nou, că eşti tînăr. Îmi pare rău, dar se mai întîmplă şi d-astea. Da' nu te-ai însurat?

– Da' ce, mai am inimă?

– Asta aşa e, nu mai ai inimă. Da', poate, mai încolo îți vine inima la loc. Da' ia spune, de condus mai conduci?

– Conduc pe dracu'!, răspunse omul cu năduful în creştere, că nici de condus nu mai am inimă după nenorocirea ceea. Îs paznic de noapte la noi, la fabrică, la mătase...

Femeia nu mai răspunse. Tăceam toți patru în vagonul ce devenea pe nebăgate de seamă, discret dar continuu, nou şi luminos. Pentru ei o făcusem? Nu ştiu, poate mai ales pentru mine. Şi de ce nu şi pentru ei, că doar lumea e făcută din toate ființele Domnului. Afară, ceața începuse să se mai împrăştie. Se auzeau voci, era gălăgie, o maşină de intervenții remorcase vagonul şi-l mişca dintr-o parte în alta ca să-l fixeze înapoi pe linie. Deodată, tramvaiul păru că s-a fixat pe şine şi plecă precum o săgeată roşie spre centru. O nălucă roşie cu irizări galbene, o nălucă emanînd lumină din adîncurile sale, cumva din măruntaie, ca şi cum ar fi fost o ființă, o fantomă, dar din carne şi sînge, care alerga prin oraş fără oprire şi, în ciuda faptului că se deplasa pe şinele fixate în asfalt, parcă şi fără nici o țintă. Olandezul zburător. Jidovul rătăcitor. Corabia nebună. Atîtea simboluri impecabile, atîtea formule prefabricate şi, totuşi, niciuna nu reuşea să surprindă misterul acestei săgeți roşii şi luminoase. Oamenii se aruncau în stînga şi în dreapta din calea noastră, oarecum în ultima clipă, de parcă ar fi fost surprinşi nepregătiți, de parcă ar fi fost luați pe nepregătite de această apariție intempestivă. Semafoarele îşi schimbau instantaneu culoarea, ca să ne ofere verdele menit evitării vreunei coliziuni. Înăuntru o profundă tăcere, albicioasă şi galbenă strălucitor, fără sfîrşit. Cine ar putea şti cît o să rătăcim aşa fără oprire, cine poate şti țelul călătoriei începute întîmplător într-o dimineață cețoasă, continuă şi apăsătoare. Un sentiment de eliberare, de libertate desăvîrşită, nelimitată, domnea totuşi în vagonul nostru nebun, purtat de o forță necunoscută, ce părea să vină din noi, dar care se reunea cu una din afara noastră. Părea că zburăm undeva pe un tărîm al liniştii de la capătul ultim al lumii, nebuni şi liberi în căutarea absenței timpului şi a nelocuirii. Nimic în calea noastră, nimic care să ne stea împotrivă. În jurul nostru, o spaimă enormă plutind deasupra oraşului din care locuitorii au început să fugă înspăimîntați de săgeata ce străbătea străzile într-o viteză mereu accelerată. Ca şi cum ar fi trebuit să ne întîlnim tocmai la infinit, precum liniile paralele. Dar cine ar putea

suporta, fără tulburare, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, prezența corpului străin, a diferitului ce s-a insinuat în propria sa ființă? Fuga ori un complot perfect, plecat din toate mințile deodată, ar fi putut fi unica salvare. Dar cine ar putea sufoca, cine ar putea împinge spre margini forța necontrolată a unei libertăți anarhice şi autodeclarate? În dimineața aceea cețoasă, tramvaiul îşi continua luminosul său drum de neoprit, ca o nălucă, ca o săgeată, ca o tulburare nefirească şi neaşteptată, pe străzile oraşului pustiit...

Cînd am deschis ochii, oprisem deja la Universitate. Eram deja singurul călător din vagonul tip *Chicago 1920*, hodorogit şi decojit. Am coborît, simțindu-mi capul limpede, uşor şi senin. O rază de soare tîrziu, încă emanînd lumină şi căldură, cu un fel de ultimă izbucnire a puterii, mi-a trecut peste față, făcîndu-mă să închid o clipă ochii. La umbră, e totuşi frig. Tocurile cizmelor mele grele lovesc sonor caldarîmul aruncînd ecouri în depărtare spre capătul drumului. Nimeni pe stradă, pustiu, nici un trecător nu aude sunetul paşilor mei ce devin tot mai hotărîți. Unde naiba au dispărut toți chiar acum, cînd ar avea ce să vadă, ce să audă? Ieri seara, ascultasem şi reascultasem la radio, pe cele mai scurte unde din lume, protestul. Ei, da, o făcusem! Peste cîteva ceasuri avea să înceapă... Va trebui să mă aşez imediat la birou, da' imediat, şi să scriu foarte repede povestea tramvaiului rătăcit în ceață, ieşit atunci miraculos din adîncurile şi printre faldurile otrăvitoare ale aburilor meteorologici, ieşit acum din faldurile la fel de otrăvitoare ale memoriei.

Octombrie 1989 – ianuarie 2003